

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Pali Text Society.

PETAVATTHU.

EDITED BY

PROF. MINAYEFF

(of st. petersburg.)

LONDON:

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,
BY HENRY FROWDE,
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.
1888.

PREFACE.

For the present edition I have made use of the following manuscripts:

- 1. C. and 2. D. Two Simhalese MSS. of my own collection. Text and Commentary by Dhammapāla. In the Introduction the author gives a short description of the whole work.
 - 1. Mahākārunikam nātham neyyasāgarapāragum vande nipunagambhīram vicitranayadesanam.
 - 2. Vijjācaraņasampannam yena nīyanti lokato vandem anuttaram dhammam sammāsambuddhapūjitam.
 - 3. Sīlādiguņasampanno thito maggaphalesu yo vande ariyasamphan tam puññakkhettam anuttaram.
 - 4. Vandanājanitam puññam iti yam ratanattaye hatantarāyo sabbattha hutvāhan tassa tejasā.
 - 5. Petehi katam kammam yam yam purimajātīsu petabhāvāvahan tam tam tehi phalabhedato.
 - 6. Pakāsayantī buddhānam desanā yā visesato samvegajananī kammam phalam paccakkhakārīnam.
 - 7. Petavatthū 'ti nāmena supariññātavatthukā yaṃ khuddakanikāyasmiṃ saṃgāyiṃsu mahesayo.
 - 8. Tassā sammāvalambitvā porāņatthakathānayam tattha tattha nidānāni vibhāvento visesato.
- 8. Suvisuddham asamkinnam nipunatthavinicchayam Mahāvihāravāsīnam samayam avilomayam.
- 10. Yathā balam karissāmi atthasamvannanam subham sakkaccam bhāsato tam me nisāmayatha sādhavo 'ti.*

^{*} Comp. the Paramattha-Dīpani, Vimāna-vatthu, p. vi.

Tattha petavatthū 'ti. setthiputtādikassa tassa tassa sattassa petabhāvahetubhūtakammam tassa pana pakāsanavasena pavatto khettūpamā arabanto 'ti ādiko pariyattidhammo idha petavatthū 'ti adhippeto.

Tayidam petavatthum kena bhāsitam kattha bhāsitam kadā bhāsitam kasmā bhāsitan 'ti.

Vuccate.

Idam hi petavatthum duvidhena pavattam atthuppattivasena ca pucchāvissajanavasena ca. tattha yam atthuppattivasena pavattam. tam bhagavatā tāva bhāsitam. itaram Nāradattherādīhi pucchitam. tehi tehi petehi bhāsitam. satthā pana yasmā Nāradattherādīhi tasmim tasmim pucchāvissajjane āropite tam tam atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. tasmā sabbapetavatthum sattharā bhāsitam eva nāma jātam. pavattitapavaradhammacakke hi satthari tattha tattha Rājagahādīsu viharante yebhuyyena tāya tāya atthuppattiyā pucchāvissajjanavasena sattānam kammaphalapaccakkhakaraṇāya tam tam petavatthum desanam ārūlhan 'ti.

Ayam tāv' ettha kena bhāsitan 'ti ādīnam padānam sādhāranato vissajjanā.

Asādhāraṇato pana tassa tassa vatthussa atthavaṇṇanāyam eva āgamissati.

Tam pan' etam petavatthum vinayapitakam suttapitakam abhidhammapitakan 'ti tīsu pitakesu suttantapitakapariyāpannam.

Dīghanikāyo majjhimanikāyo samyuttanikāyo anguttaranikāyo khuddakanikāyo pancasu nikāyesu khuddakanikāyapariyāpannam.

Suttam geyyam veyyākaranam gāthā udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammam vedallan 'ti navasu sāsanangesu gāthāsamgaham.

dvāsītim buddhato ganhim dve sahassāni bhikkhuto caturāsīti sahassāni ye 'me dhammā pavattino 'ti

Evam dhammabhandāgārikena patiññātesu caturāsītiyā dhammakkhandhasahassesu katipayadhammakkhandhasamgaham.

Bhāṇavārato catubhāṇavāramattam.

Vaggato Uragavaggo Ubbarīvaggo Cūļavaggo Mahāvaggo 'ti catuvaggasamgaham. tesu paṭhamavagge dvādasa vatthūni. dutiyavagge terasa vatthūni. tatiyavagge dasa vatthūni. catutthavagge soļasavatthūnīti. vatthuto ekapañūāsavatthupatimaṇḍitam.

The name of the author of the commentary is given in the concluding gāthās.

Ye te petesu nibbattā sabbadukkatakārino yehi kammehi te santam papakam katukaphalam. paccakkhato vibhāventi pucchāvissajanehi vā sā desanā niyamen' eva sattasamvegavaddhanī. yam kathāvatthukusalā supariññātavatthukā petavatthū 'ti nāmena samgāyimsu mahesayo. tassattham pakasetum poranatthakathanayam nissāya yā samāraddhā atthasamvannanā mayā. yā tattha paramatthānam tattha tattha yathāraham pakāsanā paramatthadīpanī nāma nāmato. sampattā parinitthānam anākulavinicchayo sā pannarasamattāva pāliyā bhānavārato. iti tam samkharontena yam tam adhigatam mayā puññam assānubhāvena lokanāthassa sāsanam. ogāhetvā visuddhāya sīlādipatipattiyā sabbe pi dehino hontu vimuttirasabhagino. ciram titthatu lokasmim sammāsambuddhassa sāsanam tasmim sagāravā niccam hontu sabbe 'va pānino. sammā vassatu kālena devo pi jagati pati saddhammanirato lokam dhammen' eva pasasatu 'ti. Badaratitthavihāravāsinā munivarayatinā bhadantena Ācariya-Dhammapālena katā petavatthusamvannanā samattā 'ti.

A few extracts from the vannana are given at the end of the published text.

Besides, I had 3. C¹ and 4. D¹, two Simhalese MSS. of the

same collection, and 5. B, a Burmese MS. of the Phayre Collection, in the India Office Library. The last three MSS. contain text only.

All my Simhalese manuscripts are full of every sort of blunders, and many passages in the published text remain unfortunately doubtful.

J. M.

St. Petersburg, December, 1887.

CONTENTS.

									PAGE
I. 1.	Khettūpamā-i	ETAVA	HTTA	U		•••		• • •	3
					•••		•••		3
3.	Рітімикна	•••		•••				•••	3
4.	Piţţhadhītali	KA	•••		•••		•••		4
5.	Тівокирра	•••		•••				•••	4
6.	Райсариттакн	Ā DAKA					•••		5
7.	SATTAPUTTAKH	ĀDAKA		• • •		•••		•••	6
8.	Gona		•••				•••		7
9.	Goņa Mahāpesakāra			•••		•••			7
	Khalāti				•••		• • •		8
11.	Nāga	•••				•••		٠	9
12.	Uraga		•••						11
		GAVAG		-					
II. 1.	Samsāramocak	A		•••		•••		•••	12
2.	Sāriputtatthi	erass.	A MÃ	TU			•••		13
3.	$\mathbf{Matt}ar{\mathtt{A}}$			• • •		•••		•••	14
					•••		•••		17
5.	М аттакий рага	•••		•••		•••		•••	18
6.	Kanha		• • •		•••		•••		18
7.	Dhanapāla	•••				•••		•••	20
8.	Cūlasețțhī		• • •		• • •		•••		21
9.	Ańkura Uttaramātu Sutta	•••		• • •				•••	23
10.	Uttaramātu	•	• • •		•••		•••		29
				•••		•••		•••	29
12.	Kaṇṇamuṇṇa Ubbarī		• • •		•••		•••		31
13.	Ubbarī	•••		•••		•••		•••	32
	UBI	BARĪVA	GGO	DUTI	Yo.				

CONTENTS.

									PAGE
III. 1.	A BHIJJAMĀNA							• • •	33
2.	Sānuvāsi				•••		•••		35
3.	Rathakārī	•••				•••		• • •	38
4.	Bhusa						• • •		39
5.	Kumāra			•••				• • •	39
6.	Serenī		•••		•••		•••		41
7.	MIGALUDDA			•••		•••		• • •	42
8.	DUTIYALUDDA		•••		•••		•••		43
	KūŢAVINICCHAY.					•••		• • •	43
10.	Д нұтиліляййч		•••		• • •		•••		44
	Cr	LAVA	.GGO	TATI	YO.				
		•							
	Ambasakkhara					•••		•••	45
	Serissaka		•••		•••		•••		57
3.	Nandikā	• • •		•••		•••		•••	57
4.	Revatī		•••		•••		•••		61
• •	Uссни	• • •		•••		•••		•••	61
	Kumāra		•••		•••		••• ,		63
* -				•••		•••		•••	63
	${f G}$ ūthakhādaka		• • •		•••		•••		64
	Güthakhādaka	٠		•••		•••		•••	65
	•		•••		•••		•••		65
	Pāṭaliputta			•••		•••		•••	66
	Амва				•••		•••		66
	AKKHARUKKHA			•••		•••		•••	67
	BHOGASAMHARA						•••		67
	SEȚŢHIPUTTA					•••		•••	67
16.	Saţţhikuţasae	IASSA			•••		•••		68
•	MAE	IĀVA	3GO (CATUI	тно.				
	EXTRACTS FRO	м ті	ie C	омме	NTAR	Y			71

I.
THE TEXT.

Peta-vatthu.

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

I. 1.

- Khettūpamā arahanto dāyakā kassakūpamā bījūpamam deyyadhammam ogho r nibbattate phalam.
- 2. Oghabījam ² kasīkhettam petānam dāyakassa ca tam petā paribhuñjanti dātā puññena vaddhati.
- Idh' eva kusalam katvā pete ca patipūjayam ³ saggañ ca kamati ⁴ thānam kammam katvāna bhaddakan 'ti.

Khettūpamāpetavatthu.

I. 2.

- Kāyo te sabbasovaņņo sabbā obhāsate disā mukham te sūkarass' eva kim kammam akarī 5 pure 'ti.
- Kāyena saññato āsim vācāyāsim asaññato tena me tādiso vanno yathā passasi Nāradā 'ti.
- Tan ty āham Nārada brūmi sāmam dittham idam tayā mākāsi mukhasā pāpam mā kho sūkaramukho ahū 'ti.

Sükarapetavatthu.

I. 3.

 * Dibbam subham dhāresi vannadhātum, vehāyasam tiţthasi antalikkhe

I	B. etto.	2	B. etam.		з В. •jiya.	
	4 B.	$\mathbf{gamati.}$	5	В.	akarā.	
* C1. D1. omits 1-2.						

- mukhañ ca te kimiyo pūtigandham, khadanti kim kammam akāsi pubbe 'ti.
- 2. Samaņo aham pāpo dukkhavāco, tapassīrūpo mukhasā asaññato
 - laddhā ca me tapasā vaṇṇadhātuṃ, mukhañ ca me pesuniyena pūtīti.
- 3. Tayidam tayā Nārada sāmam diṭṭham, anukampakā ye kusalā vadeyyum
 - mā pesunam mā ca musā abhāṇi, yakkho tuvam hohisi kāmakāmīti.

Pūtimukhapetavatthu.

I. 4.

- 1. Yam kiñcārammanam katvā dajjā dānam amaccharī pubbe pete ca ārabbha atha vā vatthudevatā.
- 2. Cattāro ca mahārāje lokapāle yasassine Kuveram Dhataraṭṭhañ ca Virūpakkhañ ca Virūlhakam tam eva pūjitā honti dāyakā ca anipphalā.
- 3. Na hi ruṇṇam 'va soko vā yā caññā paridevanā na tam petassa atthāya evam tiṭṭhanti ñātayo.
- 4. Ayañ ca kho dakkhinā dinnā saṃghamhi suppatitthitā dīgharattaṃ hitāy' assa thānaso upakappatīti.

Pitthadhītalikapetavatthu.

I. 5.

- Tiro kuddesu tiṭṭhanti saṃdhisiñghāṭakesu ca dvārabāhāsu tiṭṭhanti āgantvāna sakaṃ gharaṃ.
- 2. Pahūte annapānamhi khajjabhojje upatthite na tesam koci sarati sattānam kammapaccayā.
- 3. Evam dadanti ñātīnam ye honti anukampakā sucim paṇītam kālena kappiyam pānabhojanam idam vo ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
- 4. Te ca tattha samāgantvā ñātipetā samāgatā pahūte annapānamhi sakkaccam anumodare.
- Ciram jīvantu no ñātī yesam hetu labhāmase amhākañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā.

- Na hi tattha kasī atthi gorakkh' etta i na vijjati vaņijjā tādisī n'atthi hiraññena kayakkayam.
- 7. Ito dinnena yāpenti petā kālakatā * tahim unname udakam vuṭṭham yathā ninnam pavattati evam eva ito dinnam petānam upakappati.
- 8. Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaram evam eva ito dinnam petānam upakappati.
- 9. adāsi me akāsi me nātimittā sakhā ca me petānam dakkhiņā dajjā pubbe katam anussaram.
- Na hi runnam vā soko vā yā c'annā paridevanā na tam petānam atthāya evam titthanti nātayo.
- 11. Ayañ ca kho dakkhinā dinnā saṃghamhi, suppatiṭṭhitā dīgharattaṃ hitāy' assa ṭhānaso upakappati.
- So natidhammo ca ayam nidassito, petanam puja ca kata ulara

balañ ca bhikkhūnam anuppadinnam, tumhehi puññam pasutam anappakan 'ti.

Tirokuddapetavatthu.

I. 6.

- Naggā dubbannarūpāsi duggandhā pūti vāyasi makkhikāparikinnā 'va kā nu tvam idha titthasīti.
- 2. Aham bhaddante² petī 'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokā ito gatā.
- 3. Kālena pañca puttāni sāyam pañca punāpare vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alam.
- 4. Paridayhati dhumayati khudaya 3 hadayam mama paniyam na labhe patum passa mam vyasanam gatan 'ti.
- Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena puttamamsāni khādasīti.

I	B. gorakkh	etthe	na.	2	В.	bhaddante
		3	B. khuddāya.			

^{*} C. D. kila gatā 'ti vā pātho.

- 6. Sapatī ¹ me gabbhinī āsi tassā pāpam acetayim sāham paduṭṭhamanasā akarim gabbhapātanam.
- 7. Tassā dvemāsiko gabbho lohitañ ñeva paggharī tad'assā mātā kupitā mayham ñātī samānayi.
- 8. Sapathañ ca mam kāresi 2 paribhāsāpayi ca mam sāham ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam.
- Puttamaṃsāni khādāmi sapathañ 3 ca kataṃ mayā tassa kammavipākena 4 musāvādassa c'ūbhayaṃ puttamaṃsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā'ti.

Pañcaputtakhadakapetavatthu.

I. 7.

- Naggā dubbaņņarūpāsi duggandhā pūti vāyasi makkhikāhi parikiņņā kā nu tvam idha titthasīti.
- Aham bhante petī'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
- 8. Kālena satta puttāni sāyam satta punāpare vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alam.
- 4. Paridayhati dhumayati khudaya hadayam mama nibbutim nadhigacchami aggidaddh' eva atape 'ti.
- 5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam kissa kammavipākena puttamamsāni khādasīti.
- 6. Ahu mayham duve puttā ubho sampattayobbanā sāham puttabalupetā sāmikam atimaññasim.
- 7. Tato me sāmiko kuddho sapatim aññam ānayi sā ca gabbham alabbhittha tassā pāpam acetayim.
- 8. Sāham padutthamanasā akarim gabbhapātanam tassā temāsiko gabbho pūtilohitako pati.
- tad' assā mātā kupitā mayham ñātī samānayi sapatham ca mam kāresi paribhāsāpesi ca mam sāham ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam.

¹ B. otti. ² B. akāresi.

³ B. c'etam ma kao.

⁴ B. kammassa.

⁵ C. osisam.

 puttamamsāni khādāmi sacetam pakatam mayā tassa kammavipākena musāvādassa c'ūbhayam puttamamsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā 'ti.

Sattaputtakhādakapetavatthu.

I. 8.

- 1. Kin nu ummattarūpo 'va lāyitvā haritam tiņam khāda khādā 'ti lapasi gatasattam jaraggavam.
- Na hi annena pānena mato goņo samutthahe tvam'si bālo ca dummedho yathā t' aññ' eva dummatīti.
- 3. Ime pādā imam sīsam ayam kāyo savāladhi nettā tath 'eva tiṭṭhanti ayam goņo samuṭṭhahe.
- 4. N'ayyakassa hatthapādā kāyo sīsañ ca dissati rudam mattikathūpasmim nanu tvañ ñeva dummatīti.
- 5. Ādittam vata mam santam ghatasittam 'va i pāvakam vārinā viya osinci sabbam nibbāpaye daram.
- 6. Abbūlham vata me sallam sokam hadayanissitam yo me sokaparetassa pitusokam apānudi.
- 7. Sv āham abbūlhasallo smim sītibhūto smi nibbuto na socāmi na rodāmi tañ ca² sutvāna mānava.
- 8. Evam karonti sappaññā ye honti anukampakā vinivattayanti ³ sokamhā Sujāto pitaram yathā 'ti.

Gonapetavatthu.

I. 9.

- * Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbam, paribhuñjati kissa ayam vipāko ayam nu kho kim kammam akāsi nārī, yā ca sabbadā lohitapubbabhakkhā.
- 2. Navāni vatthāni subhāni c'eva, mudūni suddhāni ca lomasāni
 - dinnāni missā kiṭakā 'va bhavanti, ayaṃ nu kiṃ kammam akāsi nārīti.

¹ B. vā.	² B. tava.	³ B. vinivattanti.
	* C1. D1. omit	ts 1–2.

- 3. Bhariyā mam'esā ahu bhaddante, adāyikā maccharinī kadariyā
 - sā mam dadantam samanabrāhmanānam, akkosati paribhāsati ca.
- 4. Gūthan ca muttam ruhiran ca pubbam, paribhunja tvam asucim sabbakālam
 - etan te paralokasmim hotu, vatthā ca te kiṭakā ¹ bhavanti
 - etādisam duccaritam caritvā, idhāgatā ciramrattāya² khādatīti.

Mahāpesakārapetavatthu.

I. 10.

- Kā nu anto vimānasmim tiṭṭhantī na upanikkhami upanikkhamassu bhadde tvam passāma tam mahiddhikan'ti.
- Aṭṭiyāmi harāyāmi naggā nikkhamitum bahi keseh 'amhi paṭicchannā puññam me appakam katan 'ti.
- Hand 'uttarīyam dāmi te imam dussam nivāsaya imam dussam nivāsetvā bahi nikkhama sobhane upanikkhamassu bhadde passāma tam mahiddhikan 'ti.
- 4. Hatthena hatthe te dinnam na mayham upakappati es 'etth' upāsako saddho sammāsambuddhasāvako.
- Etam acchādayitvāna mama dakkhinam ādisa tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
- 6. Tañ ca te nahāpayitvāna vilimpitvāna vāņijā vattheh' acchādayitvāna tassā dakkhiņam ādisum.
- 7. samanantarānuditthe vipāko upapajjatha bhojanacchādanapānīyam dakkhināya idam phalam.
- 8. Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārinī hasantī vimānā nikkhami dakkhināya idam phalan 'ti.
- 9. Sucittarūpam ruciram vimānam te ca bhāsati devate pucchitācikkha kissa kammass' idam phalan 'ti.

¹ B. kiṭakasamā.

² B. cira-atthāya.

- 10. Bhikkhuno caramānassa doņinimminjanam ¹ aham adāsim ujubhūtassa vippasannena cetasā.
- 11. Tassa kammassa kusalassa vipākam dīgham antaram anubhomi vimānasmim tañ ca dāni parittakam.
- 12. Uddhañ catūhi māsehi kālakiriyā bhavissati ekantam kaṭukam ghoram niray' ūpapatiss' aham.
- 13. Catukannam catudvāram vibhattam bhāgas omitam ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitam.
- 14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasāyutā samantā yojanasatam pharitvā titthati sabbadā.
- 15. Tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissam vedanam

phalañ ca pāpakammassa tasmā socāmīdambhūtan 'ti.

Khalātyapetavatthu.

I. 11.

- 1. * Purato 'va setena paleti hatthinā, majjhe pana assatarīrathena
 - pacchā 'va ² kaññā sivikāyam niyyāti, obhāsayantī dasa sabbato disā.
- Tumhe muggarahatthapāṇino,³ rudaṃmukhā bhinnapabhinnagattā ⁴
 - manussabhūtā kim akattha pāpam, yena aññamaññassa 5 pivātha 6 lohitam.
- 3. Purato 'va yo gacchati kuñjarena, setena nāgena catukkamena
 - amhākam putto ahu so 7 jetthako, dānāni 8 datvāna sukhim pamodati.

¹ B. nimujjāni.—C. nimijjanam. ² B. ca.

³ D. °hatthe. ⁴ C. D.—B. chinnapabhinna°.

⁵ B. yena 'ññao. 6 C. D. pipātha.

⁷ C¹. yo.—D¹. om.—C. amhākam putto āhu jeṭṭhako so.

8 C.—D. C¹. nānāni.

^{*} C1. D1. om. 1-2.

- 4. Yo so majjhe assatarīrathena, catubbhi yuttena suvaggitena
 - amhākam putto ahu majjhimo so, amacchari dānapati virocati.
- Yā sā pacchā sivikāya niyyāti dārī,* sapaññā migamandalocanā ¹
 - amhākam dhītā ahu sā kaniṭṭhā, bhāgaḍḍhabhāgena sukhī pamodati.
- 6. Ete ca dānāni adamsu pubbe, pasannacittā samaņabrāhmaṇānam
 - mayam pana maccharino ahumhā, paribhāsakā samaṇabrāhmaṇānam
 - ete padatvā² paricārayanti, mayam ca³ sussāma naļo 'va ditto ⁴ 'ti.
- 7. Kiṃ tumhākaṃ bhojanaṃ kis sayanaṃ,⁵ kathaṃ su ⁶ yāpetha supāpadhammino
 - pahūtabhogesu anappakesu, sukham virāgāya dukkh' ajja pattā 'ti.
- 8. Aññamaññam vadhitvāna pivāma pubbalohitam bahum pitvā na dātā 7 homa nacchādimhamhase 8 mayam.
- 9. Icc eva maccā 9 paridevayanti adāyikā 10 pecca 11 Yamassa ṭhāyino
 - ye 12 te viviccă 13 adhigamma bhoge na bhuñjare năpi karonti puññam.
- 10. Te khuppipāsupagatā parattha petā 14 ciram ghāyire 15 dayhamānā

3 B. C.—D. C¹. D¹. mayañ cā.

4 B. chinno.—C. dhinno.—D. C^I. D^I. dinno.

5 D¹. sāyānaṃ.—B. kiṃ sāyanaṃ. 6 B. ca.

⁷ C^I. D^I.—B. dhātā.
 ⁸ B. ruccārimhase.
 ⁹ B. paccā.
 ¹⁰ C^I. D^I. adāsikā.
 ¹¹ B. maccharino.
 ¹² C^I. ete.

13 B. viriceā. 14 B. pacchā. 15 B. jhāyire.

¹ B.—C. D. C¹. D¹. maṇḍa⁰. ² B. ca datvā.

^{*} B. nārī.

kammāni katvāna i dukhandriyāni anubhonti dukkham katukapphalāni 2

- 11. Ittaram 3 hi dhanadhaññam ittaram 3 idha jīvitam ittaram 3 ittarato 4 ñatvā dīpam kayirātha 5 pandito.
- 12. Ye te evam pajānanti narā dhammassa kovidā te dane na ppamajjanti sutva arahatam vaco 'ti.

Nägapetavatthu.

I. 12.

- 1. Urago 'va tacam jinnam hitvā gacchati san tanum evam sarīre nibbhoge pete kālakate sati.
- 2. Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā evam 6 na socāmi gato 7 so tassa yā gatīti.
- 3. Anabbhito tato agā 8 nānuññāto ito gato yathāgato tathāgato tattha kā paridevanā.
- 4. Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā evam na rodāmi gato 9 so tassa yā gatīti.
- 5. Sace rode kisā assam tattha me kim phalam siyā ñātimittāsuhajjānam bhiyyo no arati siyā.
- 6. Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam 10 tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
- 7. Yatha pi darako candam gacchantam anurodati evam sampadam ev' etam yo petam anusocati.
- 8. Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
- 9. Yathā pi brahme udakumbho bhinno appatisamdhiyo evam sampadam' ev' etam yo petam anusocati.
- 10. Payhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.

Uragapetavatthu.11 Uragavaggo pathamo.

¹ B. katvā. ² B.—C ¹ . D ¹ . olā 'ti.	³ B. itaram.
---	-------------------------

⁴ B. itarato. ⁶ B. etam. 5 B. kariyātha. 7 B. D.—C. C¹. D. tato.

8 B. anijjhiṭṭho tato āgā.

⁹ B. C. C^t. D^t.—D. tato.

10 B. paridevanam.

11 B. adds: dvādasamam.—C^t. D^t. uragavaggassa vatthu.—C1. ovannanā.

II. 1.

- Naggā dubbannarūpāsi kisā dhamanisamthitā ¹ upphāsulike ² kisike kā nu tvam idha titthasīti.
- 2. Aham bhante 3 petī 'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
- 3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ kissa kammavipākena petalokam ito gatā 'ti.
- 4. *Anukampakā mayham nāhesum bhante pitā mātā ca atha vāpi ñātakā 4 ye mam niyojeyyum 5 dadāhi dānam pasannacittā samaņabrāhmanānam.
- 5. Ito aham vassasatāni pañcā yam evarūpā vicarāmi naggā khudāya 6 tanhāya 'va khajjamānā pāpassa kammassa phalam mama yidam.7
- 6. Vandāmi tam ayya pasannacittā anukampa mam dhīra ⁸ mahānubhāva ⁹ datvā ca me ādissa yāhi kiñci mocehi mam duggatiyā bhaddante ¹⁰ hi.¹¹
- 7. Sādhū 'ti so tassā patisuņitvā Sāriputto anukampako bhikkhūnam ālopam datvā pāņimattañ ca colakam.
- 8. Thālakassa ca pānīyam tassā dakkhinam ādisi samanantarā anudiṭṭhe vipāko upapajjatha.¹²
- 9. Bhojanacchādanapānīyam dakkhināya idam phalam tato suddhā sucivasanā 13 kāsikuttamadhārinī vicittavatthābharanā Sāriputtam upasamkamīti.
- 10. Abhikkantena vannena yā tvam tiṭṭhasi devate obhāsentī disā sabbā osadhī viya tārakā.

¹³ B.—C. C¹. D. D¹. suni.°

B. osantata.
 B. uppāsuļhike.
 C. D. otikā.
 B. niyyoo.
 B. oddāya.
 B. mamedam.
 B. vira.
 B. ovam.
 B., C. D., C^I. D^I. odante.
 B. om.
 B. udao.

^{*} B. C. D.—C1. D1. om. 4.

- 11. Kena te tādiso vaṇṇo kena te idha-m-ijjhati ¹ uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.
- 12. Pucchāmi tam devi mahānubhāve manussabhūtā kim akāsi puññam
 - kenāsi evamjalitānubhāvā vanno ca te sabbadisā pabhāsatīti.
- 13. Upakandakim 2 kisam chātam naggam 3 appaticchavim muni kāruniko loke tam mam dakkhasi 4 tvam duggatam.
- 14. Bhikkhūnam ālopam datvā pānimattan ca colakam thālakassa ca pānīyam mama dakkhinam ādisi.
- 15. Ālopassa phalam passa bhattam vassasatam dasa bhuñjāmi kāmakāminī anekarasavyañjanam.
- Pāṇimattassa colassa vipākam passa yādisam yāvatā Nandarājassa vijitasmim paticchadā.
- 17. Tato bahutarā bhante vatthāni 5 'cchādanāni me koseyyakambalīyāni 6 khomakappāsikāni ca.
- 18. Vipulā ca mahagghā ca te p' ākāse 7 'va lambare sāham tam paridahāmi yam yam hi manaso piyam.
- 19. Thālakassa ca pānīyam vipākam passa yādisam gambhirā caturassā ca pokkhāraññā sunimmitā.
- 20. Setodakā supatitthā ca sītā appatigandhiyā padumuppalasaṃchannā vārikiñjakkhapūritā.
- 21. Sāham ramāmi kīļāmi modāmi akutobhayā munim kārunikam lokam 8 bhante vanditum āgatā 'ti.

Samsāramocakapetavatthu.

II. 2.

- 1. Naggā . . . (= II. 1. 1.)
- 2. Ahan te sakiyā mātā pubbe aññesu jātīsu uppannā pettivisayam 9 khuppipāsāsamappitā.

5 B. vattāna°. 6 B. koseyyāni. 7 B. te cākāse'.

9. B. pittio.—C. petio.

¹ D. icchati. ²

² B. uppaṇḍukiṃ. vim. ⁴ B. adakkhi.

³ B. nagga samuṭita cchavim.

⁸ B. loke.

- 3. Chadditam khipitam khelam singhanikam silesumam vasan ca dayhamananam vijatanan ca lohitam.
- 4. Vanitānañ i ca yam ghānasīsacchinnañ ca lohitam khudāparetā bhuñjāmi i itthipurisanissitam.
- 5. Pubbalohitam bhakkhāmi pasūnam mānusānañ ca alenā anagārā ca nīla³mañcaparāyanā.
- 6. Dehi puttaka me dānam datvā uddisāhi 4 me app' eva nāma munceyyam pubbalohitabhojanā 'ti.
- 7. Mātuyā vacanam sutvā Upatisso 'nukampako āmantayī Moggallānam Anuruddhañ ca Kappinam.
- Catasso kuţiyo katvā saṃghe catuddise adā kuţiyo annapānañ ca mātu dakkhiṇam ādisi.
- 9. Samanantarā anuditthe vipāko upapajjatha bhojanam pānīyam vattham dakkhināya idam phalam.
- 10. Tato . . . (=II. 1. 9, c. d. e.) Kolikam upasamkamīti.
- 11. 12. 13. . . . (=II. 1. 10, 11, 12.)*

Sāriputtattherassa mātupetīvatthu.

II. 3.

- 1. Naggā . . . (=II. 1. 1.)
- Aham Mattā tuvam 5 Tissā sapatī te pure ahum pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti.
- 3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ kissa kammavipākena petalokam ito gatā 'ti.
- 4. Caṇḍī ca pharusā cāsim issukī 6 maccharī saṭhī 7 tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā 'ti.
 - ¹ B. °kānañ. ² B. bhuñjissaṃ. ³ B. nilla°. ⁴ B. anvādi°. ⁵ D. tvaṃ. ⁶ B. D.—C¹. D¹. ussukī. ⁷ B. sathā.
 - * B. adds:
 Sāriputtassa dānena modāmi akutobhayā
 muniṃ kāruṇikaṃ loke taṃ bhaddante vanditum
 āgatā 'ti.

- 5. Sabbam 1 aham pi jānāmi yathā tvam candikā ahu aññam ca kho tam 2 pucchāmi kenāsi pamsukutthitā.3
- 6. Sīsam nahātā tuvam āsi sucivatthā alamkatā aham ca kho tam adhimattam samalamkatarā tayā.
- 7. Tassā me pekkhamānāya sāmikena samantayi 4 tato me issā vipulā kodho me samajāyatha.
- 8. Tato pamsu 5 gahetvāna pamsunā tam pi 6 okiri tassa kammavipākena ten' amhi pamsukutthitā.3
- 9. Sabbam aham pi jānāmi pamsunā mam tvam okiri aññañ ca kho tam pucchāmi kena khajjāsi kacchuyā.
- 10. Bhesajjaharī ubhayo vanantam agamimhase 7 tvañ ca bhesajjam āhāsi 8 ahañ ca kapikacchuno.9
- 11. Tassā te ajānamānāya seyyam ty āham samokiri tassa kammavipākena tena khajjāmi kacchuvā.
- 12. Sebbam aham pi jānāmi seyyam me tvam samokiri aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi naggiyā tuvam.
- 13. Sahāyānam samayo āsi ñātīnam samitim ahu tvañ ca āmantitā āsi sasāmī no ca kho aham.
- 14. Tassā te ajānamānāya dussam ty āham apānudim tassa kammavipākena ten' amhi naggivā aham.
- 15. Sabbam aham pi jānāmi dussam me tvam apānudi aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi gūthagandhini.
- 16. Tava gandhañ ca mālañ ca paccagghañ ca vilepanam gūthakūpe 10 athāresim 11 tam pāpam pakatam mayā.
- 17. Tassa kammavipākena ten' amhi gūthagandhinī sabbam aham pi jānāmi tam pāpam pakatam tayā.
- 18. Aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi duggatā tuvam ubhinnam samakam āsi yam gehe vijjate dhanam.
- 19. Santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano tassa kammavipākena ten' amhi duggatā aham.

² B. D. D¹. C.—C¹. tvam. ¹ B. saccam. 5 B. °sum.
7 C^I. D^I. ahami°. ³ B. okunthitā. 4 B. āma°.

⁶ C1. hi.—B. tam vikiri 'ham.

⁸ B. āhāri. 9 B. kabi.º 11 B. adhāresi. 10 C. gūthe.—B. gūdhao.

- 20. Tad eva mam tvam avaca pāpakammam nisevasi na hi pāpehi kammehi sulabhā hosi ¹ suggatim.
- 21. Vāmato mam tvam paccesi atho pi mam usuyyasi ² passa pāpānam kammānam vipāko hoti yādiso.
- 22. Te gharadāsiyo āsum tān' evābharanān' ime te aññe ³ parivārenti na bhogā honti sassatā.
- 23. Idāni bhūtassa pitā āpaņā geham ehiti 4 app' eva te dade kiñci mā su tāva ito agā.
- 24. Naggā dubbannarūpāmhi kisā dhamanisamthitā kopīnam etam itthīnam mā mam bhūtapitāddasa.
- 25. Handa kin t' 5 āham dammi kim vā ca 6 te karomi 'ham

yena tvam sukhitā assa sabbakāmasamiddhinī.

- 26. Cattāro bhikkhū saṃghato 7 cattāro pana puggalā aṭṭha bhikkhū bhojayitvā mama dakkhiṇam ādisi 8 tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinī.
- 27. Sādhū 'ti sā patisutvā bhojayitvā attha bhikkhavo vatthehi cchādayitvāna tassā dakkhiņam ādisi.
- 28. Samanantarā . . . (II. 1. 8, c. etc.)
- 29. Tato sudhā . . . (II. 1. 9, c. etc.) sapatim upasamkami.
- 30. 31. 32. (= II. 1. 10, 11, 12.)
- 33. Aham Mattā tuvam Tissā sapatī 9 te pure ahum pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
- 34. Tava dānena dinnena modāmi akutobhayā ciram jīvāhi bhagini saha sabbehi ñātīhi.
- 85. Asokam virajam thānam āvāsam Vasavattīnam idha dhammam caritvāna dānam datvāna sobhane.
- 36. Vineyya maccheramalam samūlam aninditā saggam upesi thānan 'ti.

Mattāpetīvatthu.

- B. hoti.
 B. ussu°.—C. uyyasi.
 B. adds: ca.
 B.—C¹. D¹. ehite.
 B. kim 'va ty āham.
 B. vāda.
- 7 B. bhikkhuni samghe.

 8 B. °sa.

II. 4.

- Kālī dubbannarūpāsi pharusā bhīrudassanā pingalāsi kalārāsi na tam mannāmi mānusin 'ti.
- 2. Aham Nandā Nandasena bhariyā te pure ahum pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
- 3. Kin nu käyena (= II. 1. 3.)
- 4.* Caṇḍapharusavācā tayidhāsim agāravā tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā 'ti.
- 5. Hand' uttarīyam dadāmi te imam dussam nivāsaya imam dussam nivāsetvā ehi nessāmi tam gharam.
- 6.2 Vatthan ca annapānan ca lacchasi tvam gharam gatā putte ca te passissasi sūtisāye 3 ca dakkhasi.
- 7. Hatthena hatthe te dinnam na mayham upakappati bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute.
- 8. Tappehi annapānena mamam dakkhiņam ādisi tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
- 9. Tato sādhū 'ti so patisuņitvā dānam vipulam ākiri 4 annam pānam khādanīyam vattham senāsanāni ca
- 10. Chattam gandhañ ca mālañ ca vividhāni 5 upāhanā bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute.
- 11. Tappetvā annapānena tassā dakkhiņam ādisīti.
- 12. Samanantarānudiṭṭhe (II. 1. 8, c, 9, a, b).
- 13. (= II. 1. 9, c.) sāmikam upasamkamīti.
- 14. 15. 16. (= II. 1. 10, 11, 12.)
- 17. (= II. 4. 2.)
- 18. (= II. 3. 34, a, b.) ciram jīva gahapati saha sabbehi ñātīhi.

¹ B. tayi cāpi.

² B.—C¹. D¹. om.—C. D. only: tattha annañ ca pānañ ca putte sūtisāye dakkhasīti.

³ B. sānisāro.

⁴ C¹. ākāri.

⁵ B. odhā ca.

^{*} C¹. D¹. om.—B. caṇḍi ca pharusā cāsi.—C. athassa sā.—D. athassā sā.

19. (= II. 3. 35, a, b, c.) dānam datvāna gahapati.

20. (= II. 3. 36.)

Nandapetavatthu.

II. 5.

1. Alamkato Mattakundalīti . . .

Mattakundalipetavatthu.*

II. 6.

 Utthehi Kanhe kī sesi ko attho supinena te yo ca tuyham sako bhātā hadayam cakkhuñ ca dakkhinam

tassa vātā balīyanti¹ Ghato jappati Kesavā 'ti.

- Tassa tam vacanam sutvā Rohiņeyyassa Kesavo taramānarūpo vuṭṭhāyi ² bhātu sokena addhito 'ti.
- 3. Kin nu ummattarūpo 'va kevalam Dvārakam imam saso saso 'ti lapasi kīdisam sasam icchasi.
- 4. Sovannamayam manimayam lohamayam atha rupimayam

sankhasilāpavālamayam kārayissāmi te sasam.

- Santi aññe pi sasakā araññavanagocarā te pi te anayissāmi kīdisam sasam icchasīti.
- 6. Nāham me te sase icche ye sasā pathavīnissitā candato sasam icchāmi tam me ohara Kesavā 'ti.
- 7. So nanda 3 madhuram ñāti jīvitam vijahissasi apatthayam patthayasi candato sasam icchasīti.

¹ B. vāta pha^o.—C¹. D¹. bhātā.
² B. ^osi.
³ B. nuna.

^{*} C¹. D¹. om.—B. Maṭṭhakuṇḍalipetīvatthu pañcamaṃ.—C. D. tattha yaṃ vattabbaṃ Paramatthadīpaniyaṃ Vimānavatthuvaṇṇanāyaṃ Maṭṭakuṇḍalivimānavatthuvaṇṇanāyaṃ vuttaṃ tasmā tattha vuttanayen' eva veditabbaṃ.—See Vimāna-vatthu lxxxiii.

- 8.* Evañ ce ¹ Kanha jānāsi yath' aññam anusāsasi kasmā pure matam ² puttam ajāpi ³ m' anusocasīti.
- Ye na ¹ labbhā manussena amanussena vā pana jāto me mā marī putto kuto labbhā alabbhiyam.
- Na 5 mantā mūlabhesajjā osadhehi dhanena vā sakkā ānayitum Kanha yam petam anusocasīti.
- 11. Mahaddhanā mahābhogā ratthavanto pi khattiyā pahūtadhanadhaññāso⁶ te pi no ajarāmarā.
- 12. Khattiyā brāhmaņā vessā suddā caņdālapukkusā ete mañne ca jātiyā 7 te pi no ajarāmarā.
- 13. Ye mantam tam 8 parivattenti 9 chalangam brahmacintitam

ete maññe 10 ca vijjāya te pi no ajarāmarā.

- 14. Isayo vā pi ye santā saññatattā tapassino sarīram te pi kālena vijahanti tapassino.
- 15. Bhāvitattā viharantā katakiccā anāsavā nikkhipanti imam deham puññapāpaparikkhayā 'ti.
- 16. Ādittam vata mam ¹¹ santam ghatasittam 'va pāvakam vārinā viya osinci sabbam nibbāpaye daram.
- 17. Abbūļham vata me sallam sokam hadayanissitam yo me sokaparetassa puttasokam apānudī.
- 18. So'ham abbūlhasallo 'smi sītibhūto 'smi nibbuto no socāmi na rodāmi tava sutvāna bhāsitam.
- 19. Evam karonti sappaññā ye honti anukampakā vinivattayati 12 sokamhā Ghato jeṭṭham 'va bhātaram.
- 20. Yassa etādisā honti amattaparicārikā ¹³ subhāsitena anvesi ¹⁴ Ghato jettham 'va bhātaram.

Kanhapetavatthu.

¹ B. ca.	² B. petam.	³ B. ajjāpi.	4 B. na tam.
5 B.	C.—D. C_1 . D_1 .	nāmanā.	⁶ B. se.

⁷ B.—C¹. D¹. jātiññā. 8 B. om. 9 B.—C¹. D¹. ottanti.

10 C. c' aññe.

11 C. me.

12 B. nivattavanti.

¹³ B. amaccā.—C¹. ontā. ¹⁴ B. anventi.

^{*} C1. D1. om.

II. 7.

- 1. Naggo dubbannarūpo si kiso dhamanisamthito upphāsuliko kisiko ko nu tvam asi mārisā 'ti.
- 2. Aham bhadante peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato 'ti.
- 3: Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam kissa kammavipākena petalokam ito gato 'ti.
- 4. Nagaram atthi Dasannānam Erakacchan 'ti vissutam tattha setthī pure āsim Dhanapālo 'ti mam vidu.
- 5. Asīti sakaṭavāhānam ¹ hiraññassa ahosi me pahūtam me jātarūpam muttāveluriyā bahū.
- 6. Tāva mahādhanassāmī 2 na me dātum piyam 3 ahu pidahitvā dvāram bhuñjāmi mā mam yācanakāddasum.
- 7. Assaddho maccharī vāsim 4 kadariyo paribhāsako dadantānam karontānam vārayissam 5 bahujanam.
- 8. Vipāko natthi dānassa saṃyamassa kuto phalaṃ pokkharaññodapānāni ārāmāni ca ropite papāyo ca vināsesiṃ dugge saṃkamanāni ca.
- Sv āham akatakalyāņo katapāpo tato cuto uppanno petavisayam ⁶ khuppipāsasamappito pañcapannāsavassāni tato kālamkato aham.
- 10. Nābhijānāmi bhuttam vā pītam vā pānīyam yo samyamo so 7 vināso yo vināso so samyamo *petā hi kira 8 jānanti so 9 samyamo so vināso.
- 11. Aham pure samyamissam 10 nādāsim bahuke dhāne santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.
- 12. Sv āham pacchānutappāmi attakammaphalupeto ¹¹ uddham catūhi māsehi kālakiriyā bhavissati.

¹ C. ohanam. ² B. opi. ³ C. D. viyam. ⁴ B. cāpi. ⁵ B. vāyarissam bahujjanam. ⁶ B. pittio.

⁷ B.—C¹. D¹. adds: samyamo so. 8 C. D. tirā.

⁹ B. vo. 10 B.—C1. D1. oyamassam. 11 B. opago.

^{*} C1. D1. om.

- 13. Ekantam katukam ghoram nirayam papatiss' aham ¹ catukannam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam ayopākārapariyantam ayasā patikujjitam.
- 14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā samantā yojanasatam pharitvā titthati sabbadā.
- 15. Tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissa vedanam phalam pāpassa kammassa tasmā socām' ahabhusam.
- 16. Tam vo vadāmi bhaddam vo 2 yāvant' ettha samāgatā mā kattha pāpakam kammam āvim vā yadi vā raho.
- 17. Sace tam pāpakam kammam karissatha karotha vā na vo 3 dukkhā pamutt' atthi upacchāpi 4 palāyitam
- 18. Matteyyā 5 hotha petteyyā kule 6 jetthāpacāyikā sāmaññā hotha brahmaññā evam saggam gamissathā 'ti
- 19. *Na antalikkhe na samuddamajjhe na pabbatānam vivaram 7 pavissa na vijjati so chagatippadeso yattha thito muñceyya pāpakammā 'ti.

Dhanapālapetavatthu.

II. 8.

- 1. Naggo kiso pabbajito si bhante rattim kuhim gacchasi kissa hetu
 - ācikkha me tam api sakkunemu sabbena vittam paṭipādaye tuvan 'ti.
- 2. Bārāṇasinagaraṃ dūraghuṭṭhaṃ tatthāhaṃ gahapati addhako 8 dīno
 - adātā gathitamano āmisasmim dussīlena 9 Yamavisayamhi patto.

¹ B. °ssāham. ² B. °dan te. ³ B. te. ⁴ B. upaccāpi pateyatam. ⁵ C¹. D¹.—C. B. me°—D. matteyyo. ⁶ B. adds: ca. ⁷ D¹. adds: na. ⁸ B. ahu dinno. ⁹ B. dussilyena.

^{*} B. C. D. om.

- 3. So sūcikāya kilamito tehi ten' eva ñātīsu yāmi āmisakiñcihetu
 - adānasīlā na ca saddahanti dānaphalam hoti paramhi loke.
- 4. Dhītā ca mayham lapate ¹ abhikkhanam dassāmi dānam pitunnam pitāmahānam
 - upakkhatam ² parivisayanti brāhmaṇā yāmi 'ham Andhakāvindam bhottun 'tīti.³
- 5. Tam avoca rājā tavam anubhaviyāna tam hi 4 eyyāsi khippam aham pi karissa 5 pūjam ācikkha me tam yadi atthi hetu saddhāyitam hetuvahe 6 suņoma.
- 6. Tathā 'ti vatvā agamāsi tattha bhuñjimsu bhattam na pana 7 dakkhiṇārahā
 - pacchā gamī Rājagaham punāparam pāturahosi purato janādhipassa.
- Disvāna petam punar eva ⁸ āgatam rājā avoca aham pi kim dadāmi
 - ācikkha me tam yadi atthi hetu yena tvam 9 cirataram pīņito siyā.
- 8. Buddham ca samgham parivisayāna rāja annena pānena pi cīvarena
 - tam dakkhinam ādisa me hitāya evam aham cirataram pīņito siyā.
- 9. Tato ca rājā nipatitvā 10 tāvad eva dānam sahatthā atulañ ca daditvā 11
 - saṃghe ārocayi pakatiṃ 12 tathāgatassa 13 petassa padakkhiṇaṃ ādisittha.
- 10. So pūjito ativiyasobhamāno pāturahosi purato janādhipassa
 - yakkho 'ham asmim paramiddhipatto na mayham iddhisamasadisā manussā.

¹ B. labhate.—C¹. lapapatte.

² B. adds: tam upa $^{\circ}$.—D $^{\circ}$. upe $^{\circ}$.

³ C. D. C $^{\circ}$. D $^{\circ}$.

⁴ B. pi. 5 B. karessam. 6 B. ovaco. 7 B. ca.

⁸ B. punad eva. ⁹ B. tuvam. ¹⁰ B. parivisayitvā.

¹¹ B. datvā. ¹² B. om. ¹³ B. adds: tassa.

11. Passānubhāvam aparimitam mamay idam tayānusiṭṭham atulam daditvā samghe samtappito satatam sadā bahūhi yāmi aham sukhito manussadevā 'ti.

Cūļasetthīpetavatthu.

II. 9.

- 1. Yassa atthāya gacchāma Kambojam dhanahārakā ayam kāmadado yakkho imam yakkham niyāmase.
- 2. Imam yakkham gahetvāna sādhukena pasayha ¹ vā yānam āropayitvāna khippam gacchāma Dvārakan 'ti.
- 3. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā na tassa sākham bhañjeyya mittadubbho hi pāpako 'ti.
- 4. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā khandam pi tassa chindeyya attho ce tādiso 2 siyā 'ti.
- Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya yā na tassa pattam bhindeyya ³ mittadubbho hi pāpako 'ti.
- 6. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā samūlum 4 pi tam 5 abbuyha 6 attho p' 7 etādiso siyā' ti.
- 7. Yass' ekarattim hi ghare vaseyya, yattha 8 'nnapānam puriso labhetha
 - na tassa pāpam manasāpi cetaye, 9 kataññ utā sappurisehi vaņņitā.
- 8. Yass' ekarattim pi ghare vaseyya, annena ¹⁰ pānena upatthito siyā
 - na tassa pāpam mānasāpi cetaye, 9 adubbhapāņī 11 dahate mittadubbhim.
- 9. Yo pubbe katakalyāņo 12 pacchā pāpena himsati allapāṇihato 13 poso na so bhadrāni passatīti.

¹ B. paseyha. ² C. B.—C¹. D¹. D. tātiso. ³ B. hiṃseyya.

⁴ B. olakam. 5 B. om. 6 C. abbhuyha. 7 B. ce.

⁸ B. yassa. 9 B. cintaye. 10 B. tatthannao.

¹¹ B. adubbhio. ¹² B.—D¹. D.—C¹. C. one. ¹³ B. adubbhi.

- 10. *Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, suddhassa posassa anaṅganassa
 - tam eva bālam pacceti pāpam, sukhumo rajo pativātam 'va khitto 'ti.
- 11. Nāham devena vā manussena vā, issariyena vāham suppasayho ¹
 - yakkho'ham asmi paramiddhipatto, dūraṃgamo vaṇṇabalupapanno'ti.
- 12. Pāṇi te sabbasovaṇṇo pañcadhāro madhussavo nānārasā paggharanti maññe 'han taṃ Puriṃdadaṃ.
- 13. N'amhi devo na gandhabbo na pi Sakko Purimdado petam Ankura jānāhi Bheruvamhā 2 idhāgatam.3
- 14. Kim sīlo kim samācāro Bheruvasmim ² pure tuvam kena te brahmacariyena puñinam pāṇimhi ijjhati.
- 15. Tantavāyo 4 pure āsim Bheruvasmim tadā aham sukicchavutti kapaņo na me vijjati 5 dātave.
- 16. Āvesanañ ca me āsi Asayhassa upantike saddhassa dānapatino katapuññassa lajjino.
- 17. Tattha yācanakā yanti nānāgottā vanibbakā te ca mam tattha pucchanti Asayhassa nivesanam.
- 18. Tattha ⁶ gacchāmi bhaddam vo kattha dānam padīyati tenāham ⁷ puṭṭho vakkhāmi ⁸ Asayhassa nivesanam.
- 19. Paggayhadakkhinam bāhum ettha gacchatha bhaddam vo ettha dānam padīyati tena pāṇi kāmadado tena pāṇi maddhussavo tena me brahmacariyena puññam pāṇimhi ijjhati.
- 20. Na kira tvam adā dānam sakapānīhi kassaci parassa dānam anumodamāno pānim paggayha pāvadi.9
- 21. Tena pāṇi kāmadado tena pāṇi madhussavo tena me brahmacariyena puññaṃ pāṇimhi ijjhati.

¹ B. appa^o. ² B. Rorūvamhā.—C¹. Bhera^o.

B. ito gatam.
 B. thunnam.
 C. D^I.—D. C^I. vijjhati.
 B. kattha.
 B. tesāham.
 C. C^I. akkhāmi.

⁹ D¹. pāvādi.

^{*} B. om.

- 22. Yo so dānam adā bhante pasanno sakapāṇīhi so hitvā mānusam deham kin nu so disatam gato.
- 23. Nāham jānāmi asayhasāhino ¹ Aṅgīrasassa gatim ² āgatim vā
 - sutam ca me Vessavanassasantike Sakkassa sahavyatam gato Asayho.
- 24. Alam eva kātum kalyāṇam dānam dātum yathāraham pāṇi kāmadadam disvā ko puññam na karissati.
- 25. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam dānam (tam) paṭṭhāpayissāmi ³ yam mam' assa sukhāvaham.
- 26. Dassāmi annapānañ ca vatthasenāsanāni ca papañ ca udapānañ ca dugge samkamanāni cā 'ti.
- 27. Kena te angulī kundā mukhan ca kundalīkatam akkhīni ca paggharanti kim pāpam pakatam tayā 'ti.
- 28. Angīrasassa gahapatino saddhassa gharam esino tassāham dānavissagge dāne 4 adhikato ahu.
- 29. Tattha yācanake disvā āgate bhojanatthike 5 ekamantam apakkamma akāsim kuṇḍalīmukham.
- 30. Tena me angulī kundā mukhañ ca kundalīkatam akkhīni ca paggharanti tam pāpam pakatam mayā 'ti.
- 31. Dhammena te kāpurisa mukhañ ca kuṇḍalīkataṃ akkhīni ca paggharanti yaṃ tvaṃ parassa dānassa akāsi kuṇḍalīmukhan 'ti.
- 32. Katham hi dānam dadamāno kareyya parapattiyam annapānam khādanīyam vatthasenāsanāni cā 'ti.
- 33. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam dānam patthāpayissāmi yam mam' assa sukhāvaham.
- 34. Dassām' annañ ca pānañ ca vattham senāsanāni ca Papañ ca udapānañ ca dugge ca samkamanāni cā 'ti.
- 35. Tato hi so nivattitvā anuppatvāna Dvārakam dānam patthayi 6 Ankuro yan tam assa sukhāvaham.

¹ B. °ssa seṭṭhino.—C¹. D¹. °vā°. ² B. gati cāgatim.

³ B. patthapayissāmi.—C¹. D¹. pati°. ⁴ B. dānam.

⁵ B. C. D.—C¹. D¹. °ntike.

⁶ C¹. D¹. pattayi.—B. patthapayi' nkuro.

- 36. Adā annañ ca pānañ ca vatthasenāsanāni ca papañ co udapānañ ca vippasannena cetasā.
- 37. Ko chāto ko ca ¹ tasito ko vattham parivassati ² kassa santāni yoggāni ito yojentu vāhanam.
- 38. Ko chatt' icchati gandhañ ca ko mālam ko upāhanam iti su ³ tattha ghosenti kappakā sūdamāgadhā ⁴ sadā sāyañ ca pāto ca Ankurassa nivesane 'ti.
- 39. Sukham supati Ankuro iti jānāti mam jano dukkham supāmi Sindhaka 5 yam na passāmi yācake.
- 40. Sukham supati Ankuro iti janati mam jano dukkham Sindhaka supami appake su vanibbake.
- 41. Sakko ce te varam dajjā Tāvatimsānam issaro kissa sabbassa lokassa varamāno varam vare 'ti.
- 42. Sakko ce me varam dajjā Tāvatimsānam issaro kālutthitassa me sato suriyass' uggamanam pati.
- 43. Dibbā bhakkhā pātubhaveyyum sīlavanto ca yācakā dadato me na khīyetha datvā nānutappeyyāham dadam cittam pasādeyya evam Sakkavaram vare 'ti.
- 44. Na sabbavittāni pare pavecche 6, dadeyya dānañ ca dhānañ ca rakkhe
 - tasmā hi dānā dhanam eva seyyo, atippadānena kulā na honti.
- 45. Adānam atidānañ ca na pasamsanti paṇḍitā tasmā hi dānā dhanam eva seyyo, samena vatteyya sa dhīradhammo 'ti.
- 46. Aho vatāre aham eva dajjam, santo hi 7 mam sappurisā bhajeyyam
 - megho 'va ninnāni hi pūrayanto, saṃtappaye sabbavanibbakānaṃ.
- 47. Yassa yacanake disvā mukhavanno pasīdati datvā attamano hoti tam gharam vasato sukham.
- 48. Yassa yācanake disvā mukhavanno pasīdati datvā attamano hoti esā puññassa ⁸ sampadā.

¹ B.—C¹. D¹. om.

³ B. suta.—C^I. D^I. ssa.

⁵ B. sinduke.

⁷ B. dadanto ca.

² B. paridahissati.

⁴ B. sudā pātavā.

⁶ B. samvacche.

⁸ B. yaññassa.

- 49. Pubbe va dānā sumano dadam cittam pasādeyya datvā attamano hoti eso puññassa sampadā.
- 50. Satthi vāhasahassāni Ankurassa nivesane bhojanam dīyate niccam puññapekkhassa jantuno.
- 51. Jānā tisahassā i sūdā āmuttamaņikuņdalā Ankuram upajīvanti dāne yaññassa pāvatā.
- 52. Saṭṭhi parisasahassāni ² āmuttamaṇikuṇḍalā Aṅkurassa mahādāne kaṭṭhaṃ phālenti mānavā.
- 53. Solasitthisahassāni sabbālamkārabhūsitā Ankurassa mahādāne vidhā piņdenti nāriyo.
- 54. Soļasitthisahassāni sabbālamkārabhūsitā Ankurassa mahādāne dabbigāhā upatthitā.
- 55. Bahum bahunam pādāsi ciram pādāsi khattiye sakkaccam ca sahatthā vittim 3 katvā punappunam.
- 56. Bahumāse pakkhe ca utusamvaccharāni ca mahādānam pavattesi Aikuro dīgham antaram.
- 57. Evam datvā yajitvā ca Ankuro dīgham antaram hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahū 'ti.
- 58. Katacchubhikkham datvāna Anuruddhassa Indako so hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahu.
- 59. Dasahi thanehi Ankuram Indako atirocati rupe sadde rase gandhe potthabbe ca manorame.
- 60. Āyunā yasasā c'eva vaņņena ca sukhena ca ādhipaccena Ankuram Indako atirocatīti.
- 61. Mahādānam tayā dinnam Ankura dīgham antaram avidūre nisinno si āgaccha mama santike 'ti.
- 62. Tāvatimse yadā buddho silāyam paņdukambale pāricchattakamūlamhi vihāsi purisuttamo.
- 63. Dasasu lokadhātūsu saṃnipatitvāna devatā payirupāsanti 4 sambuddhaṃ vasantaṃ nagamuddhani.
- 64. Na ko ci devo vannena sambuddham atirocati sabbe deve adhigayha 5 sambuddho 'va virocati.

² B. purisaº.

¹ B. °ssāni sudanim.

³ C¹. D¹. pīti.—B. vitti.

⁵ B. atikkama.

- 65. Yojanāni dasa c' eva ¹ Ankuro 'yam tadā ahu avidūre ca buddhassa Indako atirocati.
- 66. Oloketvāna sambuddho Ankuran cāpi Indakam dakkhiņeyyam pabhāvento 2 idam vacanam abrūvi.
- 67. Mahādānam tayā dinnam Ankura dīgham antaram atidūre ³ nisinno si āgaccha mama santikam.
- 68. Codito bhāvitattena ⁴ Ankuro idam abruvi kim mayham tena dānena dakkhineyyena suññatam.⁵
- 69. Ayam so Indako yakkho dajjā dānam parittakam atirocati amhehi cando tāragaņe yathā.
- 70. Ujjhangale yathā khette bījam bahukam pi ropitam na vipulam na phalam 6 hoti na pi 7 toseti kassakam.
- 71. Tath' eva dānam bahukam dussīlesu patitthitam na vipulam na phalam 6 hoti na hi toseti dāyake.
- 72. Yathā pi bhaddake khette bījam appam viropitam sammādhāram pavecchante phalam toseti kassake.
- 73. Tath' eva sīlavantesu guņavantesu tādīsu appakam pi katam kāram puññam hoti mahapphalan 'ti-
- 74. Viceyya dānam dātabbam yattha dinnam mahapphalam viceyya dānam datvāna saggam gacchanti dāyakā.
- 75. Viceyya dānam sugatappaseṭṭham ye dakkhiṇeyyā idha jīvaloke
 - etesu dinnāni mahapphalāni bījāni vuttāni yathā sukhette 'ti.

Ankurapetavatthu.

II. 10.

- 1. Divā vihāragatam bhikkhum Gangātīre nisinnakam tam petī upasamkamma dubbannabhīrudassanā.
- 2. Kesā c'assā atidīghā yāva bhummāvalambare kesehi sā paṭicchannā samaṇaṃ etad abruvīti.
 - ¹ B. dve ca. ² B. saṃbhā^o. ³ B. suvi^o. ⁴ B. otthena. ⁵ B., C. D. C¹. D¹. sa^o. ⁶ B. na vipulaphalaṃ. ⁷ B. nāpi.

- 3. Pañcapaṇṇāsavassāni yato kālakatā ahaṃ nābhijānāmi bhuttaṃ vā pītaṃ vā pānīyaṃ dehi tvam r pānīyam bhante tasitā pānīyāya me' ti.
- 4. Ayam sītodakā Gangā Himavantato sandati piva etto gahetvāna kim mam yācasi pānīyam.
- 5. Sacāham bhante Gangāyam sayam ganhāmi pānīyam lohitam me parivattati tasmā yācāmi pānīyam.
- Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena Gangā te hoti lohitam.
- 7. *Putto me bhante Uttaro 2 saddho āsi upāsako so ca mayham 3 akāmāya samaṇānam pavecchati 4 cīvaram piṇḍapātañ ca paccayam sayanāsanam.
- 8. Tam aham paribhāsāmi maccherena upaddutā yan tam 5 mayham akāmāya samanānam pavecchasi.
- 9. Cīvaram piṇḍapātañ ca paccayam sayanāsanam etan te paralokasmim lohitam hotu Uttara tassa kammavipākena Gangā me hoti lohitan 'ti.

Uttaramātupetavatthu.

II. 11.

- Aham pure pabbajitassa bhikkhuno suttam adāsi upagamma yācitā 6 tassa vipāko vipulam phal 7 'ūpalabbhati bahū 8 ca me uppajjare vatthakotiyo.
- Pupphābhikinnam ramitam 9 vimānam anekacittam naranārīsevitam 10 sāham bhunjāmi ca pārupāmi ca pahūtavittā na ca tāva khīyati.

¹ B. me. ² C. D. adds: nāma. ³ B. mayam.

⁴ B. pavacchati. 5 B. tvam. 6 B. oto. 7 B. phalam.

⁸ B. bahukā. ⁹ B. rammam idam. ¹⁰ B. onārīhi seo.

^{*} C1. D1. om.

- 3. Tass' eva kammassa vipākam anvayā sukhañ ca sātañ ca idh' ūpalabbhati sāham gantvā punam eva mānusam kāhāmi puññāni nay' zayyaputta man 'ti.
- 4. Satta ² tuvam vassasatā idhāgatā jinnā ca vuddhā ca tahim bhavissasi sabbe ca te kālamkatā 'va ñātakā tvam tattha gantvāna ito karissasīti.
- 5. Satt' eva vassāni idhāgatāya me dibbañ ca sukhañ ca samappitāya sāham gantvā punar eva mānusam kāhāmi puññāni nay' ayyaputta man 'ti.
- 6. So tam gahetvāna pasayha bāhāyam paccānayitvāna punar eva therim sudubbalam vajjesi aññam pi janam idhāgatam karotha puññāni sukh' ūpalabbhatīti.
- Ditthā mayā akatena sādhunā petā vihaññanti tath' eva mānusā kammañ ca katvā sukhavedanīyam devā manussā ca sukhe thitā pajā 'ti.

Suttapetavatthu.

II. 12.

- 1. Sovannasopānaphalakā sovannavālukasamthitā tattha sogandhiyo vaggū sucigandhā manoramā.
- 2. Nānārukkhehi saṃchannā nānāgandhasamīritā ³ nānāpadumasaṃchannā puṇḍarīkasamāgatā.⁴
- Surabhī sampavāyanti manuññā māluteritā hansakoñcābhirudā 5 cakkavākābhikujitā.
- Nānādijagaņakiņņā nānāsaragaņayutā ⁶ nānāphaladharā rukkhā nānāphaladharā vanā.

¹ D. naye. ² D¹. sattam. ³ B. samerita.

⁴ B. °samohatā. 5 B. adds: ca. 6 B. °rutā.

- Na manussesu īdisam nagaram yādisam idam pāsādā ca bahukā tuyham sovannarūpiyamayā.
- 6. Daddallamānā ābhenti samantā caturo disā pañca dāsīsatā tuyham yā temā paricārikā.
- 7. Tā kambukāyūradharā kañcanācelabhūsitā pallankā bahukā tuyham sovannaruciyāmayā.
- 8. Kadalīmigasamchannā samjāto ¹ goņakasamthitā yattha tuvam ² vāsūpagatā sabbakāmasamiddhinī.
- 9. Sampattāya 3 addharattāya tato utthāya gacchasi uyyānabhūmim gantvāna pokkharaññā samantato.
- 10. Tassā tīre tuvam 4 thāsi harite saddale subhe tato te kannamundo ca sunakho angamangāni khādati.
- 11. Yadā ca khāyitā āsi aṭṭhisaṃkhalikā katā ogāhasi pokkharaṇiṃ hoti kāyo yathā pure.
- 12. Tato tvam uggacchantī 5 sucārū 6 piyadassanā vatthena pārupitvāna āyāsi mama santikam.
- 13. Kin nu kayena vacaya manasa dukkatam katam kissa kammavipakena kannamundo ca sunakho angamangani khadatīti.
- 14. Kimbilāyam 7 gahapati saddho āsi upāsako tassāham bhariyā āsi dussīlā aticārinī evam 8 aticaramānāya sāmiko etad abruvi.
- 15. n' etam channam 9 paṭirūpam yam tvam aticarāsi mam sāham ghoram ca sapatham musāvādam 10 abhāsissam. 11
- Nāhan tam aticarāmi kāyena uda cetasā sacāhan tam aticarāmi kāyena uda cetasā.
- 17. Ayam kannamundo sunakho angamangani khadatu tassa kammassa vipakam musavadassa c' übhayam.
- 18. Sattavassasatāni ca 12 anubhūtam yato pi 13 me kannamundo ca sunakho angamangāni khādatīti.

<sup>I. B. sajjā goņakasandhatā.
I. B. adds: te samo.
I. Vam.
I. B. angapaccangī.
I. B. sūcā.—C^I. D^I. saccāru.
I. B. Kimilāya.
I. B. so mam.
I. B. adds: n' etam.</sup>

¹⁰ B. adds: ca. ¹¹ D¹. osi 'ham.—C. osam. ¹² B. om. ¹³ B. hi.

- Tvañ ca deva bahūpakāro atthāya me idhāgato sumuttāham kannamundassa asokā akutobhayā.
- Nāham deva namassāmi yācāmi añjalīkatā bhuñja amānuse kāme rama deva mayā sahā 'ti.
- 21. Bhutvā¹ amānusā kāmā ramito 'mhi tayā saha tāham subhage yācāmi khippam paṭinayāhi man 'ti.

Kannamundapetavatthu.

II. 13.

- Ahu rājā Brahmadatto Pañcālānam rathesabho ahorattānam accayā rājā kālam kari² tadā.
- 2. Tassa āļāhanam gantvā bhariyā kandati Ubbarī Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
- Isi ca tattha agacchi sampannacaranamuni So ca tattha apucchittha ye tattha su samagata.
- 4. Kassa c' ³ idam āļāhanam nānāgandhasameritam kassāyam kandati bhariyā ito dūragatam patim Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
- Te ca tattha viyākaṃsu ye tattha su samāgatā Brahmadattassa bhaddan te Brahmadattassa mārisa.
- 6. Tassa idam āļāhanam nānāgandhasameritam tassāyam kandati bhariyā ito dūragatam patim Brahmadattam apassantī Brahmadattā 'ti kandatīti.
- Chalasītisahassāni Brahmadattassa nāmakā imasmim āļāhane daḍḍhā tesam kam anusocasīti.
- 8. * Yo rājā Cūlanīputto Pancālanam rathesabho tam bhante anusocāmi bhattāram sabbakāmadadan4 'ti.
- Sabbe va 'hesum rājāno Brahmadattassanāmakā 5 sabbe va Cūlanīputtā Pañcālānam rathesabhā.

¹ B. bhuttā. ² B. akrubbatha. ³ B. om. ⁴ B. okāmadan. ⁵ B. osanāmaka.

^{*} C1. D1. om.

- 10. Sabbesam anupubbena mahesittam akārayi kasmā purimake hitvā pacchimam anusocasīti.
- 11. Ātume itthibhūtāya dīgharattāya mārisa yassā me itthibhūtāya samsāre bahu bhāsasīti.
- 12. Ahu itthī ahu puriso pasum yonim pi agamā evam etam atītānam pariyanto na dissatīti.
- 18. Ādittam vata mam santam ghatasittam va pāvakam vārinā viya osinci sabbam nibbāpaye daram.
- 14. Abbūļham ² vata me sallam etam ³ hadayanissitam yo me sokaparetāya patisokam apānudi.
- 15. Sāham abbūļhasallāsmi sītibhūtāsmi nibbutā na socāmi na rodāmi tava sutvā mahāmunīti.
- 16. Tassa tam vacanam sutvā samaņassa subhāsitam pattacīvaram ādāya pabbaji anagāriyam.
- 17. Sā ca pabbajja-upagatā 4 santā agārasmā anagāriyam mettam cittam abhāvesi brahmalokupapattiyā.
- 18. Gāmā gāmam vicarantī nigame rājadhāniyo Uruvelam nāma so gāmo yattha kālam akubbatha.
- 19. Mettacittam abhāvetvā 5 brahmalokupapattiyā itthicittam virājetvā brahmalokupagā ahū 'ti.

Ubbarīpetavatthu.

Ubbarīvaggo dutiyo.

III. 1.

- Abhijjamāne vārimhi Gangāya idha gacchasi naggo pubbaddhapeto va mālādhārī alamkato kuhim gamissasi ⁶ petam kattha vāso bhavissatīti.
- 2. Cundatthiyam 7 gamissāmi peto so 8 iti bhāsasi 9 antare Vāsabhagāmam Bārāṇasiyā santike.

<sup>B. āhu me.
B. pabbajjitā.
B. ābhā°.</sup>

⁶ B. oti peto. 7 B. otthilam. 8 D. yo. 9 B. oti.

- Tañ ca disvā mahāmatto Koliyo iti vissuto sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugam adā.
- Nāvāya titthamānāya kappakassa adāpayi kappakassa padinnamhi ¹ thāne petassa dissatha.
- 5. Tato suvatthavasano mālādhārī alamkato thāne thit'assa petassa dakkhinā upakappatha tasmā dajjetha petānam anukampāya punappunan 'ti.
- Sāhunnavāsino² eke aññe kesanivāsino petā bhattāya³ gacchanti pakkamanti diso disam.
- 7. Dūre eke 4 padhāvitvā aladdhā ca nivattare chātā pamucchitā bhantā bhūmiyam paṭisumbhitā.5
- 8. Ke 6 ci tattha ca patitā 7 bhūmiyam patisumbhitā pubbe akatakalyānā aggidaddhā va ātape.
- 9. Mayam pi pubbe pāpadhammā gharaniyo kulamātaro santesu deyyadhammesu dīpam nākamha attano.
- Pahūtam annapānam hi api su ⁸ avakirīyati samāgate pabbajite na ca kinci adamhase.
- Akammakāmā alasā sādhukāmā⁹ mahagghasā ālopapiņdadātāro patiggahe paribhāsimhase.
- 12. Te gharā tā va ¹⁰ dāsiyo tān' evābharaṇāni no te añño parihārenti ¹¹ mayaṃ dukkhassa bhāgino.
- 13. Veņim vā avannā honti rathakārī ca dubbhikā candālī kapanā honti nahāminī ca punappunam.
- 14. Yāni yāni nihīnāni kulāni kapaņāni ca tesu tesv eva jāyanti esā maccharino gati.
- 15. Pubbe ca katakalyāṇā dāyakā vītamaccharā saggan te paripūrenti obhāsenti 12 ca Nandanam.
- 16. Vejayante ¹³ ca pāsāde ramitvā kāmakāmino uccākulesu jāyanti sabhogesu tato cutā.

B. ca dinnamhi.
 B. sāhunda^o.
 B. ke.
 B.—C^I. D^I. osambhitā.
 B. te ca.
 B. papatitā.
 B. ssu.
 C. C^I. D^I. asāsā^o.—D. asādhu.
 B. only.
 B. paricā^o.
 B., C. D.—C^I. D^I. okā^o.
 B., C. C^I.—D^I. D. vedayanti.

- 17. Kūtāgāre ca ¹ pāsāde ² pallanke gonasamthite ³ vijitangā morahatthehi kule jātā yasassino.
- 18. Ankato 4 ankam 4 gacchanti mālādhāri alamkatā jātiyo upatitthanti sāyam pātam sukhesino.
- 19. Nay idam akatapuññānam katapuññānam ev' idam asokam Nandanam rammam 5 Tidasānam mahāvanam
- 20. Sukham akatapuññānam idha natthi parattha ca sukhañ ca katapuññanam idha c' eva parattha ca.
- 21. Tesam sahavyakāmānam kattabbam kusalam bahum katapuñña hi modanti sagge bhogasamangino 'ti.

Abhijjamānapetavatthu.

III. 2.*

- 1. Kundinagariyo thero Sānuvāsinivāsino 6 Potthapado 'ti namena samano bhavitindriyo.
- 2. Tassa mātā pitā bhātā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
- 3. Te duggatā sūcikatthā kilantā naggino kisā uttasantā mahātāsā 7 na dassenti kurūrino.8
- 4. Tassa bhātā vitaritvā naggo ekapathe 'kako catukundiko bhavitvana therassa dassayi' tumam.
- 5. Thero sāmanasikatvā 9 tunhībhūto apakkami 10 so ca viññāpayi thera bhātā petāgato 11 aham.
- 6. Mātā pitā 12 ca te bhante, b. c. d = 2. b. c. d.
- 7. = 3.
- ¹ B., C. D., C¹. D¹. oresu. ² C¹. pādesu. ³ B. gonatthate.
 - 4 B. angao. 5 B. only. 6 B. Sānao—osiko.
 7 B. ottapantā mahattāsā. 8 B. kuruddhino.
 - 7 B. ottapantā mahattāsā.
 - 9 B. am.º 10 B. atio. 11 B. petabhūto aham. ¹² B. pitaro te.
- * C1. adds from the commentary: Kundinagariyo thero 'ti ādayo pana ādito pañca gāthā tāsam sambuddhadassanattham dhammasamgahakehi thapita.

- 8. Anukampassu kāruņiko datvā anvādisāhi ¹ no tava dinnena dānena yāpessanti kurūrino ² 'ti.
- 9. Thero caritvā piņdāya bhikkū aññe ca dvādasa ekajjham samnipatimsu bhattavissattakāraņā.³
- 10. Thero sabbe pi 4 te āha yathā laddham dadātha me samghabhattam karissāmi anukampāya ñātīnam.
- 11. Niyyātayimsu 5 therassa thero saṃgham nimantayi datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.
- 12. Idam me natīnam hotu sukhita hontu natayo samanantarānuditthe bhojanam upapajjatha.
- 13. Sucim paṇītam saṃpannam anekarasavyanjanam tato uddissati 6 bhātā vaṇṇavā balavā sukhī.
- 14. Pahūtam bhojanam bhante passa naggāmhase mayam tathā bhante parakkāma 7 yathā vattham labhāmhase.
- 15. Thero samkārakūtato uccinitvāna tantake pilotikam paṭam ⁸ katvā samghe cātuddise adā.
- Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
- 17. Samanantarānuditthe vatthāni upapajjimsu 9 tato suvatthavasano therassa 10 dassayi' tumam.
- 18. Vannavā balavā sukhī yāvatā Nandarājassa vijitasmim paticchādā tato bahutarā bhante.
- 19. Vatthāni' cchādanāni no koseyyakambalīyāni khomakappāsīyāni ¹¹ ca vipulā ca mahagghā ca te cākāse' valambare te mayam paridahāma ¹² yam yam hi ¹² manaso piyam tathā bhante parikkāma yathā geham labhāmase.
- 20. Thero paṇṇakuṭiṃ ¹³ katvā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.

¹ B. anudi^o. ² B. ^oddino. ³ B. vosagga^o. ⁴ B. va. ⁵ B. niyyāda^o. ⁶ C. ^osati. ⁷ C. D^I. C^I. parakkamma. ⁸ C^I. pavaṭam. ⁹ B. uda^o. ¹⁰ C^I. D^I. padass ^o.—B. ^orass' uddissayituttha mam. ¹¹ B. ^okāni. ¹² B.—C. C^I. D. D^I. om. pari^o, yaṃ hi. ¹³ C^I. D^I. ^otiyam.

- 21. Idam me natīnam hotu sukhita hontu natayo samanantarānuditthe gharāni upapajjimsu.
- 22. Kūtāgārā nivesanā i vibhattā bhāgaso mitā na manussesu īdisā yādisā no gharā idha.
- 23. Api dibbesu yādisā tādisā no gharā idha daddallamānā ābhenti 2 samantā caturo disā.
- 24. Tathā bhante parakkāma yathā pānam labhāmhase thero karakam ³ pūretvā samghe cātuddise adā.
- 25. Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
- 26. Samanantarānuditthe pānīyam upapajji su 4 gambhīrā caturassā ca pokkharaññā sanimmitā.5
- 27. Sītūdakā supatitthā ca ⁶ sītā appaṭigandhiyā ⁷ padumuppalasaṃchannā vārikiñjakkhapūritā.
- 28. Tattha nahatvā pivitvā therassa paṭidassayum pahūtam pānīyam bhante pāpā dukkhaphalan'ti 8 no.
- 29. Ähindamänä khanjäma sakkhare kusakantake 9 tathä 10 bhante parakkäma yathä 11 yänam labhämhase.
- 30. Thero sipātikam ¹² laddhā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo.
- 81. Samanantarānuditthe petā rathena m-āgamum anukampitamha 13 bhaddante bhattena chādanena ca.
- 32. Gharena pānadānena 14 yānadānena c'ūbhayam munikārunikam loke tam bhante vanditum āgatā'ti.

Sānuvāsipetavatthu.

- ¹ B. vesā ca. ² B. ābha°.
- ³ B. karaṇaṃ.—C^I. D^I. kāraṃ.
 ⁴ B. udapajjatha.
 ⁵ B. oñño sumāpitā.
 ⁶ B. om.
 ⁷ C^I. D^I. osandho.
- ⁸ B.—C¹. D¹. ojalanti. 9 B. okandake.—D. tusao.
- 10 B.—C. D. C¹. D¹. tadā.

 11 B.—C. D. C¹. D¹. yadā.
- ¹² B. otio—C¹. D¹. C. D. sidāṭikam—and adds from the Com.: ekapatalam upāhanam.
 - 13 B.—C. C¹. D. D¹. anukampig'anha. 14 B. pānī**ya**°.

III. 3.

- Veļuriyatthambham ruciram pabhassaram vimānam āruyham anekacittam tatth' acchasi devi mahānubhāve pathaddhani r pannarase va cando.
- 2. Vaṇṇo ca te kanakassa saṃnibho uggatarūpo ² bhusadassanīyo ³ pallaṅkaseṭṭhe atule nisinnā ekā tuvaṃ natthi tuyhaṃ sāmiko.
- 3. Imā ca te pokkharaññā samangato 4 pahūtamāsā bahupundarīkā suvannacunnehi samangamotakā 5 na tattha panko palāko 6 ca vijjati.
- 4. Hamsā pi 7 dassanīyā manoramā udakasmim anupariyanti sabbadā samayya 8 vaggu 9 panadanti sabbe vindussarā 10 dundubhīnam va ghoso.
- 5. Daddallamānā yasasā yasassinī nāvāya 11 tvam avalamba tiṭṭhasi ālāracamhe 12 hasite piyamvade sabbaṅgakalyāṇi bhusam virocasi.
- 6. Idam vimānam virajam same thitam uyyānavantam ¹³ ratinandavaddhanam icchāmi te nāri anomadassane tayā saha nandane idha moditun 'ti.
- 7. Karohi kammam idha vedaniyam cittañ ca te idha nītam ¹⁴ bhavatu katvāna kammam idha modaniyam evam mamam lacchasi kāmakāminin ¹⁵ 'ti.

¹⁴ B. nitañ ca hotu.—C¹. D¹. nitum. ¹⁵ B. onan 'ti.

In B. samantano.
 B. uttao.
 B. oneyyo.
 B. ontato.
 B. samantam otatā.
 B. paṇṇako.
 C. D. adds: me.
 B. oyā.
 C^I. D. vatthu.
 C^I. D. C. viddu.—D^I. vagu.—B. bindu.
 B. adds: ca.
 B. āļārasame.
 B. ovanam.

8. Sādhū 'ti so tassā patisuņitvā · akāsi kammam sahavedanīyam 1 katvāna kammam tahim vedanīyam uppajji mānavo tassā sahavyatan 'ti.

Rathakārīpetavatthu.

III. 4.

- 1. Bhusāni eke 2 sālī punāpare aññā 3 nārī sakamamsalohitam tvañ ca gutham asuci-akantikam 4 paribhuñjasi kissa ayam vipāko 'ti.
- 2. Ayam pure mātaram himsati ayam pana kūtavāņijo avam mamsāni khāditvā musāvādena vañceti.
- 3. Aham manussesu manussabhūtā agārinī kulassa issarā santesu parigūyhemi mā ca 5 kiñci ito adam musāvādena chādemi natthi etam mama gehe 6 sace santam 7 nigūyhāmi 8 gūtho me hotu bhojanam.
- 4. Tassa kammassa vipākena musāvādassa c' ūbhayam sugandhasālino bhattam gūtham me parivattati.
- 5. Avajjāni 9 ca kammāni na hi kammam vinassati duggandham kimīnam mīļham bhunjāmi ca pivāmi cā 'ti.

Bhusapetavatthu.

III. 5.

1. Accherarūpam sugatassa ñānam satthā yathā puggalam vyākāsi ussannapuññā pi bhavanti h'eke 10 parittapuññā 11 pi bhavanti h'eke 10 ayam kumāro sīvathikāya chaddito angutthasnehena yapesi ratti.

I	В.	tahim	veo.

² B. eko 'paro.

³ B. ayañ ca.

⁴ B. akantam.

5 B.—C¹. D¹. om.

⁶ B. iti.

7 C1. otāni gūo.

⁸ B. gūhāmi.

9 B. avañcāni.

10 B. loke.

¹¹ В. °ññān' api.

- 2. Na yakkhabhūtā na sirimsapā ¹ vā vihethayeyyum ² katapuññakumāram sunakhā pi imassa palahisu ³ pāde dhankā singālā parivattayanti.
- 8. Gabbhāsayam pakkhiganā haranti kākā pana akkhimalam haranti na imassa rakkham vidahimsu keci na osatham 4 sāsapadhūpanam vā.
- 4. Nakkhattayogam pi na⁵ uggahesum na sabbadhaññāni pi ākirimsu etādisam uttamakicchapattam⁶ rattābhatam sīvathikāya chadditam.
- 5. Nonītapiņḍam 7 viya vedhamānam sasamsayam jīvitasāvasesam tam addasa devamanussapūjito disvā va tam vyākari bhūripañño.
- 6. Ayam kumāro nagarass' imassa aggakuliko bhavissati bhogato ⁸ ca ki 'ssa vatam kim pana brahmacariyam kissa suciņņassa ayam vipāko etādisam vyasanam pāpuņitvā tam tādisam paccanubhossati 'ddhin ⁹ 'ti.
- 7. Buddhappamukhassa bhikkhusamghassa pūjam akāsi janatā uļāram tatrassa cittassa ahu aññathattam vācam abhāsi pharusam asabbhi
- 8. So tam vitakkam pativinodayitvā pītipasādam patiladdhā pacchā tathāgatam Jetavane vasantam yāguyā upatthāsi so sattarattam.

² B. sari^o. ² B. no podhayeyyum. ³ B. ohimsu. ⁴ B. osadham—C. usatam—C¹. D. D¹. lāsatham.

⁵ B.—C.¹ D.¹ pana. 6 B. parama. 7 B. nava.º 8 B. °vā. 9 B.—C¹. D¹. na.

- 9. Tassa vatan tam pana brahmacariyam tassa sucinnassa ayam vipāko etādisam vyasanam pāpuņitvā tam tādisam paccanubhossati 'ddhim.
- 10. Thatvāna so vassasatam idh' eva sabbehi kāmehi samangibhūto kāyassa bhedā abhisamparāyam sahavyatam gacchati Vāsavassā 'ti.

Kumārapetavatthu.

III. 6.

- 1. 2. 3.=II. 1. 1-3.
- 4. Anavajjesu ¹ titthesu vicini addhamāsakam santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.
- 5. Nadim upemi tasitā rittakā parivattati chāyam upemi unhesu ātapo parivattati.
- 6. Aggivanno ca me vato dahanto upavayati etan ca bhante arahami annan ca papakam tato.
- 7. gantvāna Hastinīpuram vajjesi mayham mātaram dhītā ca te mayā diṭṭhā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
- 8. Atthi ca me ettha nikkhittam anakkhātañ ca tam mayā
 - cattāri satasahassāni pallankassa ca hetthato.
- 9. Tato me dānam dadātu tassā ca hotu jīvikā dānam datvā ca me mātā dakkhiņam anvādissatu me tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinīti.
- 10. Sādhū 'ti so tassā paṭisuṇitvā 2 gantvāna Hastinīpuraṃ tassā avoca mātaraṃ dhītā etc. 7c. etc.
- 11. Sā mam tattha samādapesi gantvāna = 7a. etc.
- 12. = 8.; 13.* = 9.

B. o tesu. ² B. o	sutvā
------------------------------	-------

^{*} B. tato tuvam dānam dehi, tassā ca dakkhinām ādisam.

14. Tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinī tato hi sā dānam adāsi datvā ca tassā dakkhinam ādisi petī ca sukhitā āsi sarīram * cārudassanīti.

Serinīpetavatthu.

III. 7.

- Naranārīpurakkhato yuvā rajanīye kāmaguņehi sobhasi divasam anubhosi kāraņam kim akāsi purimāya jātiyā 'ti.
- Aham Rājagahe ramme ramanīye Giribbaje migaluddo pure āsim ¹ lohitapānī dāruņo.
- 3. Avirodhakaresu pāṇīsu puthusantesu paduṭṭhamānaso vicari atidāruṇo sadā parahimsāya rato asaṃyato.
- tassa me sahāyo ² suhadayo saddho āsi upāsako so ca ³ mam anukampanto nivāresi punappunam.
- mākāsi pāpakam kammam mā tāta duggatim agā sa ce icchasi pecca sukham virama pāṇavadham asamyamam.
- 6. Tassāham vacanam sutvā sukhakāmassa hitānukampino nākāsim sakalānusāsanim cirapāpābhirato abuddhimā.
- 7. So mam puna bhūrisumedhaso anukampāya samyame nivesayi
 - sace divā hanasi pāṇino atha te rattim bhavatu sam-yamo.
- 8. Sv āham divā hanitvāna pāņino virato 4 rattim ahosi samyato
 - rattāham parihāremi divā khajjāmi duggato.
- Tassa kammassa kusalassa anubhomi rattim amānusim divā 5 patihatā 'va 6 kukkurā upadhāvanti samantā khāditum.

B. adds: luddho.
 B., C. C. D. D. Or. oye.
 B. pi.
 B., C. C., D. D. viratā.—B. rattā.
 B. divasam.
 B. om.

^{*} B. tassā cāpi sujivikā 'ti.

10. Ye ca te sattānuyogino dhuvam payuttā sugatassa sāsane maññāmi te amatam eva kevalam adhigacchanti padam asamkhatan 'ti.

Migaluddapetavatthu.

III. 8.

- Kūṭāgāre ca pāsāde pallanke gonasamṭhite r pancangikena turiyena ramasi suppavādite.
- 2. Tato ratyā vivāsanena 2 suriyass 'uggamanam pati apaviṭṭhe 3 susānasmim bahudukkham nigacchasi.
- 3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena idam dukkham nigacchasīti.
- 4. Aham Rājagahe ramme ramanīye Giribbaje migaluddo 4 pure āsim luddo āsim asamyato.
- 5. tassa me sahāyo suhadayo saddho āsi upāsako tassa kulupako bhikkhu āsi Gotamasāvako.
- 6-10 * So pi mam = III. 7. 4. c, d-10.

Dutiyaluddapetavatthu.

ÌII. 9.

- Mālī kirīţī ** kāyūrī gattā te candanussadā pasannamukhavanno 'si suriyavannī 5 va sobhasi.
- Amānusā pārisajjā ye te me parivārikā dasa kaññāsahassāni yā temā paricārikā.
- tā 6 kambukāyūradharā kañcanacelabhūsitā 7 mahānubhāvo si tuvam lomahamsanarūpavā.
- 4. Piṭṭhiṃamsāni attano sāmaṃ ukkantvā ⁸ khādasi kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ. kissa kammavipākena piṭṭhimaṃsāni attano sāmaṃ ukkantvā khādasi.
 - ¹ B. °kattate.
 ² B. vivasāne.
 ³ B. ° ttho.
 ⁴ B. °ddako.
 ⁵ B. °nno.
 ⁶ D¹.—C. C¹. D. kā.
 ⁷ B.—C. C¹. D. D¹. katvānā°.
 ⁸ B. ukkacca.

^{*} C¹. D². om. ** B.—C. C². D. D². mālāhārīti.

- 5. Attano' ham anatthāya jīvaloke acarisam ¹ pesuññamusāvādena nikativañcanāya ca.
- 6. Tatthāham parisam gantvā saccakāle upatthite attham dhammam tiramkatvā adhammam anuvatti-yam.²
- 7. Evam so khādat' 3 attanam yo hoti piṭṭhimamsako 4 yathāham ajja khādāmi piṭthimamsāni attano.
- 8. Tay idam tayā Nārada sāmam diṭṭham anukampakā ye kusalā vadeyyum

mā kho si piṭṭhimaṃsako 4 tuvan 5 'ti. mā pesunaṃ mā ca musā bhaṇi

Kūţavinicchayakapetavatthu.

III. 10.

- 1. Antalikkhasmim tiṭṭhanto duggandho pūti vayasi 6 mukhañ ca te kimiyo pūtigandham khādanti.*
- 2. Kim kammam akāsi pubbe tato 7 sattham gahetvāna urena kantanti punappunam khārena 8 paripphositvā okantanti 9 punappunam.
- 3. Kin nu kayena = III. 8. 3.

3

- 4. Aham Rājagahe ramme ramanīye Giribbaje issaro dhanadhaññassa supahūtassa mārisa.
- 5. Tassāyam me bhāriyā dhītā ca suņisā ca me tamālam uppalan cāpi paccagghan ca vilepanam.
- 6. Thūpam harantiyo vāresim tam pāpam pakatam mayā chaļasītisahassāni mayam paccattavedanā.
- 7. Thūpapūjam vivannetvā pacāma niraye bhusam ye ca kho thūpapūjāya vattante arahato mahe.
- 8. Ādīnavam pakāsenti vivecayetha no tato imā ca passa āyantiyo māladhārī alamkatā.

¹ B. °ssam.—C ¹ . D ¹ .	² B. °ssam.	
B. khādi attānam.	⁴ B. °siko.	5 B. om.
⁶ B. oti.	⁷ B. tath'	osattam.

8 B. cārena. 9 B. okka°.

^{*} B. adds: kim kammam akāsi pubbe.

- 9. Mālāvipākam anubhontiyo samiddhā tā ¹ yasassiniyo tañ ca disvāna accheram abbhutam lomahamsanam.
- 10. Namokaronti sappaññā vandanti tam mahāmunim so 'ham dāni ito gantvā yonim laddhāna mānusim thūpapūjam karissāmi appamatto punappunan 'ti.

Dhātuvivaṇṇapetavatthu.

Cūļavaggo tatiyo.

IV. 1.

- Vesäli näma nagar 'atthi Vajjīnam tattha ahu Licchavi Ambasakkharo disvāna petam nagarassa bāhiram tatth' eva pucchittha tam kāraņatthiko.
- Seyyo nisajjā nay imassa atthi abhikkamo natthi patikkamo vā asitapītam khāyitavatthabhogā paricārikā sā pi tam assa natthi.
- 3. Ye ñātakā diṭṭhasutā suhajjā anukampakā yassa ahesum pubbe daṭṭhum pi dāni na te labhanti virājitatto ² hi janena tena.
- 4. *Na duggatassa ³ bhavanti mittā jahanti mittā vikalam viditvā atthañ ca disvā parivārayanti ⁴ bahū ca ⁵ mittā uggatassa ⁶ honti.
- 5. Nihīnattho sabbabhogehi 7 samakkhito 8 samparibhinnagatto ussāvavindu va 9 palimpamāno ajja suve jīvitassa 'parodho.¹º

¹ B. ca. ² B. virāṭṭhio.

⁴ B. paricão. 5 B. omits.

⁷ D. ºgohi.—B. ºge kicco.

⁹ C. adds: ca.

³ B. okkantattassa.

⁶ B. uggatatthassa te. ⁸ B. samma^o.

¹⁰ B. oss' upao.

^{*} C1. D1. omits.

- 6. Etādisam uttamakicchapattam uttāsitam picumandassa 1 sūle atha tvam kena vannena vadesi yakkha jiva bho 2 jivitam eva seyyo 'ti.
- 7. Sālohito eso ahosi mayham aham sarāmi purimāya jātiyā disvā 3 me kāruññam ahosi rāja mā pāpadhammo nirayam patāyam.
- 8. Ito cuto Licchavi eso poso sattussadam nirayam ghorarūpam uppajjati dukkatakammakārī mahābhitāpam katukam bhayānakam.
- 9. Anekabhāgena gunena seyyo ayam eva sulo nirayena tena mā ekantadukkham katukam bhayānakam ekantatippam nirayam patāyam.
- 10. Idañ ca sutvā vacanam mam' eso dukkhūpanīto vijaheyya pāņam tasmā aham santike na bhanāmi mā me okato jīvitass' upardho 'ti.
- 11. Aññāto eso purisassa attho aññā 4 pi icchāmase pucchitum tuvam okāsakam mama no 5 sace karosi pucchāmi 'ham 6 na ca no kujjhitabbam.
- 12. Addhā patiññā me tadā ahu acikkhanā appasannassa hoti akāmāsaddheyyavaco ti 7 katvā pucchassu 8 mam kāmam yathā visayham 'ti.
- 13. Yam kiñcāham cakkhunā passissāmi sabbam pi taham abhisaddaheyyam disvā pi tam no pi ce saddaheyya kareyyāsi me yakkha tiyassa kamman 'ti.

¹ B. pucimanthassa. ² B. jīvato. ³ B. adds: ca.

⁴ B. °nam. 5 D. to. 6 B. °chām aham. 7 B.—C¹. D¹. °vahe 'ti. 8 B.—C¹. D¹. °ssa.

- 14. Saccappatiññā ¹ tava me sā hotu sutvāna dhammam labhassu ² pasādam aññatthiko ³ no ca paduṭṭhacitto yan te sutam asutam vā pi dhammam.
- 15. Sabbam akkhissam yatha pajanam setena assena alamkatena upayasi sulavutakassa 4 santike yanam idam abbhutam dassaneyyam kiss' etam kammassa ayam vipako.
- 16. Vesāliyā tassa 5 nagarassa majjhe cikkhallapabbe 6 narakam 7 ahosi gosīsam ekāham pasannacitto setum gahetvāna narakasmim 8 nikkhipi.
- 17. Etasmim pādāni patiṭṭhapetvā mayañ ca añño o ca atikkameyya o yānam idam abbhutam dassaneyyam tass' eva kammassa ayam vipāko.
- 18. Vanno ca te sabbadisā pabhāsati gandho ca te sabbadisā pavāyati yakkhiddhipatto si mahānubhāvo naggo c' asi 11 kissa ayam vipāko.
- Akkodhano niccapasannacitto sanhāhi vācāhi janam upesi tass' eva kammassa ayam vipāko dibbo me vanno satatam pabhāsati.
- 20. Yasañ ca kittiñ ca dhamme thitānam disvāna mantemi pasannacitto tass' eva kammassa ayam vipāko dibbo me gandho satatam pavāyati.

¹ B. saccampa^o. ² B.—C^I. D^I. ossa. ³ B., C^I. D^I. ottiko. ⁴ B. ovutassa. ⁵ B. omits. ⁶ B. omagge. ⁷ B.—C^I. D^I. nagaram. ⁸ B. nagarasmim. ⁹ B. aññe. ¹⁰ C^I. D. okkhamayha.—C. okkamamha.—B. okkamimha.

¹¹ B. cāsi.

- 21. Sahāyānam titthasmim nahāyatānam ¹ thale ² gahetvā nidahissa dussam kiñcatthiko ³ no ca paduṭṭhacitto ten' amhi naggo kasirāpavutti.⁴
- 22. Yo kīļamāno ca karoti pāpaṃ tass' īdisaṃ kammavipākam āhu akīļamāno pana yo karoti kiṃ tassa kammassa vipākam āhu.
- 23. Ye duṭṭhasaṃkappamanā manussā kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā kāyassa bhedā abhisaṃparāyaṃ asaṃsayan te nirayam upenti.
- 24. Apare pana sugatim āsamāna 5 dāne ratā saṃgahītattabhāvā kāyassa bhedā abhisaṃparāyaṃ asaṃsayan te sugatiṃ upentīti.
- 25. Tam kin ti jāneyyam aham avecca kalyānapāpassa ayam vipāko kim vāham disvā abhisaddaheyyam ko vā pi mam saddahāpeyya etan 'ti.
- 26. Disvā ca sutvā abhisaddahassu kalyāṇapāpassa ayam vipāko kalyāṇapāpe ubhaye asante siyā nu sattā sugatā duggatā vā.
- 27. No c' ettha kammāni kareyya maccā kalyāṇapāpāni manussaloke nāhesum sattā sugatā duggatā vā hīnā paṇītā ca manussaloke.
- 28. Yasmā ca kammāni karonti maccā kalyāṇapāpāni manussaloke tasmā sattā sugatā duggatā vā hīnā paṇītā ca manussaloke.

^I B. nhāyantānam.

B. C.—C¹. D. D¹. tale.
 B. ca tutti.

³ B. dhittao.

⁵ B. āsisamānā.

- 29. Dvay' ajja i kammānam vipākam āhu sukhassa dukhassa ca vedanīyam tā'va devatā parivārayanti paccanti i bālā dvayatam apassino 'ti.
- 30. Na m' atthi kammāni sayam katāni datvā pi me ³ natthi so ādiseyya acchādanam sayanam atha 'nnapānam ten' amhi naggo kasirapavuttīti.
- 31. Siyā nu kho 4 kāraṇam kiñci yakkha acchādanam yena tuvam 5 labhetha ācikkha me tvam (yatva) yad' atthi hetu saddhāyitam 6 hetuvaco suno 7 'ti.
- 32. *Kappitako nāma idh' atthi bhikkhu jhāyī susīlo arahā vimutto guttindriyo samvutapātimokkho sītibhūto uttamaditthipatto.
- 33. *Sakhilo vadaññu suvaco sumukho svāgamo suppaṭimuttako cāpi puññassa khettaṃ araṇavihārī devamanussānañ ca dakkhiṇeyyo.
- 34. Santo vidhūmo anīgho nirāso mutto visallo amamo avanko nirupadhi sabbapapancakhīņo tisso vijjā anuppatto jutimā.
- 35. Appaññato disvā pi na ⁸ sujāno muni naṃ ⁹ Vajjīsū voharanti jānanti taṃ yakkhabhūtaṃ anejaṃ kalyāṇadhammam vicaranti ¹⁰ loke.

¹ B. dvayañ ca. ² D. paccenti.—D¹. C. C¹., B.

³ B.—C^I. D^I. om. 4 B. adds: te. 5 D. tvam. 6 B. odam. 7 B. sunoma.—D^I. onohi.

⁸ B. na ca. 9 B. munīti nam Vijjīsu. 10 B. ontam.

^{*} C1. D1. omits.

- 36. Tassa tuvam ekam yugam duve vā mam uddisitvāna sace dadetha patiggahītāni ca tāni passa ¹ mamañ ca passetha samnaddhadussan 'ti.
- 37. Kasmim padese samaṇam vasantam gantvāna passemu mayam idāni sa m'² ajja kankham vicikicchitan ca ditthivisūkāni ko vinodaye³ ce 'ti.
- 38. Eso nisinno Kapinaccanāyam ⁴
 parivārito devatāhi bahūhi
 dhammakatham ⁵ bhāsati saccanāmo
 sakasmim accherake ⁶ appamatto 'ti.⁷
- 39. Tathāham 7 kassāmi gantvā idāni acchādayissam samaņam yugena paṭiggahītāni ca tāni passa 8 tuvañ ca passemu samnaddhadussan 'ti.
- 40. Mā akkhaņe pabbajitam upāgami sādhu vo Licchavi n' esa dhammo tato ca kāle upasamkamitvā tatth' eva passāmi 9 rahonisinnan 'ti.
- 41. Tathā hi vatvā agamāsi tattha parivārito dāsagaņena Licchavi so tam nagaram upasamkamitvā vās' upaganchittha sake nivesane.
- 42. Tato ca kāle gihikiccāni 10 katvā nahātvā pivitvā ca 11 khaṇam labhitvā viceyya peļato ca yugāni aṭṭha gāhāpayi dāsagaṇena Licchavi.

II CI. omits.

¹ B. assu.

² B. so p' ajja.

³ B. odeyeyya me.

⁴ B. kasiņajhānāyam.

⁵ B. dhammikatham.

⁶ D₁. oko.—B. averake.

⁷ B. yassāham.—C1. tassāham.

^{8 .}B cassam.

⁹ B. passāhi.

¹⁰ B., C. D. C1. D1. tihio.

- 43. So tam padesam upasamkamitvā tam addasa samaņam santacittam paṭikkantam gocarato i nivattam sītibhūtam rukkhamūle nisinnam.
- 44. Tam enam avoca upasamkamitvā Appābādham phāsuvihārañ ca pucchi Vesāliyam Licchavi aham bhaddan² te jānanti mam Licchavi-Ambasakkharo.³
- 45. Imāni me aṭṭha yugāni subhāni paṭiggaṇha bhante padāmi ⁴ tuyhaṃ ten' eva atthena idhāgato 'smi yathā ahaṃ attamano bhaveyyaṃ.
- 46. Dūrato 'va samaņabrāhmaņā 5 nivesanan te parivajjayanti pattāni bhijjanti tava nivesane samghātiyo pāpi 6 vidālayanti.7
- 47. Athā pure ⁸ pādakudārikāhi ⁹
 avaṃsirā samaṇā pāṭiyanti
 etādisaṃ pabbajitaṃ ¹⁰ vihesaṃ
 tayā kataṃ ¹¹ samaṇā pāpuṇanti.¹²
- 48. Tiņena tesam ¹³ pi na tvam adāsi mūļhassa maggam pi na pāvadāsi andhassa daņḍam sayam ādīyāsi etādiso kadariyo asamvuto.
- 49. Atha tvam kena vannena kim eva disvā amhehi saha samvibhāgam karosi paccemi ¹⁴ bhante yam tvam vadesi vimosayi ¹⁵ samanabrāhmane 'tha. ¹⁶

¹ B., D. C., C¹.D¹. to².

² D. bhadan.

³ C. amu².—D. amusakkaro.

⁴ B. dadāmi.

⁵ B. adds: ca.

⁶ B. cāpi.

⁷ B. viphālīyanti.—C¹.D¹. vināsa².

⁸ B. athāpare.

⁹ B. odhārikāhi.

¹⁰ B. ota.

¹¹ C. C¹. D. D¹. tapā².—B. tathā².

¹² B. C.—C¹. D. onāti.

¹³ B. telam.

¹⁴ B.—C¹. D¹. saccemi.

¹⁵ B. vihe².

¹⁶ B. ca.

- 50. Khiddatthiko ¹ no ca padutthacitto etam pi me dukkatam eva bhante khiddaya kho pasavitu ² pāpam vedeti ³ dukkham asamatthabhogī.⁴
- 51. Daharo yuvā nagganīyassa 5 bhāgī kim 6 su tato dukkhatar 'assa 7 hoti.
- 52. Tam disvā samvegamalamattham ⁸ bhante tappaccayā cāham ⁹ dadāmi dānam paṭigaṇha bhante vatthayugāni aṭṭha yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo.
- 53. Adāhi ¹⁰ dānam bahudhā pasatṭham ¹¹ dadato ca te akkhayadhammam atthu paṭigganhāmi te vatthayugāni aṭṭha yakkhass' im' āgacchantu dakkhināyo.
- 54. Tato hi so ācamayitvā Licchavi therassa datvāna yugāni aṭṭha paṭiggahītāni pattāni ¹² vāsu ¹³ yakkhañ ca passetha samnaddhadussam.
- 55. Tam addasa candanasāralittam ājaññam āruyha ¹⁴ uļāravaṇṇam alaṃkatam sādhunivatthadussam ¹⁵ parivāritam yakkhamahiddhipattam.
- 56. So tam disvā attamano udaggo pahatthacitto 'va subhaggarūpo kammañ ca disvāna mahāvipākam samditthikam cakkhunā sacchikatvā.
- 57. Tam enam avoca upasamkamitvā dassāmi dānam samaņabrāhmanānam na cāpi me kiñci adeyyam atthi tuvañ ca me yakkha bahūpakāro.

¹ B. khi^o.—C¹. D¹. kicca^o. ² B. otvā. ³ B. tuvam.

⁴ B. appamattabhogī. ⁵ C. oggā. ⁶ C¹. D¹. ki.

⁷ B. C^I. D^I. °khatu°. 8 B. malla°.—C. malattham. 9 B. vāpi. ^{IO} B. addhā.

¹¹ B. bahudhā passa°.—C¹. D¹. bahupā pa°. ¹² B. ca tāni. ¹³ B. vāssum. ¹⁴ B. ārūlhā.—C¹. °yham.

¹⁵ B.—C. D. CI. DI. ovattao.

- 58. Tuvañ ca me Licchavi ekadesam adāsi dānāni ¹ amogham ² etam sv āham karissāmi tayā 'va sakkhim amānuso mānusakena saddhim.
- 59. Gati ca bandhu ca ³ parāyanañ ca mitto ⁴ vā māsi atha devatāsi yathā maham ⁵ pañjaliko bhavitvā icchāmi tam yakkha punāpi datthum.
- 60. Sace tuvam 6 assaddho bhavissasi kadariyarūpo vippaţipannacitto 7 ten' eva mam Licchavi 8 dassanāya disvā ca 9 tam nāpi 10 ca ālapissam.
- 61. Sace tuvam ¹¹ bhavissasi dhammagāravo dāne rato ¹² saṃgahītattabhāvo ¹³ opānabhūto samaṇabrāhmaṇānaṃ evaṃ mamaṃ Licchavi ¹⁴ dassanāya.
- 62. Disvā ca tam ālapissam bhaddante imañ ca sūlato lahu ¹⁵ pamuñca yato nidānam akarimha sakkhim maññamu ¹⁶ sūlāvutakassa kāraṇā ¹⁷ te aññamaññam akarimha sakkhim.
- 63. *Ayañ ca sūlāvuto lahum pamutto sakkacca dhammāni samācaranto muñceyya so nirayā'va ¹⁸ tamhā kammam siyā aññatra savedanīyam ¹⁹
 - ¹ B. onam aheyam. ² C¹. D. amosam. ³ B. D¹. omits.—C. va.
 - 4 B. mamāsi.—C. C¹. cā mālīsi.—D. mamālisi.
 - 5 B. yācāmi tam. 6 B. tvam.
- 7 B. vippatipannarupo.—C¹. D¹. vippasannacitto.
- 8 B. lacchasi. 9 B.—C. D. pa. 10 B. no pi. 11 D. tvam.—B. pana tvam. 12 B. nirato.
 - ¹¹ D. tvam.—B. pana tvam.

 ¹² B. nirat

 ¹³ B. D^r.—C. D. sannahita°.—C^r. sannihi°.
 - ¹⁴ B. lacchasi. ¹⁵ B. lahum.
- 16 B. maññāmi.—C. D. D. oñāma. 17 C. oṇato.
 - ¹⁸ B. °yamhā. ¹⁹ B. ve°.—D. sace ve°.
 - * C1. D1. omits 63-79.

- 64. Kappitakan ca upasamkamitvā tena saha samvibhajitvā kāle sayam mukhena upanisajja puccha so te i akkhissati etam attham.
- 65. Tam eva bhikkhum upasamkamitvā pucchassu puññatthiko ² n'eva paduṭṭhacitto so tesu tam asutañ vāpi ³ dhammam sabbam pi akkhissati yathāpajānam suto ca dhāmmam sugatim akkhissa.
- 66. So tattha rahassam ⁴ samullapitvā sakkhim akaritvāna ⁵ amānusena pakkāmi so Licchavīnam sakāsam atha bravī parisam samnisinnam.
- 67. Suņantu bhonto mama ekavākyam varam varissam labhissāmi attham sūlāvuto puriso luddakammo. panītadaņdo anusattarūpo.6
- 68. Ettāvatā vīsatirattimattā yato āvuto n' eva jīvati na mato tāham mocayissāmi dāni yathā matim anujānātu saṃgho.
- 69. Etañ ca aññañ ca lahum pamuñca ko tam 7 vadetha 8 tathā 9 karontam yathā pajānāsi tathā karohi yathā matim anujānāti samgho.
- 70. So tam padesam upasamkamitvā sūlāvutam mocayi khippam eva mā bhāyi sammā 10 tam avoca tikicchakānañ ca upaṭṭhapesi.

10 B. adds: 'ti ca.

<sup>B. tena.
B.—C. mumña°.—D. muñcatthiko.
B. cāpi.
B. ara°.
B. okhikari°.
B.—C. D. ta.
B. odethā 'ti.—C¹. D¹. omo.
D. kathā.</sup>

- 71. Kappitakañ ca upasamkamitvā tena saha ¹ samvibhajitvāna ² kāle sayam mukhena n'eva upanisajja Licchavi kath ³ 'eva pucchi ⁴ tam kālam kāranatthiko.
- 72 = 67. c, d. 68. a, b.
- 73. So mocito ca gantvā mayā idāni etassa yakkhassa vaco hi 5 bhante siyā nu kho kāraṇaṃ kiñcid eva yena so nirayaṃ no vajeyya.
- 74. Ācikkha bhante yadi atthi hetu saddhāyitam hetu vo 6 suņoma na tesam kammānam vināsam atthi avedayitvā idha vyantibhāvo.
- 75. Sa ce so kammāni 7 samācareyya sakkacca rattim divam appamatto muñceyya so nirayā va 8 tamhā kammam siyā aññatra vedanīyam.
- 76. Aññāto eso purisassa attho mamam pīdāni anukampa 9 bhante. anusāsa mam ovada bhūripañña yathā aham n'eva 10 nirayam vajeyyam.
- 77. Ajj' eva buddham saranam upehi ¹¹ dhammañ ca samghañ ca pasannacitto. tath' eva sikkhāpadāni pañca akhandaphullāni somādīyassu. ¹²
- 78. Pāṇātipātā viramassu khippam loke adinnam parivajjayassu ¹³ amajjapo mā ca musā abhāsi ¹⁴ sakena dāreṇa ca hohi ¹⁵ tuṭṭho.

¹ B. sahasam. ² D. otvā. ³ B. tatth'. ⁴ B. ottha nam.—C. ta kālam.—D. otta kālam.

5 B. 'ti. 6 B. hetu vaco.—C. ce. 7 B. dhao. 8 B. ca. 9 B. omma. 10 B. no. 11 D. omi.

9 B. omma. 10 B. no. 12 C. D. odīyāmi.

13 C. D. oyāmi.

14 B. oni.—C. onāmi.

15 C. homi.

- Imañ ca atthangavaram upetam samādīyāhi i kusalam sukhindriyam.
- 80. Cīvaram piṇḍapātañ ca paccayam sayanāsanam annapānam khādanīyam vattham senāsanāni ca.
- 81. Dadāhi ujubhūtesu vippasannena cetasā bhikkhū ca sīlasaṃpanne vītarāge bahussute tappesi ² annapānena sadā puññaṃ pavadḍhati.
- 82. Evañ ca kammāni samācaranto sakkacca rattin divam appamatto muñca ³ tvam nirayā ⁴ va tamhā kammam siyā aññatra vedanīyam.
- 83. Ajj' eva buddham saranam upemi dhammañ ca samghañ ca pasannacitto tath' eva sikkhāpadāni pañca akhandaphullāni samādīyāmi.
- 84. Pāṇātipātā viramāmi khippam loke adinnam parivajjayāmi amajjapo no ca musā bhaṇāmi sakena dārena ca homi tuttho.
- 85. Imañ ca 5 aṭṭhaṅgavaraṃ upetaṃ 6 samādīyāmi kusalaṃ sukhindriyaṃ. cīvaraṃ piṇḍapātañ ca paccayaṃ sayanāsanaṃ annapānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
- 86. Bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute dadāmi na vikkappāmi buddhānam sāsane rato.
- 87. Etādiso Licchavi Ambasakkharo Vesāliyam aññataro upāsako saddho mudu kārakaro bhikkhu samghañ ca sakkacca tadā upatthahi.
- 88. Sūlāvuto ca ārogo hutvā serisukham 7 pabbajjam upāgami

āgamma Kappitakuttamam ubho pi sāmaññaphalāni ajjhagum.

¹ C. D. oyāmi.

² B. ohi.

³ B. muñceyya.

⁴ B. oyamhā.

⁵ B. ariyam.

⁶ B. orupetam.

⁷ B. ⁰khi.

89. Etādisā sappurisānam sevanā mahāphalā hoti satam vijānatam sūlāvuto aggaphalam phussasi 1 phalam kanittham pana Ambasakkharo 'ti.

Ambasakkharapetavatthu.

IV. 2.

Serissakapetavatthu.*

IV. 3.

- 1. Rājā Pingalako nāma Suratthānam adhipati ahu Moriyanam upatthanam gantva Surattham punar āgamā.
- 2. Unhe majjhantike kāle rājā pankam 2 upāgami addasa maggam ramaniyam petanam vannanapatham.3
- 3. Sārathim āmantayi 4 rājā ayam maggo ramanīyo khemo sovatthiko 5 sivo iminā 'va 6 sārathi yāhi.7
- 4. Suratthānam 8 santike ito tena pāyāsi 9 Sorattho senāya caturanginiyā.
- 5. Ubbiggarūpo 10 puriso Surattham etad abruvi 11 kumaggam patipannamhā bhimsanam lomahamsanam.
- 6. Purato padissati maggo pacchato ca na 12 dissati kumaggam patipannamhā Yamapurisānam santike.

² B. vañkam.—D. C. cañkam.

³ B. tam. vannapatham. ⁶ B. omits. 5 B. sotthiko.

⁴ B. otasi.

⁸ C. suttho na.—D. puttho na.

⁷ B. āyāma. 9 B. vā yāsi.

¹⁰ B. ubbingarūpo. 11 C. eta bruvi. 12 C. pana.

^{*} B. C¹. D¹. omits.—C. D. tam yasmā Serissakavimānavatthunā nibbisesam tasmā tattha atthuppattiyā gāthāsu ca yam vattabbam tam paramatthavibhāvaniyam vimānavatthuvannanayam vuttam eva. tasmā vuttanayen' eva veditabban 'ti.-See Vimāna-vatthu, 84.

- 7. Amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruņo samviggo rājā Surattho sārathim etad abruvi.
- 8. Kumaggam patipannamhā bhimsanam lomahamsanam purato va dissati maggo pacchato ca na dissati.
- 9. Kumaggam paṭipannamhā Yamapurisānam santike amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruņo.
- Hatthikkhandhañ ¹ ca āruyha olokento catuddisā addasa nigrodham ramanīyam pādapam chāyāsampannam.
- 11. Nīlabbhavaṇṇasadisaṃ ² meghavaṇṇasirannibhaṃ sārathiṃ āmantayi rājā kiṃ eso ³ dissati brahā nīlabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
- 12. So nigrodho so mahārāja pādapo chāyāsaṃpanno nīlabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
- 13. Tena pāyāsi Surattho 4 yena so dissati brahā nīlabbhavannasadiso meghavannasirannibho.
- 14. Hatthikkhandhato oruyha rājā rukkham upāgami nisīdi rukkhamūlasmim sāmacco saparijano.
- 15. Pūram pānīyakarakam 5 pūve citte ca addasa puriso devavannīti 6 sabbābharanabhūsito upasamkamitvā rājānam Surattham 7 etad abruvi.
- 16. Svāgatan te mahārāja atho te adurāgatam pivatu devo ⁸ pānīyam pūve khāda arimdama.
- 17. Pivitvā rājā pānīyam sāmacco saparijano pūve khāditvā pivitvā ca Surattho etad abruvi.
- 18. Devatā nu 'si gandhabbo ādu Sakko purimdado ajānanto tam pucchāma katham jānemu tam mayam.
- 19. Namhi devo na gandhabbo nāpi 9 Sakko purimdado peto aham mahārāja Suraṭṭha idham āgato.

- ² B. 11a, addasa rukkham nighodham.—C. adds: meghavannasadisam.

 ³ B. eko.
 - 4 B. sorațtho. 5 C. pāniyam karakam. B. okaranam.
 - 6 B. ovanno 'ti.

7 B. soo.

8 B. deva.

9 C. na ci.

¹ B. okhandhanto samāruyha.

- 20. Kim sīlo kim samācāro Suratthasmim pure tuvam kena te brahmacariyena ānubhāvo ayam tava.
- 21. Tam sunohi mahārāja arimdama ratthavaddhanam amaccā pārisajja ca brāhmano ca purohito.
- 22. Suratthasmā i aham deva 2 puriso pāpacetaso micchāditthi ca dussīlo kadariyo paribhāsako.
- 23. Dadantānam karontānam vārayissam bahujanam aññesam dadamānānam antarāyamkaro 3 aham.
- 24. Vipāko natthi dānassa samyamassa kuto phalam natthi ācariyo nāma adantam ko damessati.4
- 25. Samatulyāni bhūtāni kule jetthāpacāyiko 5 natthi balam viriyam vā kuto utthānaporisam.
- 26. Natthi dānaphalam nāma na visodheti verinam laddheyyam labhate macco nīyati parināmajam.
- 27. Natthi mātā pitā bhātā loko natthi ito param natthi dinnam natthi hutam sunihitam pi na vijjati.
- 28. Yo pi na haneyya 6 purisam parassa 7 chindite siram na koci kiñci hanati sattannam vivaram antare.
- 29. Acchejjabhejjo 8 jīvo atthamso gūļaparimaņdalo yojanāni satā 9 pañca ko jīvam 10 chetum arahati.
- 30. Yathā suttagūle khitte nibbethentam II palāyati evam eva pi so jīvo nibbethento palāyati.
- 31. Yathā gāmato nikkhamma aññam gāmam pavisati evam evam pi 12 so jīvo aññam kāyam pavisati.
- 32. Yathā gehato nikkhamma aññam geham pavisati evam evam pi so jīvo aññam bondim 13 pavisati.14
- 33. Cūļāsīti mahākappino 15 satasahassāni ye ca bālā ye 16 ca paṇditā saṃsāraṃ khepayitvāna dukkhassantam karissare mitāni sukhadukkhāni donehi pitakehi ca jino sabbam pajānāti samūļhā itarā pajā evamditthi pure āsim.

¹ B. osmim. ² B. adds deva. ³ B oyam karom' aham.

⁴ B. damissati. ⁵ C. ^oyino.—D. ^oyike. ⁶ C. D. C^I. hānoti.

 ⁷ B. purisassa.
 8 B. adds: si jīvo.
 9 B. ojanānam.
 10 C¹. D¹. koṭinam.
 11 B. nibbedhentam.
 12 B. eva ca. ¹³ B. phondhim.—C. vondi. ¹⁴ B. nivīsati.

¹⁵ C. kappāno.—B. matākappi navasata^o. ¹⁶ B. omits.

- 34. Samūļho mohapāruto i micchāditthi ca dussīlo kadariyo paribhāsako oram me chahi māsehi kālakiriyā 2 bhavissati.
- 35. Ekantam katukam ghoram nirayam papatiss' āham catukkannam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam.
- 36. Ayopākārapariyantam ayasā patikujjitam tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā.
- 37. Samantā yojanasatam pharitvā titthati sabbadā vassasatasahassāni ghoso sūyati tāvade lakkho eso mahārāja satabhāgā 3 vassakotiyo koțisatasahassăni niraye paccare jană micchāditthī dussīlā ye ca ariyūpavādino tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissam vedanam.
- 38. Phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aham bhusam tam sunohi mahārāja arimdama ratthavaddhanam dhītā mayham mahārāja Uttarā bhaddam atthu te.4
- 39. Karoti bhaddakam 5 kammam sīlesūposathe ratā Saññatā 6 samvibhāgī ca vadaññā 7 vigatamaccharā.
- 40. Akhandakārī sikkhāyam suņhā parakulesu ca upāsikā Sakyamunino sambuddhassa sirīmato.
- 41. Bhikkhu ca sīlasampanno gāmam piņdāya pāvisi ukkhittacakkhu satimā guttadvāro susamvuto sapadānam caramāno agamā tam nivesanam.
- 42. Tam addasa mahārāja Uttarā bhaddam atthu te 4 pūram pānīyassa karakam pūve citte ca sā adā.
- 43. Pitā me kālakato bhante tassa tam 8 okappatu. samanantarānudittho 9 vipāko upapajjatha.
- 44. Bhunjāmi kāmakāmī rājā Vessavaņo yathā tam sunohi mahārāja arimdama raṭṭhavaḍḍhanam.
- 45. Sadevakassa lokassa buddho aggo pavuccati tam buddham saranam gaccha saputtadare 10 arimdama.

¹ B. sampuļo mohapāruto. ² B. kālankariyā.

³ B., C.D., C¹. D¹. °gam. ⁴ B., C. D. C¹. D¹. baddham attha ke. ⁵ B. bhaddam. ⁶ B., C. C¹. D. D. puññatā. ⁷ B. °ñū. ⁸ B. tass' etam upakappatu. ⁹ B. °re °tṭhe. ¹⁰ B. °ro.

- 46. Aṭṭhaṅgikena maggena phusanti amatam padam tam dhammam saraṇam gaccha saputtadāre ¹ ariṃdama.
- 47. Cattāro maggapatipannā 2 cattāro ca phale thitā esa samgho ujubhūto paññāsīlasamāhito.
- 48. Tam samgham saraṇam gaccha saputtadāre ¹ arimdama pāṇātipātā viramassu khippam loke adinnam parivajjayassu amajjapā ³ mā ⁴ ca musā abhaṇi sakena dārena ca hohi tuṭṭho.
- 49. Atthakāmo 'si me yakkha hitakāmo si devate karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo mama.
- 50. Upemi saraṇaṃ buddhaṃ dhammañ cāpi anuttaraṃ saṃghañ ca naradevassa gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.
- 51. Pāṇātipātā viramāmi khippam loke adinnam parivajjayāmi amajjapo no ca musā bhaṇāmi sakena dārena homi tuttho.
- 52. Odhunāmi 5 mahāvāte nadiyā vā sīghaṃgāmiyā 6 vamāmi 7 pāpakaṃ diṭṭhiṃ buddhānaṃ sāsane rato.
- 58. Idam vatvāna Surattho viramitvā pāpadassanam namo bhagavato katvā pāmokkho ratham āruyhīti.8

Nandikāpetavatthu.

IV. 4.

Revatīpetavatthu.*

IV. 5.

 †Idam mama ucchuvanam mahantam nibbattati puññaphalam anappakam tam dāni me 9 paribhogam na 10 upeti ācikkha bhante kissa ayam vipāko.

¹ B. °ro. ² B. ca patio. ³ B. °po. ⁴ B. no. ⁵ B. ophu°.—C¹. D¹. otu°. ⁶ C. °ga°. ⁷ C. vacāmi. ⁸ B. °hati. ⁹ B. adds: na. ¹⁰ B. omits.

^{*} B., C. D., C¹. D¹. omits. See Vimāna-vatthu. 52. † 1-3. C¹. D¹. omits.

- 2. Vihaññāmi khajjāmi ca vāyamāmi ca parisakkāmi paribhuñjitum kiñci sv'āham i chinnātumo 2 kapaņo sālapāmi 3 kissa kammassa ayam vipāko.
- 3. Vighāto cāham paripatāmi⁴ chamāyam parivattāmi vāricaro 'va ghamme rudato ⁵ ca me assukā niggalanti ⁶ ācikkha bhante kissa ayam vipāko.
- 4. Chāto kilanto ca pipāsito ca saṃtāsito sātasukhaṃ na vinde pucchāmi taṃ etam atthaṃ bhadante ⁷ kathan nu ucchuparibhogaṃ labheyyaṃ.
- 5. Pure tuvam kammam akasi ⁸ attanā manussabhūto purimāya jātiyā ahañ ca tam etam attham vadāmi sutvāna tvam etam attham vijānam.
- 6. Ucchū tuvam khādamāno payāto puriso 9 te pitthito 10 anuganchi so ca tam paccāsanto kathesi tassa tuvam na kinci ālapittha.
- 7. So ca tam abhinham ¹¹ āyāci dehi ¹² ucchun 'ti ca tam avoca tassa tuvam piṭṭhito ucchum adāsi tass' etam kammassa ayam vipāko.
- 8. Iñgha tuvam 13 piṭṭhito gaṇha ucchum gahetvā khādassu yāvad attham ten' eva tvam attamano bhavissasi haṭṭho udaggo ca pamodito ca.
- ² B. disvāham. ² B. chinditukāmo. C. D. chindituhe.

³ C. D., B. lāla°.

⁴ D. otāyaṃ.

5 B. dūrato.

⁶ B °kāni ga°.

7 B. bhaddante.

⁸ B. °sim atta°.

9 B. adds: ca.

10 B. pacchato.

¹¹ B. abhaṇantaṃ. C. D. D¹. āyapi. ¹² B. deh' ayya. ¹³ B. tvaṃ gantvāna piṭṭhito gaṇheyyāsi.

9. Gantvāna so piṭṭhito aggahesi gahetvāna taṃ khādi yāvad atthaṃ ten' eva so attamano ahosīti.¹

Ucchupetavatthu.

IV. 6.

- 1. Sāvatthī nāma nagaram Himavantassa passato tattha su ² dve kumārā ca rājaputtā 'ti me sutam.
- 2. Pamattā rājanīyesu kāmassādābhinandino ³ paccuppanne sukhe giddhā na te passiṃsu nāgataṃ.
- Te cutā ca manussattā paralokam ito gatā te 'dha* ghosenti na dissanto pubbe dukkaṭam attano.
- 4. Bahūsu vata santesu deyyadhamme upatthite nāsakkhimhā ca attānam 4 parittasotthim kātum sukhāvaham.
- Kim tato pāpakam 5 assa santo rājakulā cutā upapannā petavisayam 6 khuppipāsā samappitā.
- 6. Sāmino idha hutvāna honti assāmino tahim caranti 7 khuppipāsāya manussā onnatonatā.8
- 7. Evam ādīnavam natvā issaramānasambhavam pahāya issaramadam bhave saggagato naro kāyassa bhedā sappañño 9 saggam so upapajjatīti.

Kumārapetavatthu.

IV. 7.

- 1. Pubbe katānam kammānam vipāko mathaye ¹⁰ manam rūpe sadde rase gandhe potthabbe ca manorame.
- 2. Naccam gītam ratim khiddam anubhutvā anappakam uyyāne caritvāna 111 pavisanto Giribbajam.
 - ¹ B. adds: hattho, etc.
 - 3 B., C1. D1. odane.
 - 5 B. opakammassa.
 - ⁸ B. unnaº.
 - 10 B. thapaye.
- See 8 d. ² B. tatthāsum.
 - ⁴ B. adds: sotthim.
 - ⁶ B. pitti^o. ⁷ B. ma^o.
 - 9 C1. onno. D. otto.
 - 11 B. paricāritvā.

^{*} B. ca.

- 3. Isim ¹ Sunettam addakkhi attadantam samāhitam appiccham hirīsampannam unche pattāgate ² ratam.
- 4. Hatthikkhandhato oruyha laddhā bhante 'ti ca bruvi tassa pattaṃ gahetvāna uccaṃ paggayha khattiyo.
- 5. Thandile ³ pattam bhinditvā hasamāno apakkami rañño Kitavassāham ⁴ putto kim mam bhikkhu karissasi.
- 6. Tassa kammassa pharusassa vipāko katuko ahu yam rājaputto vedesi nirayamhi samappito.
- 7. Chal eva caturāsītivassāni nahutāni ca bhusam dukkham nigacchiṭṭho 5 niraye katakibbiso.
- 8. Uttāno pi ca paccittha nikujjo 6 vāmadakkhiņo uddham pādo thito c'eva ciram bālo apaccitha.
- 9. Bahūni vassasahassāni pūgāni nahutāni ca bhusam dukkham nigacchittho niraye katakibbiso.
- 10. Etādisam kho katukam appadutthapadosinam paccanti pāpakammantā isim āsajja subbatam.
- 11. So tattha bahuvassāni vedayitvā bahudukkham khuppipāsahato 8 nāma peto āsi tato cuto.
- 12. Evam 9 ādīnavam disvā 10 issaramadasambhavam pahāya 11 issaramadam nivātam anuvattaye.
- 13. Ditthe va dhamme pāsamso yesu ¹² buddhesu sagāravo kāyassa bhedā sappañño saggam so upapajjatīti.

Rājaputtapetavatthu.

IV. 8.

- Gūthakūpato uggantvā ko nu dīno si tiṭṭhasi.¹³ nisaṃsayaṃ ¹⁴ pāpakammanto kin nu saddayase ¹⁵ tuvan'ti.
- 2. Aham bhante peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato 'ti.
 - B. munim.
 B. ucche pattagate.
 B. gandile.
 B. kiţa°.
 B. ottha.
 B. ohato.
 B. etam.
 B. ñatvā.
 - 7 B. ottha.
 8 B. oahato.
 9 B. etam.
 10 B. ñatvā.
 11 B., C. C¹.—D. D¹ mapa⁰.
 12 B. yo.
 - ¹³ B. patitthasi. ¹⁴ B.—C. C¹. D. D¹. sam⁰. ¹⁵ B. saddāyāse.—C. C¹. D. D¹. ohase.

- Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam kissa kammavipākena idam dukkham nigacchasīti.
- 4. Ahu āvāsiko mayham issukī kulamaccharī ajjhāsito i mayham ghare kadariyo paribhāsako.
- 5. Tassāham vacanam sutvā bhikkhavo paribhāsissam tassa kammavipākena petalokam ito gato 'ti.
- 6. Amitto mittavannena yo te āsi kulupako kāyassa bhedā duppañño kin nu pecca gatim gato 'ti.
- 7. Tass' evāham pāpakammassa sīse titthāmi matthake so ca paravisayam patto mam eva parivārako.
- 8. Yam bhaddante 'hanant' aññe² etam me hoti bhojanam ahañ ca kho yam 'hanāmi etam so upajīvatīti.

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 9 *

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 10.

- Naggā dubbannarūpā 'tha kisā dhamanisamthitā upphāsulikā kisakā ke nu tumhe 'tha 3 mārisā 'ti.
- Mayam bhaddante pet' amhā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
- 3. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
- 4. Anavajjesu ⁴ titthesu vicinimha 'ḍḍhamāsakaṃ santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamham attano.
- Nadim upema tasitā rittakā parivattati chāyam upema unhesu ātapo parivattati.
 - ¹ B. ajjhesito:

 ³ B. ottha.
- ² B.—C¹. D¹. oño.
 - ⁴ B. ottesu.
- * C¹. D¹. omits—C. D. tassa vatthu anantaravatthusadisam. tattha upāsakena vihāro kārito 'ti upāsakassa vasena āgatam idha pana upāsikāyā 'ti ayam eva viseso. sesam vatthusmim gāthāsu ca apubbam natthi.

- 6. Aggivanno 'va no ¹ vāto dahanto ² upavāyati etan ca bhante arahāma annan ca pāpakam tato.
- Api yojanāni gacchāma chātā ³ āhāragiddhino aladdhā yeva nivattāma aho no appapuññatā.
- 8. Chātā pamucchitā bhante bhūmiyam paṭisumbhitā uttānā patikirāma avakujjā patāmase.⁴
- 9. Te ca tatth' eva patitā bhūmiyam paṭisumbhitā uram sīsañ ca ghaṭṭema aho no appapuññatā.
- 10. Etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato santesu deyyadhammesu dīpam nākamham attano.
- 11. Te hi nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim vadaññū sīlasampannā kāhāma kusalam bahun 'ti.

Ganapetavatthu.

IV. 11.

- *Ditthā tayā nirayā tiracchānayonī petā asurā atha vāpi manussā devā sayam addasa kammavipākam attano nessāmi tam Pāṭaliputtam akkhaṭam tattha gantvā kusalam karohi kamman 'ti.
- 2. Atthakamo si me yakkha hitakāmo si devate karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo me.
- 3. Ditthā mayā=1. a. b. c. kāhāmi puññāni anappakānīti.

Pāṭaliputtapetavatthu.

IV. 12.

 Ayañ ca te pokkharani surammā samā suppatitthā ca mahodakā ca supupphitā bhamaraganānukinnā katham tayā laddhā ayam manuññā.

¹ C. vane.

² D. adds: dahanto.

³ B. sātā.

⁴ B., C¹. D¹. omaye.

^{*} C1. D1. omits.

- 2. Idan ca te ambavanam surammam sabbotukam dhārayati phalāni supupphitam bhamaraganānukinnam katham tayā laddham idam vimānan 'ti.
- 3. Ambapakkodakam ¹ yāgum sītacchāyā manoramā dhītāya dinnadānena tena me idha labbhatīti.
- 4. *Samdiṭṭhakam ² eva passatha dānassa damassa samyamassa vipākam dāsī aham ca ayyakulesu hutvā suņisā homi agārassa issarā 'ti.
- 5. Asātam sātarūpena piyarūpena appiyam dukkham sukhassa rūpena pamattam ativattatīti.

Ambapetavatthu.

IV. 13.

 Yam dadāti na tam hoti deth' eva dānam datvāna ubhayam ³ tarati ⁴ ubhayam ⁴ tena dānena gacchati jāgaratha mā pamajjathā 'ti.

Akkharukkhapetavatthu.

IV. 14.

1. Mayam bhoge samharimha samena visamena ca te aññe paribhuñjanti mayam dukkhassa bhāginīti.

Bhogasamharapetavatthu.

IV. 15.

- Saṭṭhi vassasahassāni paripuṇṇāni sabbaso niraye paccamānānam kadā anto bhavissati.
- 2. Natthi anto kuto anto na anto patidissati tathā hi pakatam pāpam mama 5 tuyhañ 6 ca mārisa.

¹ B. °paggu°. ² B. adds kammam. ³ B. dhārati dānam.

⁴ C¹. D¹. omits. ⁵ B. omits. ⁶ B. adds: mayhañca.

^{*} C1. D1. omits.

- 3. Dujjīvitam jīvamha ye sante na dadamhase santesu deyyadhammesu dīpam nākamha attano.
- 4. So hi nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim vadaññū sīlasampanno kāhāmi kusalam bahun 'ti.

Setthiputtapetavatthu.

IV. 16.

- 1. Kin nu ummatarūpo ca ¹ migo bhanto va dhāvasi nisaṃsayaṃ pāpakammaṃ kin nu saddayase ² tuvan 'ti.
- 2. Aham bhante ³ peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato.
- 3. Saṭṭhikūṭasahassāni paripuṇṇāni sabbaso sīse mayhaṃ nipatanti te bhindanti ca matthakan 'ti
- 4. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
- 5. Saṭṭh ikūṭasahassāni-pe-sīse tuyham, etc. See 3.
- 6. Atha 'ddusāsim sambuddham Sunettam bhāvitindriyam nisinnam rukkhamūlasmim jhāyantam akutobhayam.
- 7. Sālittakappahārena vo 4 bhindissan tassa matthakam tassa kammavipākena idam dukkham nigacehati.
- 8. 3.
- 9. Dhammena te kāpurisa satthio—pe—matthakan 'ti. See 3.

Satthikūtasahassapetavatthu.

Mahāvaggo catuttho.

Petavatthu samattam.

¹ B. va.

² B. saddhā°.

³ B. bhaddante.

⁴ B. no.

II.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

I. 1.

Bhagavā Rājagahe viharanto Veļuvane Kalandakanivāpe aññataram setthiputtapetam ārabbha kathesi.

Rājagahe kira aññataro aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtavittūpakaraņo anekakoṭidhanasaṃnicayo seṭṭhī ahosi.

Tassa mahādhanasaṃpannatāya mahādhanasetthī tv eva samaññā ahosi.

Atha 'ssa eko 'va putto ahosi piyo manāpo tasmim ¹ viññūtam patte mātāpitaro evam cintesum amhākam puttassa divase divase sahassam sahassam paribbayam karontassa dhanasamnicayo parikkhayam ayam vassasatenāpi gamissatīti imassa sippuggahanaparissamena akilantakāyacitto yathā sukham bhoge paribhuñjatū 'ti sippam na sikkhāpesum vayappattassa pana kularūpayobbanavilāsasampannam kāmābhimukham dhammasaññāvimukham kaññam ānesum. so tāya saddhim abhiramanto dhamme cittamattam pi anuppādetvā samaņabrāhmaņagurujanesu anādaro hutvā dhuttajanaparivuto ranjamāno pancakāmaguņe rato giddho mohena andho hutvā kālam vītināmetvā mātāpitūsu kālakatesu nātakayinādīnam 2 yathicchitam dento dhanam vināsetvā na cirass' eva pārijuñnappatte hutvā iņam gahetvā jīvitam kappento puna iņam pi alabhitvā ināyikehi codiyamāno tesam attano khettavatthugharādīni datvā kapālahattho bhikkham caritvā paribhuñjanto tasmim yeva nagare anāthasālāvam vasati. atha nam ekadivasam 3 corā samāgatā evam āhamsu.

Amho purisa kim tuyham iminā dujjīvitena taruņo tvam asi thāmajavabalasampanno kasmā hatthapādavikalo viya

¹ D. tasmā.

² D. nata°.

³ D. omits.

acchasi. ehi amhehi saha corikāya paresam santakam gahetvā sukhena jīvitam kappehīti. so nāham corikam kātum jānāmīti āha. corā mayam tam sikkhāpema kevalam tvam amhākam vacanam karohīti āhamsu. so sādhū 'ti sampaṭicchitvā tehi saddhim agamāsi. atha te corā tassa hatthe mahantam muggaram datvā samdhim chinditvā gharam pavisantā tam z samdhimukhe ṭhapetvā sa ce idha añño koci āgacchati tam iminā muggarena paharitvā ekappahāren' eva mārehīti vadimsu. so andhabālo hitāhitam ajānanto paresam āgamanam eva olokento tattha aṭṭhāsi.

Corā pana gharam pavisitvā gayhūpagam gahetvā gharamanussehi ñātamattā 'va ito c' ito ca palāyimsu. gharamanussā uṭṭhahitvā sīgham sīgham ² dhāvantā ito c' ito ca olokento tam purisam saṃdhidvāre ṭhitam disvā ha re duṭṭhacorā 'ti gahetvā hatthapāde muggarādīhi uppoṭhetvā rañño dassesum ayam deva coro saṃdhimukhe ³ gahīto 'ti.

Rājā imassa sīsam chindāpehīti nagaraguttikam āṇāpesi.

Sādhu devā 'ti nagaraguttiko tam gāhāpetvā pacchābāhum gāļhabandhanam bandhāpetvā rattavannaviralamālāya 4 bandhakantham itthakacunnamakkhitam sīsam vajjhapahatabheridesitamaggam rathikāya rathikam singhātakena singhātakam kasāhi tāļayanto āghātanābhimukham neti.

Ayam imasmim nagare vilumpamānakacoro gahīto 'ti kolāhalam ahosi. tena ca samayena tasmim nagare Sulasā 5 nāma nagarasobhinī pāsāde thitā vātapānantarena 6 olokentī tam tathānīyamānam disvā pubbe tena kataparicayā ayam puriso imasmim yeva nagare mahatim sampattim anubhavitvā idāni evarūpam anattham anayavyasanam patto 'ti.

¹ D. nam. ² D. ogha. ³ D. okho. ⁴ C. ovannaviyamāo.—D. oviramāo.

⁵ D. obhā. 6 C. ore.

Tassa kāruñnatam uppādetvā cattāro modake pānīyan ca pesesi.

Nagaraguttikassa ca ārocesi tāva ayyo āgametu yāvāyam puriso ime modake khāditvā pānīyam pivissatīti ath' etasmim I antare āyasmā Mahāmoggallāno dibbena cakkhunā olokento tassa vyasanappattim disvā karuņāya samcoditamānaso ayam puriso akatapuñño katapāpo tenāyam niraye nibbattissati. mayi pana gate modake paniyan ca datva bhummadevesu uppajjissati. yan nunaham imassa avassayo bhaveyyan 'ti cintetvā pānīye modakesu ca upanīyamānesu tassa purisassa purato pāturahosi. so theram disvā pasannamānaso kim me idān' eva imehi ānīyamānassa 2 modakehi khāditehi. idam pana paralokam gacchantassa pātheyyam bhavissatīti cintetvā modakehi pāniyañ ca therassa dāpesi. thero tassa pasādasamvaddhanattham tassa passantass' eva tathārūpe thāne nisīditvā modake paribhunjitvā pānīyam pivitvā utthāyāsanā pakkāmi. so pana puriso coraghātakehi āghātanam netvā sīsacchedam patto. anuttare puññakkhette therena katena puññena ularena devaloke nibbattanaraho pi yasma Sulasam agamma maya ayam deyyadhammo laddho 'ti Sulasāya gatena sineheņa maraņakāle cittam upakkilittham ahosi. tasmā hīnakāyam uppajjanto paññattagahanasambhūte sandacchāye mahati nigrodharukkhe rukkhadevatā hutvā nibbatti.

So kira sace paṭhamavaye kulavaṃsaṭhapane ussukkaṃ akarissa tasmiṃ nagare seṭṭhīnaṃ aggo abhavissa majjhimavaye majjhimo pacchimavaye pacchimo. sace pana paṭhamavaye pabbajito abhavissa arahā abhavissa majjhimavaye sakadāgāmī anāgāmī vā abhavissa pacchimavaye sotāpanno abhavissa pāpamittasaṃsaggena pana itthidhutto surādhutto duccaritanirato anādarīyako hutvā anukkamena sabbasaṃpattiyo parihāyitvā mahāvyasanaṃ patto 'ti vadanti.

Atha so aparena samayena Sulasam uyyānagatam disvā samjātakāmarāgo andhakāram māpetvā tam tattha attano

¹ C. atha tasmim.

² C. omits.

bhavanam netvā sattāham tāya saddhim samvāsam kappesi attānan cassā ārocesi.

Tassā mātā tam apassantī rodamānā ito c' ito ca paribbhamati tam disvā mahājano ayyo Mahāmoggallāno 1 mahiddhiko mahānubhāvo tassā gatiñ jāneyya tam upasamkamitvā puccheyyāsīti āha. sā sādhu ayyo 'ti theram upasamkamityā tam attham pucchi. thero ito sattame divase Veluvanamahāvihāre bhagavati dhammam desente parisapariyante passissasīti āha. atha Sulasā tam devaputtam aroci 2 mayham tava bhavane vasantiya ajja sattamo divaso mama mātā mam apassantī paridevasokasamāpannā bhavissati sādhu mam deva tatth' eva nehīti. netvā Veluvane bhagavati dhammam desente parisapariyante thapetvā adissamānarūpo atthāsi. tato mahājano Sulasam disvā evam āha amma Sulase tvam ettakam divasam kuhim gatā tava mātā tam apassantī paridevasokasamāpannā ummādappattā viya jātā 'ti. sā tam pavattim mahājanassa ācikkhi. mahājanena pi katham so puriso tathā pāpapasuto akatakusalo devūpapattim patilabhatīti vutte Sulasā mayā dāpite modake pānīyañ ca ayyassa Mahāmoggallānattherassa datvā tena puññena devūpapattim patilabhatīti āha. tam sutvā mahājano acchariyabbhutacittajāto ahosi. arahanto nāma anuttaram puññakkhettam lokassa. yesu appako pi kato kāro sattānam devūpapattim āvahatīti uļāram pītisomanassam pativedesi. bhikkhū tam attham bhagavato ārocesum tato bhagavā imissāya atthuppattiyā imā gāthā abhāsi.

1. a. Tattha кнеттūрамā 'ti khittaṃ vuttaṃ bījan nāyati mahapphalaṃ bhāvakaraṇena rakkhatīti khettaṃ. sālibījādīnaṃ virūhanaṭṭhānaṃ taṃ upamā ete santi khettūpamā kedārasadisā 'ti attho. авананто 'ti khīṇāsavā. te hi uddissanena sammānetvā anubhūyamānadukkhato te mocetvā pete hi uddissa dīyamānaṃ dānaṃ tesaṃ pūjā nāma hoti. tenāha.

Amhākan ca katā pūjā petānam pūjā ca katā uļārā 'ti ca. 2. c. Petā 'ti ca saddena piyo ca hoti manāpo abhigama-

² C. ayya.

² C. aroca.—D. arocasi.

nīyo ca hoti vissāsanīyo bhāvanīyo ca hoti garukātabbo pasamso ca hoti kittanīyo viñnānan 'ti evam ādike ditthadhammike dānānisamse samganhāti.

3. c. Saggañ ca kamati thānam kammam katvāna bhad-DAKAN 'ti bhaddakam kalyanam kusalam kammam katva dibbehi āyu-ādīhi dasahi thānehi sutthu-aggattā saggan 'ti laddhanāmam katapuññānibbattanatthānam devalokam kamati uppajjanavasena uppajjati. ettha ca kusalam katvā 'ti vatvā puna kammam katvāna bhaddakan' ti vacanam deyyadhammam pariccago viya pattidanavasena dhammapariccāgo pi dānamayakusalakammam evā 'ti dassanatthan 'ti datthabbam.

Keci pan' ettha PETA 'ti arahanto adhippeta 'ti vadanti tan tesam matimattam. PETĀ 'ti khīnāsavānam āgatatthānass' eva abhāvato bījādibhāvassa padāyakassa viya tesam ayujjamānattā petayonikānam vajamānattā ca.

I. 3.

- 1. a. Vannadhātun 'ti chavivannam.
- b. Vehāyasan titthasi antalikkhe 'ti vehāyasasaññite antalikke titthasi. keci pana vehāyasan titthasi antalikkhe 'ti pātham vatvā vehāyasam obhāsento antalikke titthasīti vacanasesena attham vadanti. Pūtigandhan 'ti kunapagandham duggandhan 'ti attho.
- 2. a. Atidukkhavāco 'ti vā pātho ativiyapharusavacano musavadapesuññadivaciduccaritanirato.
 - b. Tapassīrūpo'ti samano patirūpako. mukhasā'ti mukhena.
- с. Laddhā 'ti patiladdhā. cakāro sampindanattho ме 'ti mayā tapasā 'ti brahmacariyenā 'ti pesuniyenā 'ti pisunāvācāya pūtītī pūtigandham.
 - 3. a. Tayıdan 'ti tam idam mama rupam.
- b. Anukampakā ye kusalā vadeyyun 'ti ye anukampanasīlā kārunikā parahitapatipattiyam kusalā nipuņā buddhādayo yam vadeyyum tad eva vadāmīti adhippāyo.

I. 5.

1. a. Tattha tirokuddesu 'ti kuddanam parabha-

gesu tiṭṭhantīti nisajjādipaṭikkhepato ṭhānakappanavacanam etaṃ gahapākārakuḍḍānaṃ parato bahi evaṃ tiṭṭhantīti attho.

b. Sa m dhisinghāṭakesu cā 'ti samdhīsu ca singhāṭakesu ca. samdhiyo 'ti catukonaracchā gharasamdhibhittisamdhi-ālokasamdhiyo pi vuccanti. singhāṭake 'ti konaracchā. dvārabāhāsu tiṭṭhantīti nagaradvāra gharadvārānam bāhā nissāya tiṭṭhanti.

I. 10.

10. c. Doņinimminjanan 'ti visandamānatelam minjakam.

I. 11.

- 3. a. Yo so purato gacchatī ti pi pātho.
- b. Catukkamenā 'ti catuppadena.
- 4. b. Suvaggitenā 'ti sundaragamanena vā turamgamanena.
 - 5. b. MIGAMANDALOCANĀ 'ti migī viya mandakkhipātā.
- d. Внадаррнавнадела 'ti bhagassa addhabhagena attana laddhakoṭṭhasato addhabhagadanena hetubhutena suкна ti sukhina lingavipallasena h' etam vuttam.
- 6. e. Paricārinīti (sic) dibbesu kāmaguņesu attano indriyāni ito c' ito ca yathā sukham cārenti. parijanehi vā attano puñīnānubhāvanissandena pāricariyam kārenti.
- f. Mayam sussāma naso (sic) 'va sandhinto '(sic) 'ti mayam pana dinno (sic) ātape pakkhitto naļo viya sussāma khuppipāsāhi aññamaññam daṇḍābhighāṭena ca sukkhavisukkhā bhayāmā 'ti.
- 7. a. Kis sayānan 'ti kīdisam sayanam. Kis sayānā 'ti ke ci paṭlanti kīdisī sayanā kīdise sayane sayatha 'ti attho.
 - b. Katham hi yapetha 'ti pi patho.
- d. Sukham virāgāvā 'ti sukhahetuno puññassa akaraņena sukham virājjhitvā virādhetvā. sukhassa virāgenā 'ti keci pathanti.

¹ D. 'van dhitto (ditto?)

- 8. c. Tattha na dātā (D. dhāo) нома 'ti dātā suhitā (D. su hi gātitā) na homa.
- d. Dhatādimhamhase (sic) (C. dhādimhase 'ti) 'ti na ruccāma na rucim uppādema na tam mayam attano ruciyā pivissāmā 'ti attho.
- 10. b. Cıram Ghāvare pavhamānā 'ti khudādihetukena dukkhagginā akatam vata amhehi kusalam katam pāpan 'ti ādinā pavattamānena vippaṭisāragginā ḍayhamānā ghāyanti anutthunantīti attho.
- 11. a. Ittaran 'ti nacirakālaṭṭhāyi aniccam viparināmadhammam. Ittaram idha jīvitam 'ti idhā manussaloke sattānam jīvitam pi ittaram parittam appakam tenāha bhagavā yo ciram jīvati so vassasatam appam vā bhiyyo vā 'ti.
- 12. c. Te dāne sabbakālam nappamajjanti sutvā аканатам vaco 'ti arahatam buddhādīnam ariyānam vacanam sutvā 'ti attho.

I. 12.

- 1. b. Samsāre paribbhāmanto satto porānassa kammassa parikkhīnattā jajjarībhūtam san tanum attano sarīram hitvā gacchati yathā kammam gacchati. punabbhavavasena uppajjatīti attho.
- 2. d. Tato (sic) so tassa yā gatīti yadi pi matamatasattā 2 na uppajjanti matassa pana katokāsassa kammassa vasena sā gati pāṭikaṅkhā taṃ pūti-anantaram eva gato na so na purimañātinaṃ ruditaṃ paridevitaṃ vā paccāsiṃsati nāpi yebhuyyena purimañātīnaṃ ruditena kāci atthasid-dhīti adhippāyo.
- 3. Tattha anabhito 'ti anabhito ehi mayham puttabhāvam upagacchā 'ti evam apakkosīti.

II. 1.

1. b. Tattha рнаманізамініта 'ti nimmamsalohitattāya sirājālāvijāṭatattā upphāsulike 'ті uggataphāsulike. кізіке ti kisā sarīre pubbe pi kiseti vatvā puna kisikā 'ti vacanam

¹ D.—C. dhātā.

² D. matā°.

aṭṭhicammanahārumattasarīratāya ativiyakisabhāvadassanattham vuttam.

- 7. c. Tattha BHIKKHÜNAN 'ti bhikkhuno. vacanavipallāsena h' etam vuttam. Ālopam BHIKKHUNO DATVĀ 'ti keci paṭhanti. ālopan 'ti kevalam ekālopamattam bhojanan 'ti attho. PĀŅIMATTAÑ CA COLAKAN 'ti ekahatthappamānam colakhandan 'ti attho.
- 8. a. Thālakassa ca pānīyan 'ti eka thālakapūraņamattam udakam. . . .
 - 13. a. Tattha upakandakin 'ti upakandakajātam.1 . . .
 - b. Appațicchavin 'ti chinnabhinnasarīracchavim. . . .
 - c. Duggatan 'ti duggatigatam.
- 16. c. So kira Nandarājā amhākam satthu mahāsāvako Mahākassapatthero ahosi. tassa aggamahesī Bhaddakāpilā 'ti nāma. ayam pana Nandarājā dasavassasahassāni sayam dibbavatthāni paridahanto sabbam eva attano vijitam Uttarakurusadisam karonto āgatānam manussānam dibbā nam dibbadussāni adāsi tay idam dibbavatthasamiddham samdhāya ayam petī āha. Yāvatā Nandarājassa vijitasmim samdhāya ayam petī āha. Yāvatā Nandarājassa vijitasmim paṭīcchādā 'ti tattha vijitasmim 'ti raṭṭhe paṭīcchādā 'ti vuccanti-
- 20. b. Appațigandhiyă 'ti patikkulagandharahitā surabhigandhā. vārikiñjakkhapūritā 'ti kamalakuvalayādīnam kesarasamchannena vārinā paripunnā.

II. 2.

- 3. a. Khelan'ti niṭṭhubhanam. siṅghāṇikan'ti matthaluṅgato vissanditvā nāsikāya nikkhamamalam. silesuman 'ti semham. vasañ ca payhamānānan 'ti cittakāya ḍayhamānānam kalebarānam vasātelañ ca.
- 5. d. Nīlamancaparāyanā 'ti susāne chadditamālā 2 mañcasayanā. atha vā nīlā 'ti chārikangārabahulā susānabhūmi adhippetā tay' eva mañcam viya adhisayanā 'ti attho.

II. 3.

5. d. Kenāsi pamsukuṭṭḤitā 'ti kena kammunā saṃkārapaṃsūhi uguṇṭhitā sabbaso okiṇṇasarīrā ahū 'ti attho.

¹ C. upakaddha°.

² C. omalāo.

- 6. a. Sīsam nahātā 'ti sarīram nahātā adhimattan 'ti adhikataram. samalamkatarā 'ti sammā atisayena alamkatā 'ti. adhimattā 'ti vā pāṭho. ativiyamattā mānamadamattā mānanissitā 'ti attho. Tayā 'ti bhotiyā.
- 7. b. Sāmikena saddhim āmantayīti sāmikena saddhim allāpasallāpavasena kathesi.
- 9. d. Khajjasi kacchuvā i 'ti kacchurogena khādīyasīti attho.
- 10. a. Вневајјанатті bhesajjahariniyo osadhiharikayo. Uвнауо 'ti duve tvañ ca ahañ ca 'ti attho. vanantan 'ti vanam.
- c. Tvañ ca bhesajjam ahārī ti² tvam vejjehi vuttam attano upakārāvaham bhesajjam āhari.
- d. Ahan ca kapikacchuno 'ti aham pana kapikacchuphalāni dupphassaphalāni āharim. kapikaccha (sic) 'ti vā sayamguttā vuccati tasmā sayamguttāya pattaphalāni āharantīti attho.
- 11. b. Seyyam ty āham samokirin 'ti tava seyyam aham kapiphalapattehi samantato avakiri.
- 13. a. Šahāyānan 'ti mittānam samayo 'ti samāgamo nātīnan 'ti bandhūnam samitin 'ti samnipāto.
 - c. Āmantitā 'ti mangalakiriyāvasena nimantitā.
- d. Sasāmī ti sapatikā saha bhattunā 'ti attho. No са кно анам кно (sic) 'ti no ca kho aham āmantitā āsin 'ti yojanā.
- 14. b. Dussam ty āhan 'ti dussan te aham. Apānudin 'ti corikāya avaharim aggahesim.
- 16. b. Рассадднам 'ti abhinavam mahaggham vā. атнаresin з 'ti khipi.
- 17. b. Güthagandhini guthagandhagandhini karisa-väyini.
- 18. d. Yam gehe vijjate dhanan 'ti yam gehe dhanam upalabhati ⁴ tam tuyham mayham ñāti-amhākam uвніnnam samakam tulyam eva āsi.
 - 19. a. Santesu 'ti vijjamānesu.

¹ D. khajjuyā.

з С. āthā.°

² D. bhesajjahārīti.

⁴ C. upalabheti.

- b. Dīpan 'ti patittham puññakammam samdhāya vadati.
- 20. a. Tattha TAD EVĀ 'ti tadā evam. mayham manussattabhāve thitakāle yeva. tath' evā 'ti vā pātho.
 - b. . . . PĀPAKAMMAN 'ti ādi vuttam pāpakammānīti pāļi.
- 21. a. Tattha vāmato mam tvam paccesīti vilomato mam tvam avagacchasi tuyham hitesī na paccanīkakārinī katvā mam ganhāsi.
- b. Mam usūvasītī mayham issayasi mayham issam karosi.
- 22. c. . . . Parivārenti paribhuñjante. ime 'ti hi lingavipallāsena vuttam.
- 23. a. Idāni bhūtassa pitā 'ti idāni bhūtassa mayham puttassa pitā kuṭumbiko Āpanā āpanato imam geham ehiti āgamissati.
- d. Mā su tāva ito agā 'ti ito gehassa pacchā vatthuto mā tāva agamāsīti anukampanā āha.
- 24. c. d. Tattha kopīnam etam itthīnan 'ti etam naggādubbannatādikam paţicchādetabbatāya itthīnam kopīnam rundhamānam. Mā MAM BHŪTAPITĀDDASĀ 'ti tasmā bhūtassa pitā kuṭumbiko mā mam addakkhīti lajjamānā 'va vadati.
- 26. a. b. Tattha cattāro bhikkhū saṃghavasena cattāro bhikkhū puggalavasena cattāro bhikkhū 'ti evaṃ aṭṭha bhikkhū yathā ruciṃ bhojetvā taṃ dakkhiṇaṃ mama ādisi mayham pattidānaṃ dehi.
- 35. b. Vasavattīnan 'ti dibbena ādhipateyyena attano vasam vattentānam.
- 36. a. samulan 'ti salobhadosam lobhadosā hi mac-chariyassa mūlam nāma.

II. 4.

- 1. a. b. Tattha каlī ti kālavaṇṇā jhāmaṅgārasadisā ahosi. Рнавиsā 'ti kharattā. внīвираssanā 'ti bhayānakadassanā sappaṭibhayākārā. bhīrudassanā 'ti (?) vā pāṭho. bhāriyadassanā dubbaṇṇatādinā duddasikā 'ti attho.
 - c. Pingalā 'ti pingalalocanā. Kalārā 'ti kalāradantā.

II. 6.

- 1. Tattha Kanhā i 'ti Vāsudevagottenālapati. ко аттно supinena te 'ti supinena tuyham kā nāma vuddhi. sako вната 'ti sodariyo bhātā. надачай са саккний са даккнийам 'ti hadayena me 'va dakkhiņacakkhu nāma sadiso 'ti attho. таssa vātā вацīчантīті tassa aparāparam uppajjamānā ummādavātā balavanto hontīva byanti (sic) abhibhavanti. Jappatīti sasam me dethā 'ti vippalapati. Kesavā 'ti so kira kesānam sobhanānam atthitāya Kesavo 'ti voharīyati tena tam nāmena ālapati.
 - 3. b. Dvārakan 'ti Dvāravatīnagaram.
- 7. a. Tattha ñārīti kaniṭtham ālapati. ayam c' ettha attho mayham piyañāti yam atimadhuram attano jīvitam tam vijahissasi maññe yo appatthetabbam patthesīti.
- 11. c. Pahūtadhanadhaññāse² ti tiṇṇaṃ catuṇṇaṃ vā saṃvaccharānaṃ atthāya nidahitvā ṭhapetabbassa niccayapariccayabhūtassa dhanadhaññassa vasena apariyantadhanadhaññā.
- 12. c. Ete ti yathāvuttakhattiyādayo aññā 'ti anantarā evavaṇṇabhūtā Ambaṭṭhādayo. Jātīyā 'ti attano jātinimittaṃ ajarāmaraṇā nāhesun 'ti attho.
- 13. a. Mantan 'ti vedam. parivattentīti sajjhāyanti vācenti ca. atha vā parivattentīti anuparivattentā homam karontā japanti.
- b. Charangan 'ti sikkhā-kāvya-nirutti-vyākaraṇa-joti-sattha-chandādīhīti saṃkhātehi chahi angehi yuttaṃ. Brahmacintitan 'ti brāhmaṇānam atthāya brāhmaṇacintitaṃ kathitaṃ.
 - c. Vijjāvā 'ti brāhmanasadisavijjāva samannāgatā pi.
 - 20. c. Anvesi anudesi.

II. 7.

4. a. Tattha Dasaṇṇānan 'ti Dasaṇṇaraṭṭhassa evaṃ nāmakānaṃ ca rājūnaṃ. Екакасснам 'ti tassa nagarassa nāmaṃ.

¹ C. onho.

² D. °ñose.

- 5. a. Tattha sakaṭavāhānan 'ti vīsatikhāriko vāho so sakaṭan 'ti pavuccati. tesam sakaṭavāhānam asīti hirañ-ñassa kahāpaṇassa me ahosīti yojanā.
- 10. c. Yo samvamo so vināso 'ti lobhādivasena yam samyamanam kassaci pi adānam so imesam sattānam vināso nāma petayoniyam nibbatapetānam mahāvyasanassa hetubhāvato yo vināso so samvamo 'ti iminā yathā vuttassa sattassa ekantikābhāvam vadati.
- 11. a. Tattha samvamissan 'ti sayam pi dānādipuññakiriyato samyamanam samkopam akāsim.
- 17. d. UPACCHĀPI PHALĀYITAN (sic) 'ti uppatitvā ākāsena gacchantānam pi mokkho natthi yevā 'ti attho. upeccā 'ti pi pāļi. ito vā etto vā palāyante tumhe 'nubandhissatīti adhippāyena upecca samcicca palāyantānam pi tumhākam tato mokkho natthi.
- 18. a. Matteyyā 'ti mātu upaṭṭhānakarā tathā petteyyā 'ti veditabbo.

II. 8.

- 1. a. Tattha раввалто 'ti samaņo. Rājā kira tam naggattā ca muṇḍattā pi naggo samaņo ayan 'ti saññāya маддо кіso раввалто sīti ādim āha.
 - b. Tassa кізsа нетй 'ti kim nimittam.
- d. Sabbena vittam patipādaye tuvan 'ti patiyā upakaraņabhūtam vittam sabbena bhāgena tuyham ajjhāsayānurūpam sabbena vā ussāhena patipādeyya tadā kātum mayam app eva sakkuneyyāma tasmā ācikkha me tam etam tava āgamanakāraṇam mayham kathehīti attho.
- 2. a. Tattha pūraghutthan 'ti dūrato evam tulāsam-kitanavasena ghositam sabbattha vissutam pākatan 'ti attho.
- b. Аррнако 'ti addho mahāvibhavo. Dīno 'ti nihīnacitto adānajjhāsayo. tenāham арата сатнітамано аміваямін 'ti kāmāmise laggacitto gedham āpanno.
- 3. a. So sucikāva kilamito 'ti so aham vijjhanatthena sucisadisatāva sucikāva laddhanāmāva jighacchāva kilamito nirantaram vijjhamāno. Kilamatho 'ti icc evam vā pātho.
- 4. c. Upakkhatan 'ti sajjitam. parivisantīti (sic) bhojayanti.

- 5. d. Saddhāyitah 'ti saddhāyitabbam нетичане 'ti hetuyuttam vacanam.
 - 8. a. Parivisayānā 'ti bhojetvā,
 - 9. a. Nipatitvā 'ti nikkhamitvā.
- c. Ārocayi pakatim tathāgatassā 'ti idam dānam bhante aññataram petam samdhāya katan 'ti pakatipavuttim bhagavato arocesim.

II. 9.

Tatrāyam samkhepakathā.

Ye te Uttaramadhurādhipatino rañño Mahāsāgarassa puttā Upasāgaram paticca Uttarāpathe Kamsabhoge Asitanjanigame Mahakamsassa dhitaya Devagabbhaya kucchiyam uppannā Anjanadevī Vāsudevo Baladevo Candadevo Suriyadevo Aggidevo Varunadevo Ajjuno Pajjuno Ghatapandito Ankuro cā 'ti Vāsudevādayo dasa bhātikā 'ti ekādasa bhātikā khattiyā. tesu Vāsudevādayo bhātaro Asitañjananagaram ādim katvā Dvāravatīpariyosānesu sakala-Jambudīpesu tesatthiyā nagarasahassesu sabbe rājāno cakkena jīvitakkhayam pāpetvā Dvāravatiyam vasamānā rajjam dasa kotthāse katvā vibhajimsu. bhaginim pana Anjanadevim na sarimsu. puna saritvā ekādasa kotthāse karomā 'ti vutte tesam sabbakanittho Ankuro nāma mama kotthāsam tassā detha aham vohāram katvā jīvissāmi tumhe attano attano janapadesu sunkam mayham vissajjethā 'ti āha. te sādhū 'ti sampaticchitvā tassa kotthāsam bhaginiyā datvā nava rājāno Dvāravatiyam vasimsu. Ankuro pana vanijjam karonto niccakālam mahādānam deti. tassa pan' eko daso bhandariko atthakamo ahosi. Ankuro pasannamānaso tassa ekam kuladhītaram gahetvā adāsi. putte gabbhagate yeva kālam akāsi Ankuro tasmim jāte tassa pituno dinnam bhattavetanam adasi. atha tasmim dārake vayappatte dāso na dāso 'ti rājakule vinicchayo uppajji tam sutvā Anjanadevī dhenūpamam katvā mātubhujissāya putto pi bhujisso evā 'ti dasavyato mocesi. dārako pana lajjāya tattha vasitum avisahanto Bheruvanagaram gantvā tattha aññatarassa tantavāyassa dhītaram gahetvā tantavāyasippena jīvitam kappesi.

Tena samayena Bheruvanagare Asayhamahāseṭṭhī nāma samaṇabrāhmaṇakapaṇiddhikavanibbakayācakānaṃ mahādānaṃ deti. so tantavāyo seṭṭhino gharaṃ ajānantānaṃ pītisomanassajāto hutvā Asayhasetthino nivesanaṃ dakkhiṇaṃ bāhuṃ pasāretvā dassesi. ettha gantvā laddhabbaṃ labhantū 'ti. tassa kammaṃ pāļiyam yeva āgataṃ.

So aparena samayena kālam katvā Marubhūmiyam aññatarasmim nigrodharukkhe bhummadevatā hutvā nibbatti tassa dakkhinahattho kāmadado ahosi. tasmim yeva Bheruve aññataro puriso Asayhaseṭṭhino dāne vyāvaṭo assaddho appasanno micchādiṭṭhiko puññakiriyāye anādaro kālam katvā tassa devaputtassa vasanaṭṭhānassa avidūre peto hutvā nibbatti. tena ca katakammam pāḷiyam yeva āgatam. Asayhamahāseṭṭhī pana kālam katvā Tāvatimsabhavane Sakkassa devarañño sahavyatam upagato.

Atha aparena samayena Ankuro pancahi sakatasatehi bhandam ādāya añnataro pi brāhmano pancahi sakatasatehīti dve janā sakatasahassehi Marukantāramaggam patipannā maggamūlhā hutvā bahudivase tatth' eva vicarantā parikkhīnatinodakāhārā ahesum. Ankuro assadūtehi catūsu disāsu pānīyam maggāpesi. atha so kāmadadahattho yakkho tam tesam vyasanappattim disvā Ankurena pubbe attano katam upakāram cintetvā handa dāni imassa mayā avassayena bhavitabban 'ti attano vasanavatarukkham dassesi. so kira vatarukkho sākhāvitapasampanno ghanapalāso sandacchāyo anekasahassapāroho āyāmena vitthärena ubbedhena ca yojanaparimano ahosi. tam disva Ankuro hatthatuttho tassa hetthä khandhäväram bandhäpesi. yakkho attano dakkhinahattham pasaretva pathamam tava pānīyena sabbam janam samtappesi. tato yo yo yam yam icchati tassa tassa tam tam adāsi. evam tasmim mahājane ānāvidh ena annapānā dinā yathākāmam samtappite vūpasante maggaparissame so brāhmanavānijo ayoniso ummajjanto evam cintesi dhanalabhaya ito Kambojam gantva mayam kim karissāma imam eva pana yakkham yena kenaci upāyena gahetvā yānam āropetvā amhākam nagaram eva gamissāma 'ti. evam pana cintetvā tam attham Aikurassa kathento. . . . gāthādvayam āha.

- 1. b. Dhanahārakā 'ti bhandavikkavena laddhadhanahārino. . . .
 - d. Nīyāmase 'ti nayissāma.
- 2. b. Sādhukenā 'ti yācanena разачна 'ti abhibhavitvā balakkārena.
- 6. c. Tattha samūlam pi там аввична 'ti tam tattha saha mūlena samūlam pi abbūheyya uddhareyyā 'ti attho.
- 8. d. Adubbhapānīti ahimsakahattho hatthasamyato ранате міттадивнім 'ti tam mittadubbhipuggalam dahati vināseti.
- 9. c. Allapāņihato poso 'ti allapāņi nāma upakārakiriyāya allapāņinā dhotahatthena pubbakārinā heṭṭhā vuttanayena hato bādhito tassa vā pubbakārino bādhanena hato allapāṇinā akataññupuggalo.
- 11. b. Han 'ti asahane nipāto na suppasayho 'ti appadhamsiyo.
- 12. b. Pañcadhāro 'ti pañcahi aṅgulīhi parehi kāmitavatthūnaṃ dhārā ekassa santīti pañcadhāro маднизваvo 'ti madhurasavissandako.
 - 16. a. Āvesanan 'ti gharam kammakaraņasālā vā.
- 17. b. Vanibbakā 'ti vaņņidīpakā ye dāyakassa puññaphalādīnañ ca guņakittanādimukhena attano atthikabhāvam pavedentā vicaranti.
- 23. a. Asayhasāhino'ti aññehi maccharīhi lobhābhibhūtehi sahitam asakkuneyya pariccādivibhāgassa sappurisassa madhurassa sahanato Asayhasāhino. Aṅgīrasassā 'ti aṅgato nikkhamanajutissa. raso 'ti hi jutiyā adhivacanam.
- c. Sutañ ca me Vessavanassa santikan 'ti api ca kho upaṭṭhānaṃ gatena Vessavanamahārājassa santike sutam etaṃ mayā.
 - 25. c. Paṭṭṇāpayissāmī ti pavattessāmi.
 - 27. α. Tattha κυχρά 'ti kuņitā patikuņitā anujubhūtā.
- b. Kundalīkatan 'ti mukhavikārena vikucitam samkuņditam. Paggharantī ti asucim visandanti.
 - 28. b. Gharam esino 'ti gharam āvasantassa gahatthassa.
- 32. b. Ракараттіуам parena pāpetabbam sādhetabbam kareyya. . . .
 - 37. c. Santānīti parissamasampattāni voggāniti

¹ C. parissamappattān.

rathayugavāhanakā. ITO YOJENTU VĀHANAN 'ti ito yoggā samūhato yathā rucim tam gahetvā vāhanam yojentu.

- 38. c. Іті su 'ti nipātamattam. . . . каррака 'ti nahāpikā sūdā 'ti bhattakārā. масадна 'ti gandhino.
- 42. d. Suriyass uggamanam pati ti suriyassa gamanavelāya.
- 44. a. Tattha na sabbavittānī ti saviññānakāviññānakappabhedani sabbani vittupakaranani dhananiti attho. PARE 'ti parasmim parassā 'ti attho. NA PPAVECCHATI na dadeyya dakkhineyyo laddhā 'ti katvā kiñ ci asesetvā sabbasāpateyyapariccago na kātabbo 'ti attho.
- 50. Tam sutvā Ankuro Dakkhinapatham gantvā Damilavisaye samuddassa avidūratthāne mahatiyo dānasālāyo kārāpetvā mahādānāni pavattento yāvatāyukam thatvā kāyassa bhedā param maranā Tāvatimsabhavane nibbatti. tassa dānavibhūtim saggūpapattin 'ca dassento samgītikārā . . . gāthā āhamsu.
 - 51. a. Tisahassāni sūdānan 'ti ca pathanti.
 - c. Pāvatā ussukkam āpannā.
- 52. d. Kattham phālenti mānavā 'ti nānappakārānam khajjabhojjanādi-āhāravisesānam pacanāya alamkatapatiyattā taruņamanussā katthāni phālenti vidālenti.
- 53. d. Vірна 'ti vidhātabbāni bhojanayogāni katukabhandāni piņdentīti pi savanavasena yojenti.
- 54. d. Dabbigāнā 'ti katacchugāhikā upatthitā 'ti parivesanatthānam upagantvā thitā honti.
- 55. d. VITTIM KATVĀ 'ti gāravabahumānayogena cittena karitvā pūjetvā.
- 68. a. Codito вначитаттема 'ti paramiparibhavitaya ariyamaggabhāvanāya bhāvitattena sammāsambuddhena codito.
- d. Tattha dakkhineyyena sunnatan 'ti yam dakkhineyyena suññattam rittakam virahitam tadā mahādānam tasmā kim mayham tena dānenā 'ti attano dānapuññam dānam hīlento vadati.
- 70. a. Ujjhangale 'ti ativiyathaddhabhūmibhāge. upare 'ti keci vadanti.
 - 72. c. Tattha sammādhāram pavecchantī ti (sic) vutthi-

dhāram i sammad eva pavattente aḍḍhamāsam anudasāham anupañcāham deve vassante 'ti attho.

- 73. b. Tādīsū 'ti iṭṭhādīsu tādilakkhaṇapattesu.
- c. Kāran 'ti lingavipallāsena vuttam upakāro 'ti attho.

II. 10.

- 1-2. Imā dve gāthā saṃgītikārehi idha ādito ṭhapitā.
- 1. d. Tattha вні́пидаssanā 'ti bhayānakadassanā bhírudassanā (?) 'ti vā pāṭho. bībhacchabhírudassanā 'ti attho.
 - 2. b. Yāva bhummāvalambare 'ti yāva bhūmi 'v olambanti.
- 3. f. Pānīvāvā 'ti pānīyatthāya āhiṇḍantiyā me pānīyam dehi bhante 'ti yojanā.
- 7. d. Pavecchatīti deti. . . . idam pana dutiyapetavatthum dutiyasamgītiyam pana samgaham ārūļhan 'ti daṭṭhabbam.

II. 11.

- 4. a. Tattha sattā 'ti vibhattilopena niddeso nissakke vā etam paccattavacanam. vassasatā 'ti vassasatato sattahi vassasatehi uddham tvam idhāgatā imam vimānam āgatā idhāgatāya tuyham satta vassasatāni hontīti attho.
 - 6. b. Therin 'ti thavarin 'ti chinnakhinnan 'ti attho.

II. 12.

- 2. d. Pundarīkasamogatā 'ti setapadumehi ca samokinnā.
- 3. a. Surabhī sampavāvantīti sammad eva sugandham vāyati pokkharanīti adhippāyo.
- c. Hamsakoncābhirudā 'ti hamsehi ca koncehi ca abhināditā.
- 4. b. Nānāsaragaņayutā 'ti nānā vividhavihaṃgavibhīrudasamūhayuttā 2...
- 7. a. Kambukāyūradharā 'ti sankhavalayakāyūravibhūsitā kancanācelavibhūsitā'ti suvanņavatthamsakasamalamkatakesahatthā.
 - 8. a. Kadalīmigasamchannā 'ti kadalīmigacammapaccat-

¹ D. vuddhio.

² D. obhuo.

tharaṇatthā. samjā 'ti r saṃthitā sayituyuttarūpā. доṇакаsaṃтніта 'ti dīghalomakena javena saṃthitā 'ti.

- 10. b. Saddale 'ti taruņatiņasamchaye. subне 'ti suddhe вивне 'ti vā tassā ālapanam.
 - с. Sa каннаминро 'ti khanditakanno chinnakanno.
 - 11. a. Khāvitā āsīti khāditā ahosi.
 - b. Аттывамкнаціка ката 'ti atthisamkhalitamatta kata.
- 12. a. Aṅgapaccaṅgan (?) 'ti paripuṇṇasabbaṅgapaccaṅgavatī.
- 15. a. Tattha channan 'ti etam na yuttam. n'etam paṭirupan 'ti tass' eva vacanam yan 'ti kiriyāparāmasanam aticarāsītī. aticarasi ayam eva pāṭho. yam mam tvam aticarasi tattha yam aticaranam n'etam channam n'etam paṭirupan 'ti attho.

II. 13.

- 3. b. Sampannacarano 'ti sīlasampadāya indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satta saddhammā cattāri rūpāvacarajjhānānīti imehi paṇṇarasehi caraṇasaṃkhatehi guṇehi saṃpanno samannāgato caraṇasampanno 'ti attho.
 - d. Ye tatthāsum samāgatā 'ti vā pātho.
- 7. a. Tattha chalasītisahassānīti chasahassādhika-asītisahassānīti chasahassādhika-asītisahassasamkhā.
- 11. a. Tattha ātume 'ti attani itthibhūtāyā 'ti itthibhāvam upagatāya dīgharattāyā 'ti dīgharattam. ayam h'ettha adhippāyo itthibhūtāya attani sabbakālam itthī yeva hoti udāhu purisabhāvam pi upagacchatīti. Yassā me itthibhūtāyā evam tāva bahu samsāre mahesībhāvam mahāmuni tvam bhāsasi kathesīti attho. ā hu me itthibhūtā 'ti pāṭho. tattha ā 'ti anusaranatthe nipāto. hu me 'ti sayam anussaritam aññātam idam mayā itthibhūtāya itthibhāvam upagatā evam mayham ettakam kālam aparā 'va anuppatti ahosi. kasmā. yassā me itthibhūtāya sabbesam anupubbena mahesittam akārayi tvam mahāmuni samsāre bahum tāpesīti yojanā.
 - 12. Tenāha bhagavā. anamataggāyam bhikkhave sam-

¹ C. sajjhā 'ti.

sāre pubbā koţi na paññāyati avijjānīvaraṇānam sattānam taṇhāsamyojanānam saritabbā na 'ti.

19. a. Авнаvetva 'ti vaddhetva bruhetva ābhavetva 'ti keci pathanti tesam ākāro nipātamattam.

III. 1.

- 1. c. Ривваррнарето vā 'ti kāyassa purimaddhena apeto viya apetayoniko devaputto viya.
- 2. a. Tattha cundatthikan (!) 'ti evam nāmakam gāmam. Antare Vāsabhagāmam Bārānasiyā santike 'ti Vāsabhagāmassa Bārānasiyā ca majjhe. antarāsaddayogena h'etam sāmī-attho upayogavacanam. Bārānasiyā santike hi so gāmo 'ti ayam h'ettha attho.
- 3. d. Pītakan ca yugam adā 'ti pītakam suvannavannam ekam vatthayugan ca adāsi.
 - 4. d. Thane 'ti thanaso tam khanam yeva.
- 6. Tattha sāhunnavāsino 'ti chinnabhinnapilotikakhandanivasanā. Kesanivāsino 'ti keseh' eva paṭicchāditakopīnā.
- 7. d. Внūмічам ратізимвніта 'ti tāyā eva pucchāya (? mu°) uppattiyā thatvā avakhittamattikā piņdā viya visutthā paṭhaviyam patitā.
- 8. a. Tatthā 'ti gataṭṭhāne bhūmiyaṃ paṭisumbhitā 'ti pāpate patitā viya jighacchādidukkhena thātuṃ asamatthabhāvena bhūmiyaṃ patitā. tattha vā gataṭṭhāne ghāsādinaṃ alābhena chinnāsā hutvā kenaci paṭimukhaṃ sumbhitā patitā viya bhūmiyaṃ patitā hontīti attho.
 - 9. d. Dīpan 'ti patiṭṭham puñnan 'ti attho.
 - 11. d. Pațiggane 'ti ganhanake.
- 12. b. Idāni no na kiñci upakappatīti adhippāyo. na dāsiyo tān' evābharaṇāni no 'ti etthāpi es' eva nayo. tattha no 'ti amhākaṃ. te 'ti gharādike anno 'ti apare parihārentīti paricaranti. paribhogā 'ti vasena niyogaṃ karontīti attho.
- 13. a. Tattha venim vā 'ti veņī veņijātikā vilīvakārā naļakārā hontīti attho. vā saddo aniyamattho. avannā 'ti avanneyyā avajānitabbā. vuttam hoti vambhanā 'ti vā pāṭho. parehi bādhanīyā 'ti attho.
 - d. Nahāminīti kappakajātikā.

- 17. c. Vijitangā 'ti vijjamānadehā моганаттненīti morapinjapatimanditavījanīhatthehi.
- 18. a. Ankato ankam gacchantī ti dārakakāle pi nātīnam dhātīnan ca ankatthānato ankatthānam eva gacchanti na bhūmitalan 'ti adhippāyo.

III. 2.

- 1. a. Kundinagaro 'ti vā pātho.
- b. Sānuvāsinivāsino 'ti Sānuvāsipabbatanivāsī.
- d. Внаvітіновічо 'ti ariyamaggabhavitasaddhadi-indriyo araha 'ti attho.
- 3. a. Sūcikaṭṭṇta 'ti pūtinā lūkhavantādinā aṭṭhakā. sūcigatā 'ti vā pāṭho. vijjhanatthena sūcikā 'ti laddhanāmāya khuppipāsāya ajjhāpīļitā. sūcikaṇṭhā 'ti keci paṭhanti sūcichiddasadisā mukharā 'ti attho.
 - d. Kurūrino 'ti dāruņakammantā.
- 4. a. VITARITVĀ 'ti vitiņņo hutvā otappasamtāsabhayo 'ti attho. VITURETVĀ 3 'ti vā turito hutvā taramānarūpo hutvā 'ti vuttam hoti.
 - b. Екаратне 'ti ekapadike magge екако 'ti ekiko adutiyo.
- c. Сатикимріко вначітуама 'ti catūhi angehi kundo 'ti attabhāvam pavattetīti catukundiko. dvīhi jānūhi dvīhi hatthehi gacchanto 'ti ca evambhūto hutvā 'ti attho. so hi evam purato koci na paţicchādanā hotīti tathā akāsi.
- d. Therassa dassayı 'tuman 'ti therassa attānam uddissayi uddisesi.
- 9. d. Внаттаvissаттак \bar{a} вал \bar{a} 'ti bhattakicca (\bar{m}) k \bar{a} гал \bar{a} bhu \bar{n} jananimitta \bar{m} .
- 22. a. KŪŢĀGĀRĀ NIVESANĀ 'ti kŪṭāgārabhūtā tadaññanivesanasaṃkhātā ca gharā lingavipallāsavasena h'etaṃ vuttam.
 - 24. c. Karakan 'ti dhammakarakam.
- 27. d. Vārikinjakkhapūritā 'ti tattha tattha vārimatthake padumuppalādīnam kesarabhāgehi 4 samchāditavasena pūritā.

¹ C. lukhavatthādinā.

² D. °katthā.

³ D. vitao.

⁴ C. obharehi.

- 28. d. Phalantīti pupphanti. paņhikapariyantādīsu vidāsentīti attho.
- 29. b. sakkhare kusakantake 'ti kusakantakavati ca bhūmibhāge sakkhare kusakantake akkamantā 'ti attho.
 - 30. a. Sipārikan 'ti ekapatalam upāhanam.
 - 31. b. RATHENA M-ĀGAMUN 'ti makāro padasamdhikaro.

III. 3.

- 1. d. Pathaddhanīri attano pathabhūte addhani gaganatalamatte 'ti attho. Paṇṇarase va candimā 'ti puṇṇamāsiyaṃ paripunnamandalo cando viya vijjotamānā 'ti attho.
- 2. a. Vanno ca te kanakassa samnibho 'ti tava vanno uggattasingī—(C. uttagga°, uttatta°?) suvannena sadiso ativiyamanoharo tenāha uggatarūpo (C. uttagga°) bhusadassanīyā 'ti.
- c. Atule 'ti mahārahe. atule hi vā devatāya ālapanam asadisarūpe 'ti attho.
- 3. b. Ранётама́sā (С. D. ossā) kamalakuvalayādibahuvividhakusumavatiyo.
 - с. Samangamotakā 'ti samantato okiņņā.
- d. Panko pannako cā 'ti kaddamo vā udakacikkhalo vā na vijjati.
 - 4. c. Samayyā 'ti samgamma.
 - d. Vidussarā 'ti (sic) vissatthassarā sampiņditassarā.
- 5. b. Nāvāvā 'ti doņiyam pokkharaņiyam hi padumini suvaņņanāvāya mahārahe pallanke nisīditvā udakakīļam kīļantī (D. ontā) disvā evam āha. Avalamba 'ti olambitvā apassenaapasāya (C. appasayyā) titthasīti.
- c. Ālāracamhe 'ti (C. ālārācāmbhe 'ti) vellitadīghanīla-pamukhe.
- 6. c. Anomadassane 'ti paripunnangatāya nandanadassane.
- 7. a. Tattha karohi kammam idha vedanīvan 'ti idha imasmim dibbaṭṭhāne vipaccanakavipākadāyakam kusalakammam karohi pasaveyyāsi. Idha nītan 'ti idh' ūpanītam. Idhāninam 'ti (?) vā pāṭho imasmim ṭhāne ninnaponapabbhāram tava cittam bhavatu hotu.
 - 8. c. Tahim vedanīyān 'ti tasmim vimāne tāya saddhim

veditabbasukham vipākam kusalakamma. . . . athāyasmā Mahāmoggallāno ekadivasam pabbatacārikam caramāno tam vimānan ca vimānapetin ca disvā veļuriyathambham ruciram pabhassaran 'ti ādikāhi gāthāhi pucchi.

III. 4.

1. a. Tattha bhusānīti palāsāni eke 'ti eko sālin 'ti sālino sāmi-atthe h'etam upayogavacanam. sālino palāsāni pajjalantāni attano sīse avakiratīti adhippayo. Punāpare 'ti puna aparo yo hi so mātu sīsam paharati so ayomuggarehi attano sīsam paharitvā sīsabhedam pāpuņāti. tam samdhāya vadati sakamamsalohitan 'ti attano piṭṭhimamsalohitan ca paribhunjatīti yojanā. Akantikan 'ti akantam amanāpam jeguccham.

III. 5.

1. e. Sīvathikāvā 'ti susāne.

Angurṛnasnenenā 'ti anguṭṭhato pavattasinehena devatāya anguṭṭhato paggharitakhīrenā 'ti attho.

- 2. c. Palahisu pāde 'ti attano jivhāya pāde palahimsu.
- 3. d. Sāsapadhūpanam vā 'ti yam jātassa dārakassa rakkhanatthāya sāsapena dhūpanam karonti.
- 4. b. Na sabbadhaññāni pi ākiriņsū 'ti mangalam karontā agadavasena yam sabbatelamissitam sāli-ādi dhaññam ākiranti tam pi 'ssa nākamsū 'ti attho.
 - d. Rattābhatan 'ti rattiyam ābhatam.
- 5. b. Sasamsayan 'ti jīvati nu kho na nu kho jīvatīti sasamsayittāya sasamsayan 'ti (C. D. 'van 'ti). Jīvitasāvasesan 'ti jīvitaṭṭḥitiyā hetubhūtānam sādhanānam abhāvena kevalam jīvitamattāvasesakam.

III. 6.

4. a. Tattha anāvajjesu titthesū 'ti anivāritesu nadtaļākādīnam titthapadesesu. yattha manussā nahāyanti udakakiccam karonti tādisesu thānesu vicini addihamā-

D. vicchini.

III. 6. 7—10 8]

SAKAN 'ti manussehi thapetvā vissaritam api nām' ettha kiñci labheyyan 'ti lobhābhibhūtā hutvā aḍḍhamāsakamattam pi vicini gavesi.

Atha vā anāvajjesu titthesū 'ti upasamkamanena kena ci anivāritesu sattānam payogā(sa)ya suddhikaranabhāvena titthabhūtesu samanabrāhmanesu vijjamānesu vicini apphamāsakan 'ti maccheramalapariyuṭṭhitacittā kassaci kiñci adentī aḍḍhamāsakam pi 'vasesena vicini na samcini puññam.

III. 7.

- 1. b. Rajanīye 'ti kāmanīyehi rāguppatihetubhūtehi кāмасиņенīті kāmakoṭṭhāsehi. sobhasiti samaṅgibhāvena virocasi rattiyan 'ti adhippāyo.
- c. Divasam anubhosi kāranan 'ti divasabhāge pana nānappakāram kāranam ghātanam paccānubhavasi. Rajanīti rattīsu ye 'ti nipātamattam.
- 9. c. Ратіната 'ti pațihatacittă bandhaghātā viya hutvā. . . ,

III. 9.

- 1. a. Mālī ti mālāhārī dibbapupphehi patimaņdito 'ti abhippāyo. hirītīti (sic, D. haritīti) veṭṭhitasīso. кāyūкīті keyūrī bāhalaṃkārapatimaṇdito 'ti attho.
- d. Aruņasadisavaņņavā 'ti vā pāļi. aruņan 'ti araņīyehi devehi sadisavaņņa-ariyāvakāso 'ti attho.
- 4. b. Upakkantvā (C. ukkantitvā) (sic) 'ti ukkantitvā chinditvā 'ti attho.
 - 6. b. Saccakāle 'ti saccam vattum yuttakāle. . . .

III. 10.

- 2. d. Khārena paripphosetvā 'ti avakantita-avakantita-kkhaņe khārodakena paritosetvā i sincitvā punappunam pi avakantanti.
- 6. d. Paccattavedanā 'ti paccattam visum visum attanā anubhūyamānā mahādukkhavedanā.
 - 8. b. Te puggalā tato puñnato vivecayetha viveceyyātha

¹ D. °sitvā.

parībāhire jāniyāthā 'ti aññapadesena attano mahājāniyatam vibhāveti.

IV. 1.

- 1. d. Каталаттніко 'ti jīva bho jīvitam eva seyyo 'ti vutte ath' assa kāranena atthiko.
- 2. d. Paricārikā sā pīti yā asitapītakhāditavatthaparibhogādilakkhaṇā indriyānam paricārikā sā pi imassa natthi pariharaṇā sā pīti vā asitādiparibhogavasena indriyānam pariharaṇā sā pī imassa natthi. vigatajīvitattā 'ti attho. parivāraṇā sā pīti keci paṭhanti.
- 3. d. Virādhitatto 'ti pariccattasabhāvo janena tenā 'ti tena ñāti-ādijanena.
- 5. c. Ussāvavindu 'va palimpamāno 'ti tiņagge limpamāna-ussāvavindusadiso.
- 6. b. Uttāsitan 'ti āvutam āropitam picumandassa sūle 'ti nimbarukkhassa daņdena katasūle. Kena vaņņenā 'ti kena kāranena.
- 7. a. Tattha sāloніто 'ti samānalohito yonisambandhañātako 'ti attho.
- 8. b. Sattussadan 'ti pāpakārīhi sattehi ussannam. atha vā pañcavidhabandhanamukhe tattalohasecanam (D. tattha lohitasecanam) angārapabbatāropanam lohakumbhipakkhepo asipattavanappavesanam Vetaraņiyam samotaraņam mahāniraye pakkhepo 'ti imehi pañcavidhabandhanādīhi dāruņakāraņehi ussannam uparupari nivisitan 'ti attho.
- 9. d. Ekantatippan 'ti ekanten' eva tikhinadukkhaniyatamahādukkhan 'ti attho.
- 10. d. Tasmā tena kāraņena мā ме 'като mayā ekato imassa jīvitassa uракорно mā hotū 'ti imassa santike idam vacanam aham na bhaṇāmi.
 - 11. a. Tattha AÑÑĀTO 'ti avagato.
 - 12. a. Addhā 'ti ekamsena.
- c. Акамазарднечулулого akāmo eva saddhātabbavacano 'ti katvā iminā kāraņena рисснаssu мам камам ултна visayhan 'ti attano yathā icchitam attham pucchassu mam aham pana yathā visayham yathā mayham sahitum

sakkā tathā attano ñānabalānurūpam kathessāmīti adhippāyo.

13. Tassattho. aham kiñcid eva cakkhunā passissāmi tam sabbam pi tad eva aham abhisaddaheyya paṭiññeyya tam pana disvā tava vacanam no i pi (no) saddaheyya yakkha mayham tiyassakammam i nigahakammam kareyyāsīti. atha vā. Yam kiñcāham cakkhunā passissāmīti aham yam kiñcid eva cakkhunā passissāmi acakkhuno parassa adassanato sabbam pi tāham abhisaddaheyyam tādiso hi mayham tayi abhippasādo 'ti adhippāyo.

Pacchimapādassa pana yathā vutto 'va attho.

- 14. a. Saccapațiñnă tava me să hotu 'ti tava esă pațiñnă mayham saccam hotu.
- b. Sutvāna dhammam labhassu pasādan 'ti mayā vuccamānam dhammam sutvā sundarapasādam labhassu.
 - d. Aññatthiko 'ti ājānanena atthiko.
- 15. a. Yaтнā раjānan 'ti yathā añño pi pajānanto yathā pajānan 'ti vā mayā yathā ñātan 'ti attho.
- d. Etan 'ti vā nipātamattam. . . . kissa te 'ti ca keci vadanti.
- 16. b. Cikkhallapabbe 'ti cikkhallavati samdhimhi narakan 'ti āvāṭam.
 - 21. c. Kıńcatthiko 'ti hassādhippayo.
 - 24. a. Āsamānā 'ti āsimsamānā patthayamānā.
- 30. d. Ten' amhi naggo kasirāpavuttī ti tena duvidhena kāraņena idāni naggo niccolo amhi kasirā dukkhā vutti jīvikā hotīti.
- 32. a. Tattha Каррітако з nāmā 'ti jaṭilasahassassa abbhantare āyasmato Upālittherassa upajjhāyam saṃdhāya vadati.
- 33. b. Suppațimuttako cāpi 4 ti suțțhupatimattabhānīti attho.
 - c. Araņavihārī ti mettāvihārī.
 - 34. a. Vidhūmo 'ti vigatamicchāvitakkadhammo. Ani-

¹ D. to. ² C. niya°. ³ D. kampi°. ⁴ C. cāti.

сно 'ti niddukkho. . . . nirupadhīti kilesābhisaṃkhārādiupadhippahāyī. sabbapapañcakhīņo 'ti parikkhīṇataṇhādipapañco.

- 35. a. Appaññato 'ti paramappicchatāya paṭicchannaguṇattāya na pākaṭo ca na sujāno 'ti gambhīrabhāvena pisvā pi evaṃsīlo evaṃdhammo evaṃpaññā 'ti na suviññeyyo.
 - 37. с. Sa м' алла 'ti so ajja makāro padasamdhikaro.
- 38. a. Tattha Kapinaccanāyan 'ti kapīnam vānarānam naccanena Kapinaccanā 'ti laddhavohāre padese.
- c. Saccanāmo 'ti jhāyi susīlo arahā vimutto 'ti ādinā chāhi guņanāmehi yathā va nāmo aviparittanāmo.
 - 39. a. Tattha kassāmīti karissāmi.
- 40. b. Tattha sādhū 'ti āyācane nipāto. vo Licchavi n' esa dhammo 'ti Licchavirāja tumhākam rājūnam esa dhammo na hoti yam akāle upasamkamanam.
- 42. a. Gihikiccānīti geham āvasantena kātabbakutumbakiccāni.
 - c. Viceyyā i 'ti sindūravattham gahaņattham 2 vicinitva.
- 48. c. Paţikkaman 'ti pindapātato paţikkaman 'ti tenāha gocarato nivattan 'ti.
 - 46. d. Vidālayanrī ti vidāliyanti.
 - 47. a. Pādakumārikāhī ti pādasamkhātāhi kudārikāhi.
 - b. Pāṇiyantī ti parivārayanti.3
 - 48. a. Tinenāpiti 4 tinaggenapi. 5
- b. Mūlhassa maggam pi na pāvadāsīti maggamūļhassa maggam pi tvam na kathayasi evāyam puriso ito c'ito paribbhamatū 'ti kelisīlo hi ayam rājā.
- c. Sayam ādīyāsīti andhassa hatthato yaṭṭhim sayam eva acchinditvā gaṇhasi.
- 49. c. Paccemi bhante yam tvam vadesīti bhante tvam pattāni bhijjantīti ādinā yam vadesi tam paṭijānāmi sabbam yeva tam mayā katam kārāpitam dasseti.
- 50. b. Етам рī ti etam khiddādhippāyena katam pakhiddā 'ti khiddāya.

¹ C. viveceyyā.

² C. sindū°.—D. sindhuravattam.

³ C. paricão.

⁺ C. tiņo natīti.

- c. Pasavitvā 'ti upacinitvā. d. Vedetī ti anubhavatīti. asamatthabhogī ti aparipunṇabhogo tam eva aparipuṇṇabhogatam dassetum
- 51. a. Daharo yuvā 'ti ādi vuttam. nagganīyassā 'ti naggabhāvassa.
- b. Kim su tato dukkhatara assa hotīti kim su nāma tato naggabhāvato dukkhataram assa petassa hoti.
- 53. a. Ванидна са (?) saṛṛнам 'ti bahūhi pakārehi buddhādīhi vaṇṇitaṃ.
- b. Аккнауарнаммам аттні 'ti aparikkhayadhammam hotu.
- 54. a. Ā(PA)CAMAYITVĀ ¹ 'ti hatthapādadhovanapubbakaṃ mukhaṃ vikkhāletvā.
 - 55. a. Candanasāralittan 'ti sārabhūtam candanalittam.
 - b. UĻĀRAVAŅŅAN 'ti settharūpam.
- d. Parīvārītan 'ti anukulavuttinā parajanena parivāritam.
- 58. a. Ekadesam adāsīti catūsu paccayesu ca ekadesabhūtam vatthadānam samdhāya vadati.
 - c. Sakkhin 'ti sakkhibhāvam.
- 59. b. Mā (?) māsīti me āsi. DEVATĀSI mayham devatā āsīti yojanā.
- 60. b. Vippațipannacitto 'ti micchădițțhipațipannamānaso dhammiyam pațipadam pahāya adhammiyam pațipadam pațipanno 'ti attho.
- 67. d. Panītadaņņo 'ti thapitasarīradaņdo. anusattarēpo 'ti rājanattasabhāvo.
- 68. a. Vīsatirattimattā 'ti vīsatimattā rattiyo. ativattā 'ti attho.
- 69. b. Ko tam vadethā 'ti tathā dhammiyakammam karontam tam imasmim Vajjiraṭṭhe ko nāma āpamocehīti vadeyya evam vattum koci pi na labhatīti attho.
 - 86. c. Tattho kārakaro 'ti upakārakārī.
 - 87. d. Uвно рī ti dve pi sūlāvuto rājā са.
 - 88. d. Tattha phalam kanitthan 'ti sotāpattiphalam.

IV. 3.

- 1. a. Tattha rājā Pingalako nāma Suratthānam adhipati ahū 'ti pingalacakkhunā Pingalo pākaṭanāmo Suratṭhadesassa issaro rājā ahosi.
- c. Moriyanan 'ti Moriyarājūnam Dhammāsokam samdhāya vadati.
- d. Surattham punar āgamā 'ti Suratthavisayam uddissa ratthagāmimaggam paccāganchi.
 - 2. b. Pańkan 'ti mudubhūmi.
- d. Vaṇṇanāpathan 'ti petena nimmitaṃ mudubhūmimag-gaṃ.
 - 6. Yamapurisānam santike 'ti petānam samīpe.
- 7. a. Amānuso vāvati gandho 'ti petānam sarīragandho vāyati.
- 11. b. Meghavannasırannıbhan 'ti meghavannasamthānam hutvā khāyamānam.
- 15. a. Pūram pānīyassa karakan 'ti pānīyena puņņam pānīyabhājanam.
- b. Pūve 'ti khajjake. citte 'ti cittijanane madhure manunnā tahim tahim sarāve pūretvā pīne pūve addasa.
- 25. b. Jettho eva natthi kuto jetthāpacāyiko jetthāpacāyanapuññam nāma natthīti attho.
- 26. d. Nīyati pariņāmajan 'ti ayam satto sukham vā dukkham vā labhanto nīyati pariņāmajavasena labhati na kammassa katattāya issarādinā vā 'ti adhippāyo.
- 27. d. Sunihitan 'ti suṭṭhunihitam na vijjatī ti yam samaṇānam dānam nāma anugāmikam nidānan 'ti vadanti tam na vijjati.
- 28. d. Sattannam vivaram antare 'ti pāṭhavi-ādīnam sattannam kāyānam vivarabhūte antare chinde sattham pavisati tena sattā asi-ādīhi pahatā viva honti.
- 30. b. Suttagūļe vivethetvā katasuttagūļe khitte 'ti nibbethanavasena khitte nibbethentam. PALĀYATĪ ti pabbate vā rukkhagge vā thatvā nivethīyamanam khittam suttagūļam nibbethantam eva gacchati.
 - 33. a. Cūļāsītīti caturāsīti.
 - b. Манакарріно 'ti mahākappānam tattha ekamhā mahā-

sarā Anotattādito vassasate vassasate i kusaggena ekekam udakavindum niharanti iminā upakkamena sattakkhattum tamhi sare ninnudake jāte eko mahākappo nāma hotīti vatvā evarūpānam mahākappānam caturāsītisatasahassāni samsārassa parimāṇan 'ti vadanti.

- 34. d. Uddham me chahi māsehīti āha.
- 37. b. Tāvade tasmim kāle.
- 53. d. Рамоккно 'ti pācīnadisābhimukho hutvā.

IV. 5.

- 2. a. Khajjāmī ti khādīyāmi asipattasamṭhānasadisehi nisitehi khādantehi viya ucchupattehi kantīyāmīti attho.
 - b. Parisakkāmīti payogam karomi.
- с. Снімилтимо 'ti chinnabhāvo upacchinnathāmo parik-khīnabalo 'ti attho.
 - 3. a. Vіснато 'ti vighātavā vihatabalo vā.
 - 6. c. Paccāsanto 'ti paccāsimsamāno.
 - 7. d. Ettha etan 'ti nipātamattam.

IV. 6.

- 4. a. Tattha ван
ūsu vата santes $\bar{\iota}$ 'ti anekesu dakkhiņeyyesu vijjamānesu.
- 6. d. Manussā unnatonatā 'ti manussakāle sāmino hutvā kālakatā kammavasena onatā caranti khuppipāsāya passa saṃsārapakatin 'ti dasseti.

IV. 7.

- 1. b. Tattha pubbe katānam kammānam vipako mathaye manan² 'ti purimajātīsu katānam akusalakammānam phalam uļāram hutvā uppajjamānam sandabālānam citam pathayeyya abhibhaveyya. paresam anatthakaranīmukhena attano attham uppādeyyā 'ti adhippāyo.
- 3. d. Uncho (?) pattagate ratan (C. unjo) 'ti unchena bhikkhācārena laddhe ca tatte pattapariyāpanne āhāre ratam samtappam.

^I C. omits.

² D. othan.

- 8. a. Uttāno nipanno.
- 9. b. Pūgānī ti vassasamūhe.

IV. 8.

- 4. c. Ајјнавіто мачнам снапе 'ti kulupakabhāvena mama gehe taṇhābhinivessase (?) abhiniviṭṭho. таssā 'ti tassa kulupakabhikkhussa.
- 8. a. Yam bhaddante 'hanant' aññā 'ti bhaddante Ayyamahāmoggallāna tassa vaccakuṭiye yam aññe ohananti vaccam ossajanti.

IV. 10.

8. c. Uttānā patikirāmā 'ti kadāci uttānā hutvā vikirīyamānangā viya vattāma.

IV. 11.

1. d. Nessāmi tam Pāṭaliputtam akkhaṭan 'ti idān' āhaṃ taṃ akkhataṃ tena pi aparikkhitamanussarūpen' eva Pāṭaliputtaṃ nessāmi.

IV. 16.

- 1. d. Kin nu saddayase tuvan 'ti kin nu kho tuvam saddam karosi ativiyavissaram karonto vicarasi.
- 7. a. Sālittakappahārenā 'ti sālittakam vuccati dhanukena angulīhi eva vā sakkharākhipanapayogo ' 'ti. tathā sakkharāya paharanena. sālittakappahāre 'ti vā pāṭho. Te (sic) внімдіззам 'ti te bhindim.

UNWIN BROTHERS, THE GRESHAM PRESS, CHILWORTH AND LONDON.

¹ D. oyogo.